

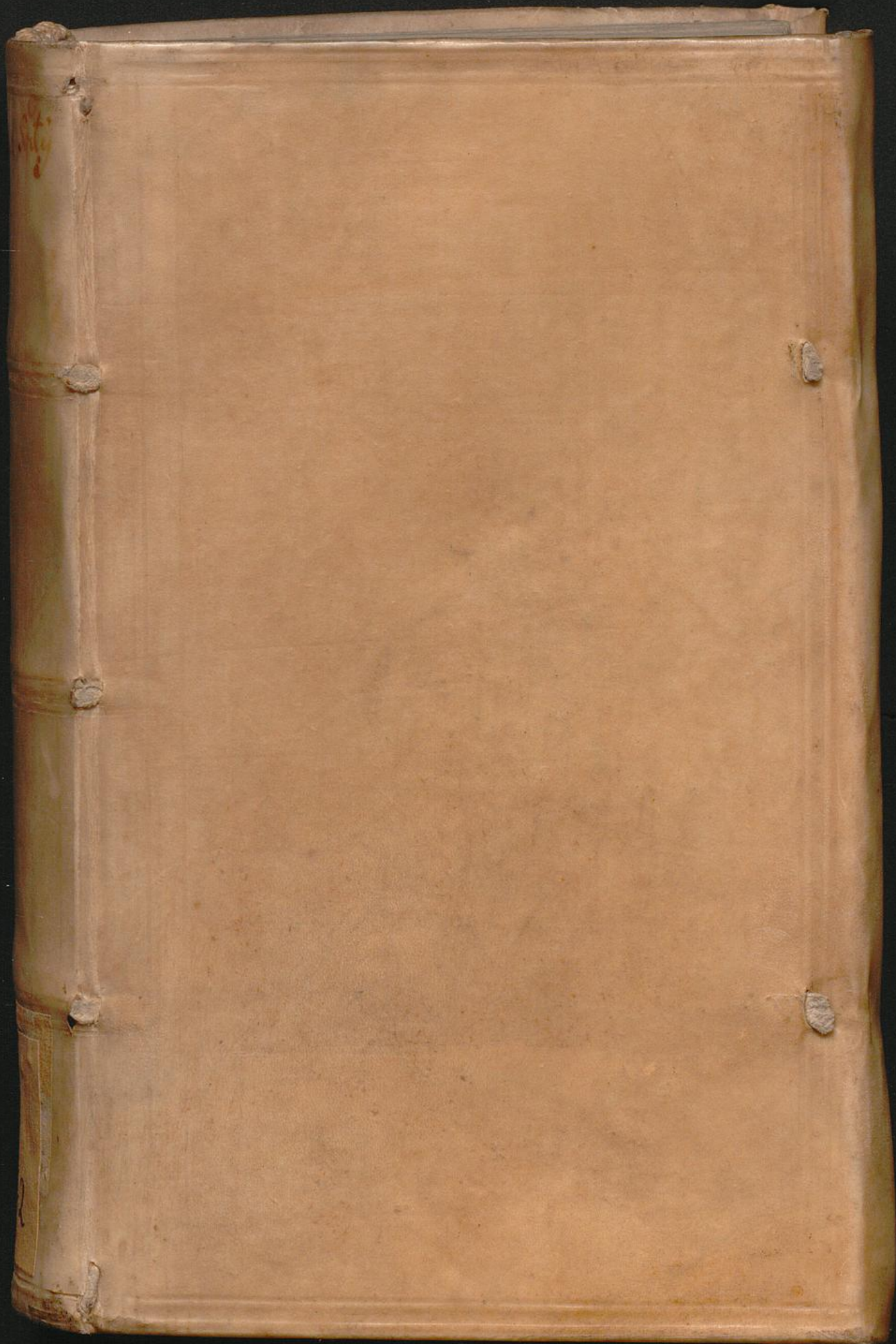

Annuae litterae Societatis Jesu

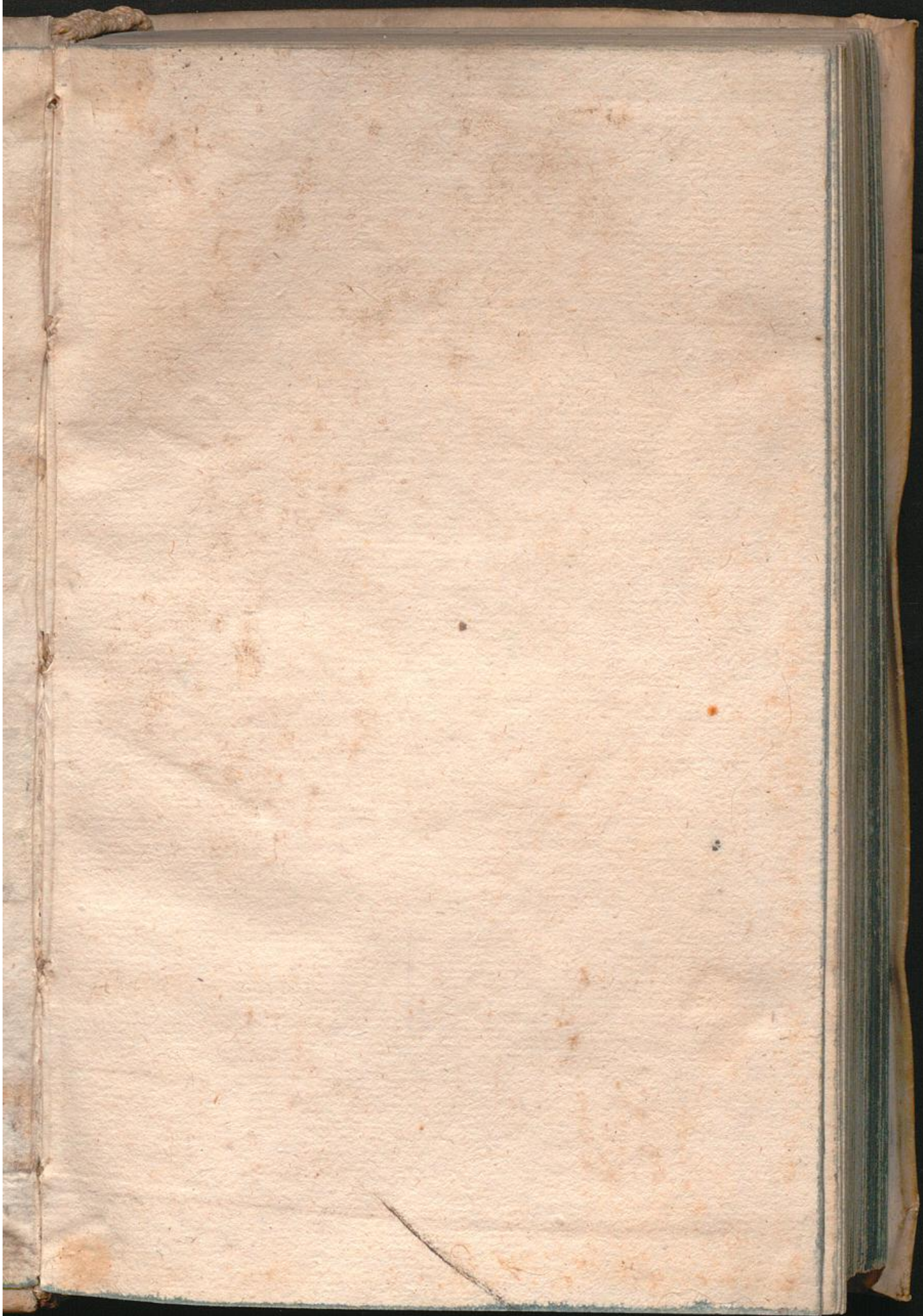
1592

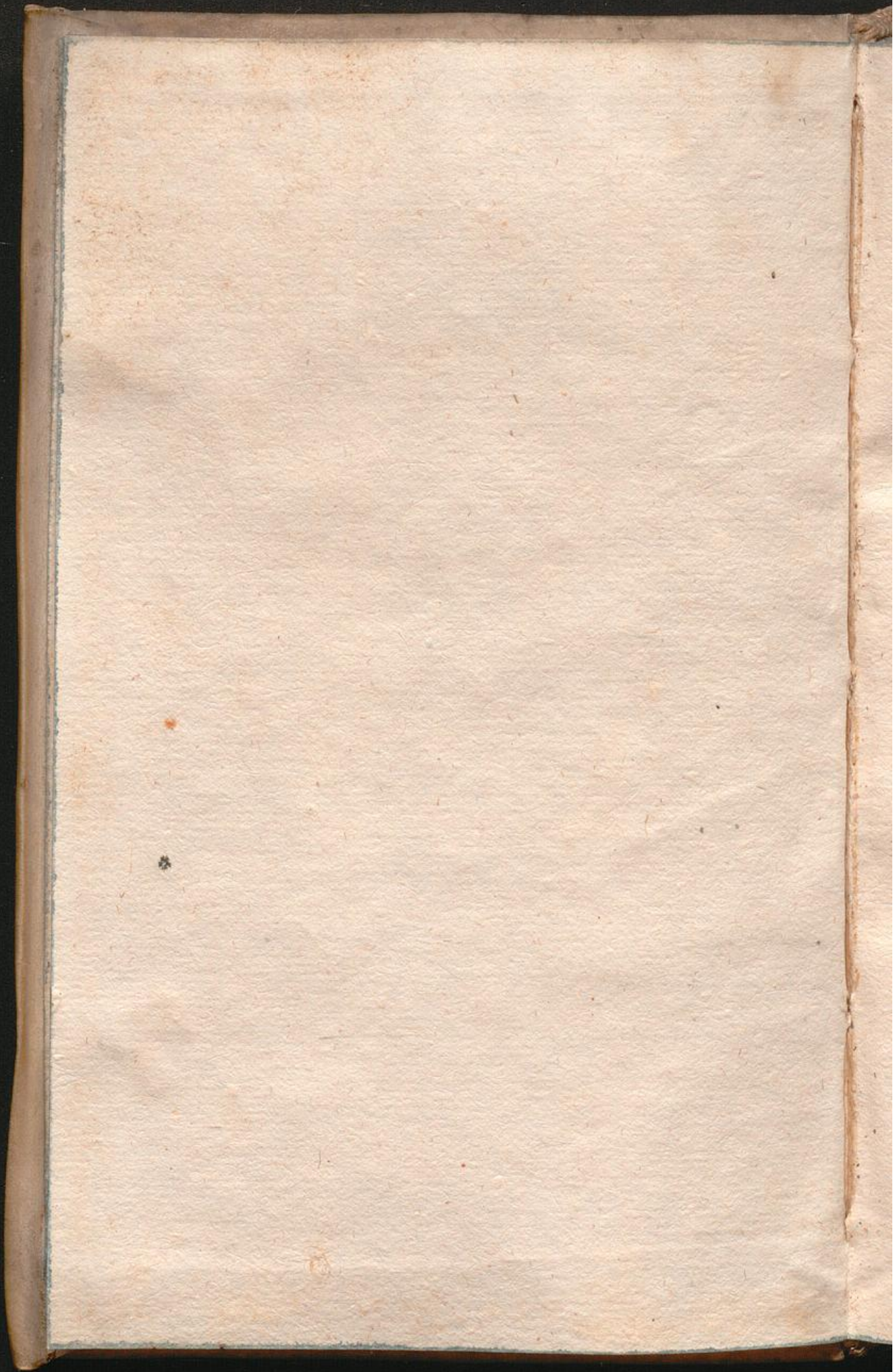

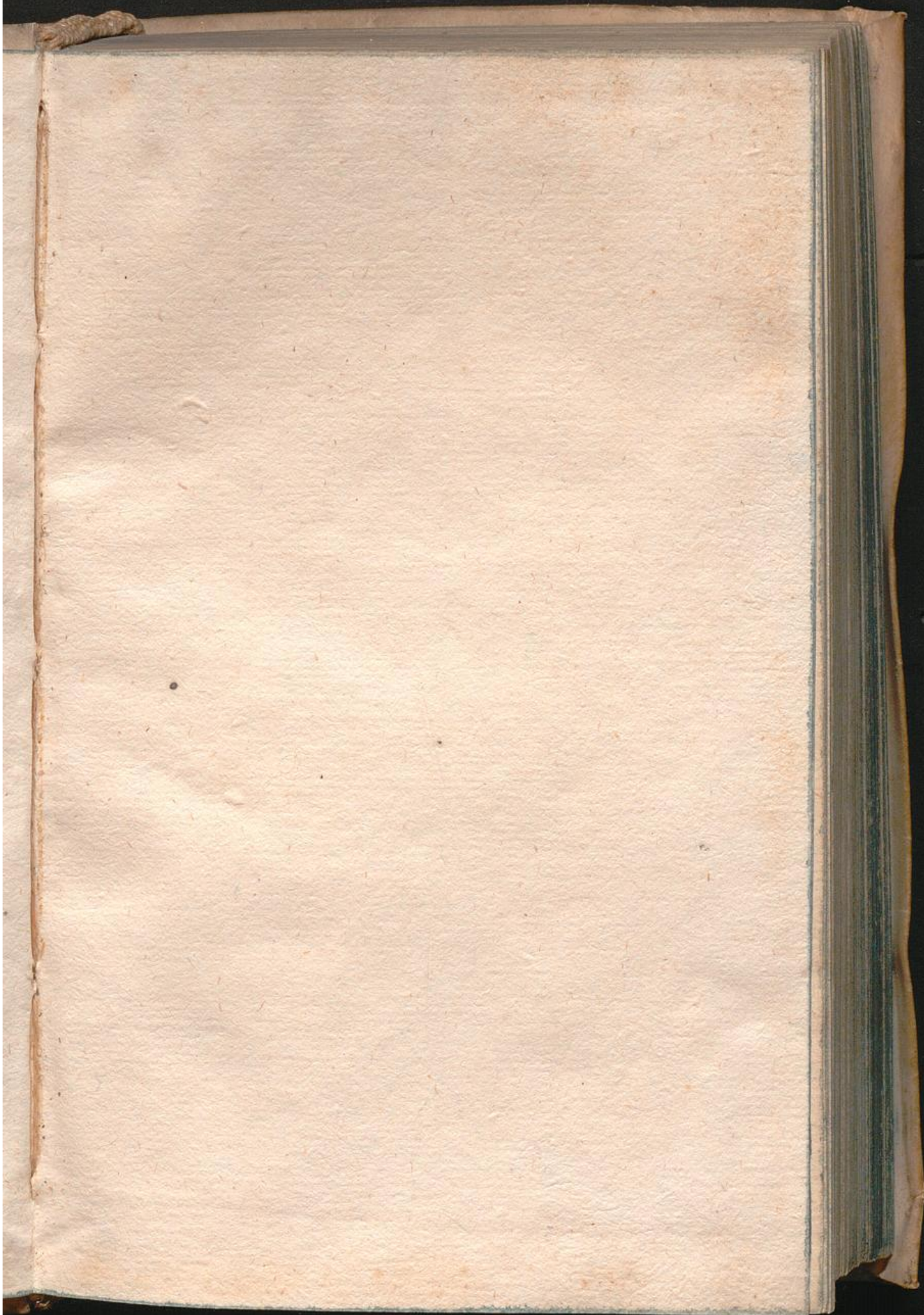
[urn:nbn:de:hbz:466:1-66514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66514)

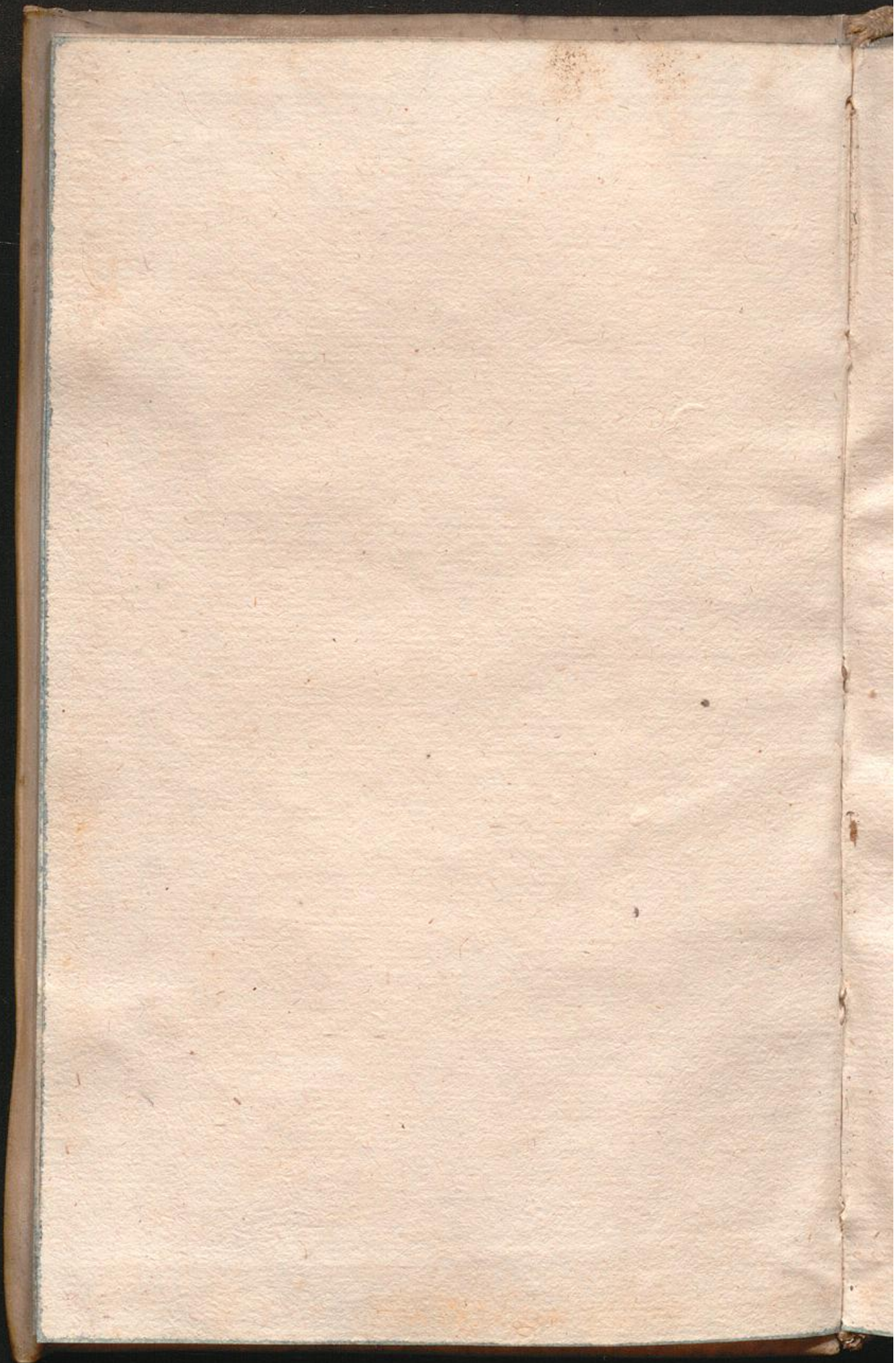

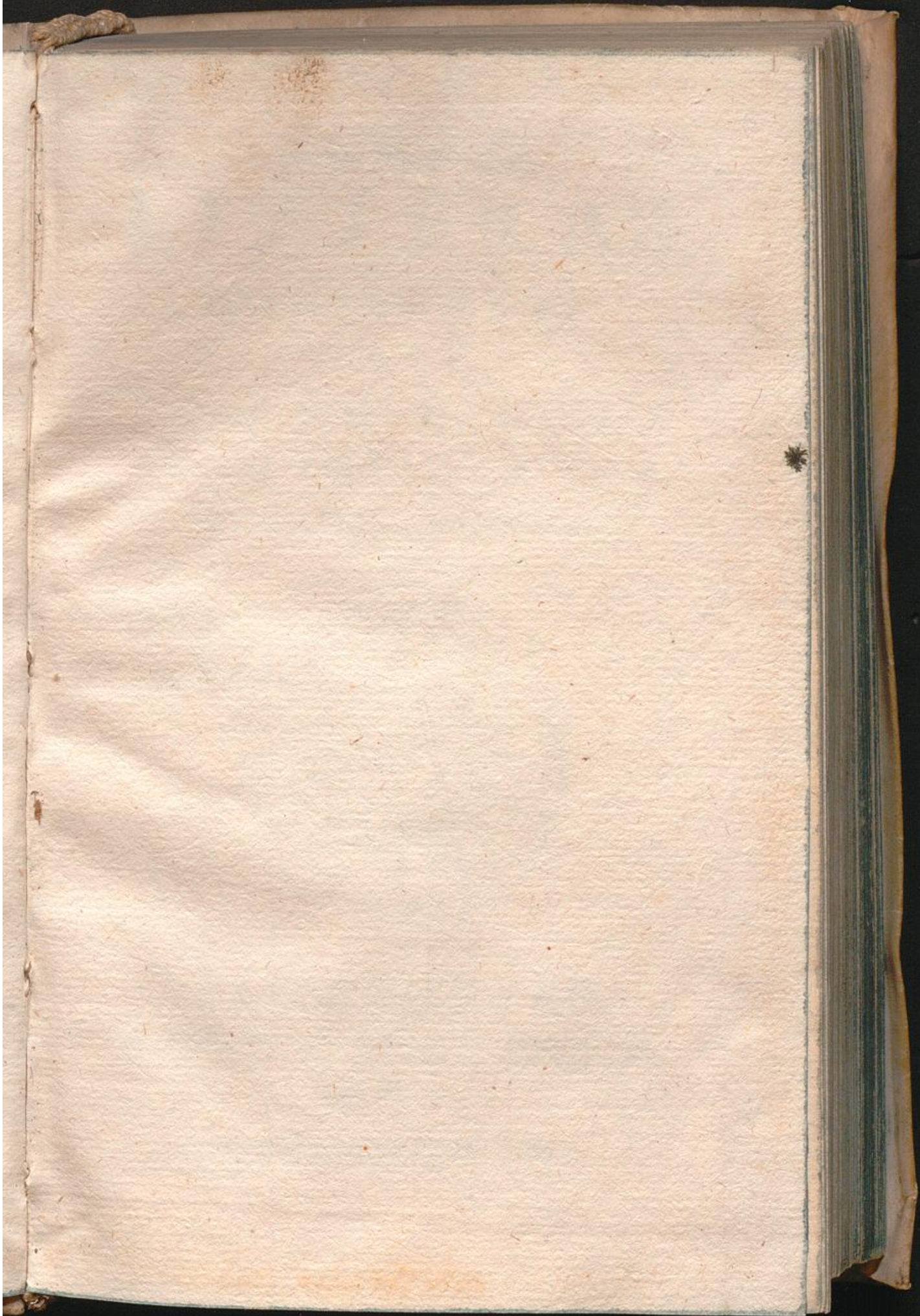
Th. 5772.

Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or a date, located in the lower right quadrant of the page.

ANNUAE
LITTERAE
SOCIETATIS
IESV

Anni MDLXXXII.
AD PATRES, ET FRA-
tres eiusdem Societatis.

*Collegii
Paderbornensis*

Societatis Iesu

FLORENTIAE
APVD PHILIPPVM IVNCTAM.
M. D. C.

Cum facultate Superiorum.

ANNVAE
LITTE RAE
SOCIETATIS

1835

ANNO MDLXXXII
AD PATER ET ERA
SOCIETATIS

FLORENTINE
AND THIRTYAM IANUAM

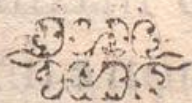
M. D. C.

Com. Facultatis Superioris

ANNVAE
LITTERAE
SOCIETATIS
IESV

Anni MDLXXXII.

PATRIBUS, FRATRIBUSQUE
Societatis IESV Gra-
tia & pax Christi Do-
mini, &c.

V M mihi sit deman-
datū à Superioribus,
vt referam in Anna-
les millesimi quin-
gentesimi nonagesi-
mi secundi res gestas earum Pro-
vinciarum, quarum ad nos in Vr-

â z Bern

beim commentarij peruenerunt ;
ea explicare institui non per do-
micilia, sed per capita rerum.
Quoniam id propius accedit ad
leges, & morem historiae, com-
modius accidit ad vsum exem-
plorum, magis implet aures ar-
gumentum totum sub vno titu-
lo compræhensum, quam idem
in incisa rerum diuersissimarum
connexione sparsum locis pluri-
mis; & multo maxime vt experi-
remur, dum non e singulis Colle-
gijs, sed è singulis Prouincijs vnū
corpus efficitur, vtrum sine vlla of-
fensione vitari posset ingrata illa
prolixitas, quæ nasci solet è repe-
titione rerū leuiorum, atque com-
munium. Siq; succederet ex vo-
to, ij quibus probaretur hæc ratio
eam proposito exemplo non di-

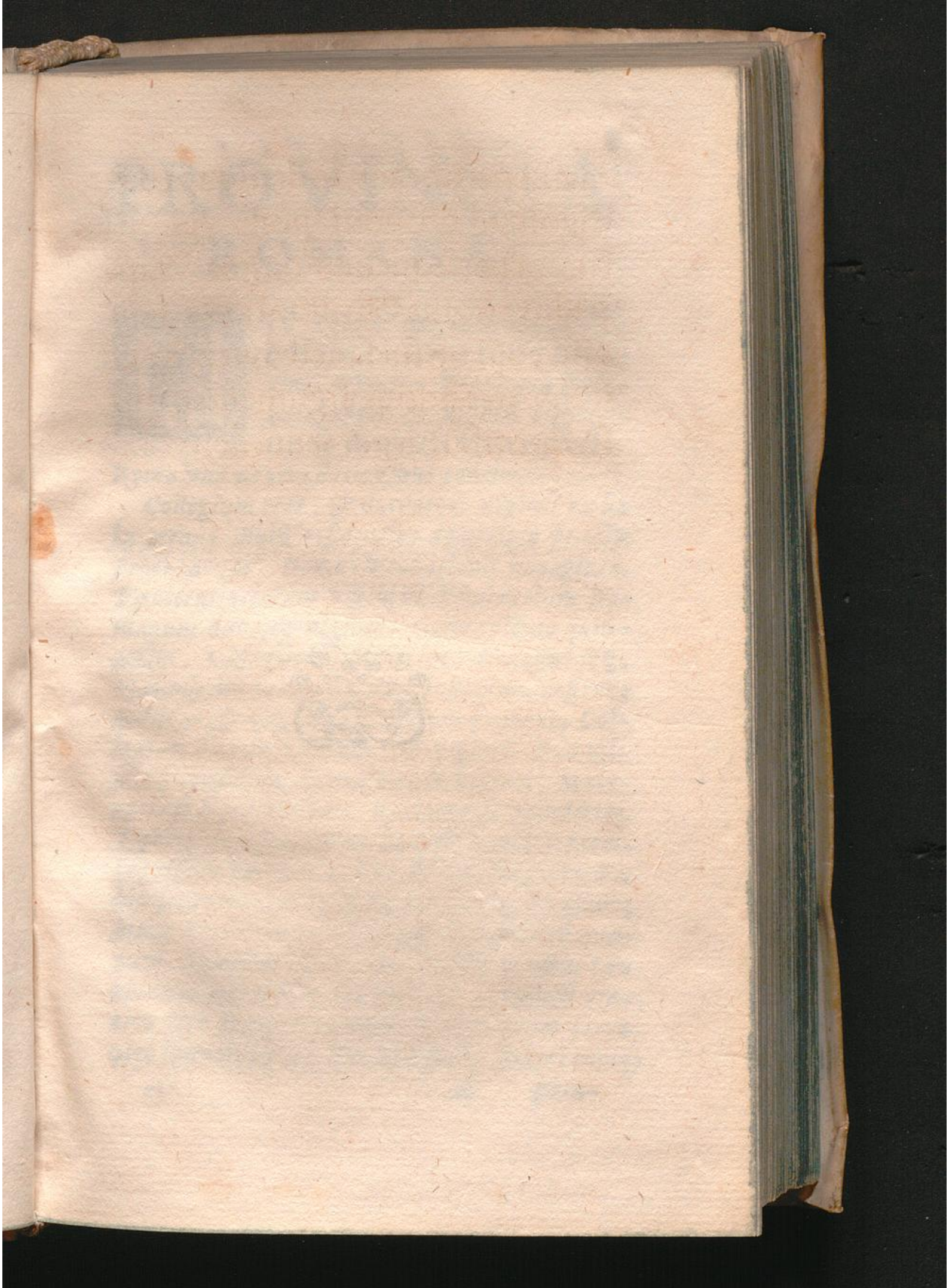
cama

eam imitari, sed perficere possent.
Quare studium domesticæ disci-
plinæ, susceptæ verberationes, la-
cere vestes, spiritualia exercitia,
obita Nosocomia, ægri, moribun-
di, publicæ custodiæ, patibula, ere-
pti a cæde, peccatis, periculis, sub-
latæ superstitiones, Societates cū
dæmone, pravi ritus, petitiones
iniustæ, constitutæ paces, connu-
bia, bonæ consuetudines: frequēs
concio, templum, & alia huius-
modi, quæ scimus communia es-
se, atque frequentia vniuersæ So-
cietati quanquam sunt multa lau-
de digna, solum tamen attingen-
tur cum aliqua singularis causa,
vel peculiare adiunctum ita facien-
dum esse persuaserit. Quæ aut ge-
nere aut nouitate, aut alia ratione
sint accommodata, verè ad Socie-
tatem

tatem

tatem pertineant, ac denique cum
dignitate proponi posse videan-
tur, ea persequemur omnia. Sup-
pediet nobis Christus IESVS tan-
tam copiam sui sancti Spiritus; vt
scriptores potius argumentis, quã
scriptoribus argumenta desint.

PROVINCIA ROMANA.

HOC anno præter centenos, qui in professorum Domo viuere solent; aluit Romana Prouincia socios quingentos & viginti dispersos in domicilia vnde viginti.

Roma vna nouem stationibus continuit.

Collegium tres, & ducentos. viginti ex ijs in ternas diuisi residentias domestica prædia procurarunt. Domus Probationis nonaginta. Pœnitentiariorum viginti. Seminarium Romanum duos, & viginti. Germanicum quindecim. Anglicum undecim. Græcum sex. Maronicum duos. Laureti collegium nostrum quinque, & triginta. Illiricum quatuor. Collegium Florentinum duos, & viginti. Duo minus Perusinum. Senense vnde viginti. Maceratese septemdecim. Recinetense quindecim. Tybertinum duodecim. Montis Sancti septem. Ingressi in Societatem tres, & quadraginta. Ex his septemdecim dedit Romanum Gymnasium, binos Recinetense Collegium. Germanicum quatuor. Obierunt octodecim. Rector quidem Lauretanus morti fuit, ita vicinus, vt cœlesti viatico rite sumpto extremam ad pugnam sacro oleo inunctus, rebusque necessarijs funeri com-

A pare-

PROVINCIA

paratis à plerisque pro mortuo haberetur, quoque appareret diuina magis, quàm humana ope discrimini ereptum, Abbatissa quaedam egregia sanctitatis fama, roganti Ministro Collegij, vt animam Reſtoris iam eam agentis cum suis virginibus Deo commendaret; Bono, inquit, animo, Pater, iube esse Reſtorem; haudquaquam eum isto morbo moriturum. Audax visa prædictio; sed vana non fuit; ea ipsa nocte morbus sudore depulsus, medicis ex repentina valetudine admiratione defixis.

Doctrina Christiana, aliâq; animorum præsidia.

EGregie nauata est opera proximis. **E**Romano Collegio plus duodecim in sacris virginum cænobijs, templis, nosocomijs, custodijs verbi diuini sementem facere non desistunt; opportuniore præsertim tempore Aduentus, Quadragesimæ. Catechismus vbique personat, Laureti insigniter, magna vtilitate puerorum, non minore circumfusæ grandiorum natu multitudinis, & præcipue domesticorum, ac parentum. qui dum filios præscripta discentes domi, recitantes in templo, passim cantitantes exaudiunt; eadem ipsi tacite perdocentur. Ea res accendit studia multorum. Finitimus Episcopus cum salutatum B. Virginem Lauretanam

penisset, sacerdotem nostrum teneræ ætatis mentes, Christianæ doctrinæ rudimentis imbuentem offendit; quem cum amplius horam subauscultasset attentius; hominis vel sedulitatem, vel patientiam admirans, Collegij Rectorem obsecrauit enixe, illum ut sibi ad suæ Diœcesis Parochos in eo genere instituendos ad breue tempus concederet. Ibidem summi percepti fructus ex nostrorum Penitentiariorum labore, qui summus est propter incredibilem multitudinem virorum, ac mulierum, qui toto ferme anno undique ad B. Mariæ domum confluunt, eo plerumque consilio, ut abstersa superioris vitæ quasi fuligine, nouum vitæ genus instituant, aut etiam Virgini vota rite persoluant. Nec mirum; illa nostros conatus adiuvat. quo in genere sæpe diuina vis, & huius loci sanctitas facile apparet. Deligam vnum exemplum de multis vnde fiat coniectura de cæteris. Vir quidam honestus, ac diues, filiolum, quem vnicum habebat, vicinæ mulieri tradiderat alendum summa cura, indulgentiaque. erat infans, quippe ante nonum mensem natus, valetudine imbecilla. quocirca graui morbo correptus, subito interijt. ibi tum metu exanimata nutrix, confestim relicta patria ad B. Mariam Lauretanam sola confugit, & ad genua nostri Sacerdotis accidens, se confessione munit; quippe providebat fore, ut pater pueri, homo natura ferox, amissi repente filij dolore furceret in pestem

suam. neque eam opinio, aut spes fefellit. simul ac ille se unico orbatum filio cognouit, furore amens arma corripit, & fugientem mulierem propere sequitur. Lauretum ingressus, recta contendit in templum, sclopettis duobus instructis; nutricem cōquirit ea mente, vt vel in ipsa Lauretana domo deprehensam ante oculos B. Mariae confoderet. Vbi ad sacram Virginis eadem venit, in medio Templo sitam; (inibi tum forte mulier ignara quantum sibi periculum impenderet, a Deo supplex petebat opem) homo furens repente iter vertit alio; veritus scilicet, ne si sanctissimum illud limen intraret, loci sanctitas irarum leniret pectus, & ad mansuetudinem flecteret. quid multa? dum toto templo fanatici instar discurret, vt iram, atq; odium expleat suum, ante aram Sanctissimæ domui extrinsecus adiunctam forte præteriens nescio quomodo genu summisit. repente sacro quodam horrore perfusus adeo mentem mutauit, vt statim vnum e nostris sacerdotem adiret; & abiectis armis cum muliere redit in gratiam, quam haud vanam fuisse ostendit euentus; quippe mulier vna cum viro suo domum ab illo recepti, & domesticis, rusticisque operibus præpositi B. Virgine periculum vertente in auxilium.

Auxilia corporis data proximis.

Subuentum etiam corporibus, vt ea opera in auxilium redundaret animorum. Multarum adole-

R O M A N O A .

adoleſcentularum pudor periclitabatur ob mendicitatem, atque deſidiam. coemptum à nobis liberum, & ſingulis per matronam honeſtam diſtributum eſt penſum diurnum; laborisq; precio perſoluto conſultum eſt illarum non modo egeſtati; verum etiam inertie, atque otio; quorum inſidias non minus vereri pudicitia debet, quam paupertatis. Laudabile inuentum factum eſt hoc in domo Lauretana; pro qua in ornatum, cultumque Deiparæ Virginis ad nos è diuerſis regionibus tranſmiſſa dona ſunt aureorum plus ſeptem millium. Florentiæ quoque illa induſtriæ coniuncta caritas, plurimos permouit ad largiendum. Cum multum æs in frequentiffimâ concione perpetuo corrogaretur, diſtribuebatur per quatuor, aut quinque ſpectata virtute viros qui luſtratis antea priuatorum egenorum ædibus; vt quæque erant egentiffimæ, ita illas ordine in codicem referebant. qua ratione eo difficillimo tempore percommode ſubuentum eſt multis calamitoſis familijs. Peruſij prope continuus eſt noſtrorum excuſus ad ægros morti proximòs; cum vulgo dictitent, non videri ſibi officio ſatis fungi, niſi curent vt ex noſtris aliquis præſto ſit ægrotantibus. Romæ Nouitiij triginta in quodâ Noſocomio ad menſem ipſum ægrotis miniſtrarunt. magnum præ ſe tulerunt ardorem caritatis, ſtudium Chriſtiane ſummiſſionis, cæterarumque virtutum; idcirco magno adiumento, & ſolatio fuerunt ægris; non mino-

PROVINCIA

vi documento ministris mercenarijs, ceterisque domesticis. Quod Valetudinarij Praefectus luculentissimo testimonio, eoque consignato litteris patentibus confirmavit. Haec à nostris in ciues: illa vicissim à ciuibus profecta sunt in nostros.

Templa, & collegia locupletata.

Recinetensi Collegio liberalitate piorū hominum accessere quadringenti circiter aurei; & sacellum atque ara auro, & coloribus exornata; quae templo magnum splendorem addunt. Florentiae vir bonus moriens, cum statuisset dicere heredem Christum; dixit Societatem; cum tamen nulli e nostris confiteri peccata soleret. Dempsta certa pecuniae summa, quam sexaginta puellis in matrimonium collocandis attribuit, ad nos aurei circiter septingenti peruenerunt.

Hoc anno ibidem obiit Bartholomaeus Amanatus maritus Laurae Battiferrae. per illud par coniugum. fuit ille architettus atq; celsator tota Italia celeberrimus; nec postponendus plurimis antiquorum, vt fidem faciunt eius tum scripta, tum opera, quae passim ab earum artium studiosis non sine admiratione conspiciuntur. Eximius vterque fuit religione, atq; virtute; nostrum vterque ordinem summa caritate, pietate, constantia coluit; templum perelegans,

gans, quod vir ipse descripsit utriusque opere
 & sumptibus ad culonem vsque perductum.
 ipsos viginti annos, aut eo amplius magno vir-
 tutis ardore, totiusq; ciuitatis exemplo nobis-
 cum assidue versati sunt; quippe quibus erat
 Collegij cura potissima, cumque liberis care-
 rent non modo facultates omnes post suum obi-
 tum peruenire voluerunt ad nostros, quos multos
 ante annos exacte instituerunt heredes; quicquid
 ex necessario vite cultu subtrahere possent; ad
 gdiu nostrarum templiq; exedificatione, ad vsu
 Collegij, quasi ad filios summa cu voluptate con-
 ferebant; tanto Collegij bono, vt quamuis post
 obitum ad nos, plus septem millibus aureorum
 accesserint; tamen eorum morte etiam tempo-
 ralem iacturam fecisse videamur. dum viue-
 rent societati profuerunt; cum Societate ver-
 sati sunt; prouiderunt, vt etiam post mortem
 Societati prodesent, & essent aliquo modo cum
 Societate; in eius enim gremio collocari sua ossa
 voluerunt, sepultique sunt in edicula a se exor-
 nata eius Templi, quod perpetuum erit eorum
 pietatis ac liberalitatis monumentum.

Scholæ, & Congregationis.

Perusia reuocata est tertia Grammatica clas-
 sis, quæ ante biennium indigentia, & cari-
 tas annonæ dissoluerat. In Romano Gymnasio
 propter ingentem numerum duplicanda fuerunt

A 4 postrema

PROVINCIA

postrema Grammaticæ classes . in quas hoc anno primum introducta Græca lingua est non sine præmijs , breuique Dialogo . Senis geminæ grandiorum natu sodalitates in vnam coniunctæ migrarunt in illustriorem, amplioremq; locum. Recineti cum honestis egentibus Congregatio pro veteri instituto, & pro virili subueniat; ex his vnus pauperes in angiportis, in ædibus abiectioribus, atque desertis, magna sedulitate inquirat; illis tanta caritate, tanto documento ciuitatis procurat, afferrit, ipse ministrat medicamenta corporis, & animi; vt multæ ciuium exemplo permoti magnam pecuniarum summam ad eam rem libenter homini permittant. Perusino sodali res accidit, cui licet hoc eadem anno narrentur aliæ per similes, non tamen est reticenda; cum enim sit in eo genere, in quo rarum est iuuenibus vincere, breui temporis interuallo sæpius, reportata victoria illustriorem habet splendorem, statuit exemplum certius, & vertit in maiorem gloriam Deiparæ Virginis, in cuius plerumque patrocinio, atque numine talia facinora perpetrantur. Is, quem dicebam die dominico, qui proximè cineralia præit; cum se suorum studiorum causa domi contineret, pulsato cubiculi hostio, surgit; impudentem offendit mulierculam illuc à duobus contubernialibus data opera perductam. illico fores occludit. illa perstat pulsando. pudicus adolescens cum se oppugnari sentiret, ad B. Virgineam

ROMANA

confugit, eius litarias, aliasque preces
magno seruore pronunciat. interim petulans
fœmina per vim aperta ianua, iuuenem adori-
tur; quid faciat iuuenis? vim vi propulsat cal-
cibus, pugnis, verberibus primum impetum
frangit: tanto ardore spiritus in obsistentes ir-
rumpit, vt ipse arrepta fugâ fugauerit hostes,
relinquendo pallium, spolia ex iisdem opima
repperit. & simili castimonia antiquum
exemplum Iosephi Patriarchæ renouauerit.

Collegium Germanicum, & Anglicum.

Vent in Collegium Germanicum Cardina-
lis Montis regalis, vt nomine summi
Pontificis Alumnis indiceret scholam iuris
Pontificij, eosque tum ad illud, tum ad cetera
studia alacriter prosequenda adhortaretur. ma-
gnam habuit momentum. explicatur ius cano-
nicum ab externo magistro alumnis intra do-
mesticos parietes. In cultu Ecclesiastico rite
adhibendo magna ponitur opera; ex quo alum-
ni in translatione solemnî Sanctorum Marty-
rum Prothi, & Hyacinthi, a Pontifice Maxi-
mo sacrum illud feretrum gestare iussi sunt,
quamuis id muneris ad Patriarchales Eccle-
sias pertinere videretur.

Felix initium huius anni Anglicano Cola-
legio

10 PROVINCIA

legio attulit nuncius allatus de alumno cui no-
men Pormertus, qui hinc profectus paulo post
in Anglia, vt alias alij, in Christiana causa
non nisi profusa vita conquieuit. Nuncij im-
manis edicti postremo a Regina propositi, diræ-
que vexationis, qua ibi catholici premuntur
nihil imminuerunt animi ardorem redeundi ad
veram religionem tuendam, quin eo vehemen-
tius instammati reuertendi cupiditate, quo faci-
liorem aditum ad effundendum propter Deum
sanguinem cernunt. Cardinalis Alanus huic
furori tantisper cedendum esse censuit; & ijs,
qui studiorum spatia esset emensi in Gallia, uel
Hispania diuersandum, dum tempestas perse-
cutionis descœuaret. efflagitarunt ij, vt propius
accedere liceret ad littora vicina Angliæ, &
in Belgio vel in Scotia præstolari opportunita-
tem. idque eo consilio, vt aiebant, quod sperent
si ibi essent, facile se per litteras ab eodem im-
petratos potestatem in Angliam quoque pe-
netrandi. Duo ex hac vita migrarunt hac vna
re mœrentes, quod in lectulo, non in acie pro
Christo morerentur. Eorum alter miro animi
candore, ac summissione iuuenis, extremo illo
tempore bis alto quodam mentis excessu abre-
ptus, vt ad se redijt, visum sibi esse dixit suum
Angelum custodem, & Sanctum Thomam
Apostolum diuum tutelarem sui nominis (vo-
cabatur enim Thomas Vduardus) ab ijs per-
visum in amœnissima loca perductus ea vidit,
quæ

quæ plus verbis plenissimis hilaritate, desiderio Cæli, in Deum amore, quàm propria narratione explicabat: clausulam habuit reliquæ vitæ similem, ita multus fuerat in studio pietatis, ut cum logicus esset, ipsæ schedulæ quibus se in syllogismorum formulis exercebat, omnes pietatem olerent, ac plane spirituales essent, vnum in exemplum apponam, quod erat huiusmodi, sempiterna vita, sempiterno, si fieri posset, labore esset emenda, Paradisi gloria vita est sempiterna, labore igitur, si fieri posset, esset emenda sempiterno. vsque eo p̄ viri omnia in Deum referunt, Deum vbique, si quærant, inueniunt. Alter iam theologus, paulo ante obitum ut in Societatem nostram admitteretur summis precibus impetrauit: cum diceret multis id se annis exoptasse, verum, ut ante in Angliam ire possit petitionem distulisse. Octo sacerdotes in Angliam ad rem catholicam iuuandam dimissi mense septembri, cum a Sancto Pontifice potestatem abeundi peterent, de more, & benigne auditi sunt, & benignissime cōpellati; cum inter cætera piè commotus animo Pastor optimus se eis inuidere tam certam occasionē martyrii diceret. Nec minor fuit animorum commotio, quam in eorum discessu Collegium, eiusque moderatores magna vi lacrymarū vtrinque profusa significauerunt. Et sanè omnium ardor erat maximus, præsertim vero Ioannis Tulesij (id erat iuuenis nomen,) qui profecto ardere diuini

diuini

IN PROVINCIA

diuini amoris igne videbatur, ut eius incensa oratio sine admiratione audiri non posset. eo in medio ponti Mibuio (illuc enim usque magna pars alumnorum exeuntes Vrbe prosequuta est) ad contubernales conuersus; en, inquit, magno à vobis gaudio Christi causa diueltor, & hic iam gradus, quem facio, primus, est ad martyrium gradus. prædictionem comprobauit euentus; nam quasi recta ad cædem pergeret vix pedem in Angliæ portum intulit, cum interceptus vna cum alijs duobus (qui an ex comitibus fuerint adhuc resciri non potuit) è satellitum manibus euasit. deinde verò iterum captus, crudeli eius regionis more fidei causa suspensus est, & trucidatus.

Missiones.

IN Anglia Sanctus Christi confessor Thomas Mettanus morte iustorum moritur in custodia: in qua propter fidem catholicam septimum iam, ac decimum annum detinebatur. in martyrium eò molestius, quo diuturnius; eo seuerius, quo remotius ab effusione sanguinis, quam ille tantopere exoptabat. Ac ne beatus ille carcer esset nostris hominibus vacuus, in eundem, P. Mettani loco, est inclusus P. Robertus Sotuellus, ac iã tertio ita grauiter tortus, ut prope animam egerit (missus è nostro Romano Collegio fuerat) hanc vnam vocem ex-
tor-

porferunt. Sum sacerdos; & verbis absit iactantia, religiosus è Societate Iesu. traieci in Angliam, ut meis ciuibus, quam veritatem catholicam in Romano fonte religionis hausi, verbo explicarem, testarer sanguine. si titulum mortis queritis, hoc sit satis cause ad extremum supplicium. proferte ferrum, satis fiet votis vestris, atque meis: mortem intendetis, martyrium referam. non deerit tanto animo illa corona.

E Romano Collegio bini de nostris misi sunt in oppida Urbesq; propinquas, Reate, Setiam, Montem Francum, Orvietum. longior sim, antiquo si more prosequi velim quicquid illi opera posuerint, quicquid illi fructus collegerint, prætermittenda sunt omnia v̄sitata, communia, quàmquam hæc ita multa, atque opportuna fuerunt, ut certe multitudinem, atque opportunitatem singularem habeant, & eximiam. attingam nonnulla è multis, quæ solatio, atque documento possint esse Socj̄s, & è quibus fiat coniectura de cæteris. Opera illa nostra gratuita, pro Instituto Societatis nulla ex parte mercennaria, qua fit, ut magno animo pecunias, & dona non modo non expetantur, sed vltro summisque precibus oblata reijciantur, secundum Deum primas partes habuit ad proximorum animos præparandos, quod etiam alicubi summam habuit admirationem: cum enim Superioribus res necessarias ab Urbe submittentibus

bus

bus hinc nihil attingeremus de suo, hinc nullis
 vigilis, laboribus, incommodis pro eorum uti-
 litate parceretur, cum catechismi canticis in
 obscenarum Odarum locum substitutis agri,
 valles, colles sacrosancto I E S U, Mariaeque
 nomine, & insolitis Dei laudibus personarent,
 cum multi demones ex obsessis Dei beneficio,
 & exorcismis eijcerentur, ut praesentari sibi, &
 redijse tempora nascentis Ecclesiae praedicabāt.
 multa dissidia sublata sunt, etiam inter fami-
 lias principes, inueterata, annorum interdum
 duodeuiginti, non sine magna contentione cor-
 poris, animique. tam ad rem nihil aequè condu-
 cere compertum est, ac suppliciter id a Deo con-
 tendere, cui omnis voluntas loquitur, atq; ipsos
 dissidentes maxima tractare humanitate, pari
 tolerare patientia. Ubique ludi magistri accen-
 si ad teneras mentes puerorum imbucudas pie-
 tate deque eius praestandi ratione diligenter in-
 structi preceptis, pijsque libellis in manibus ha-
 bent aetatem integram, & apud suos multum
 valent auctoritate, ex quo prodesse plurimum
 possunt, si velint. Quoniam fructus eorum diu-
 turnior, & amplior esse solet, varijs in locis in-
 stituta sodalitates, deuincta legibus, vel egeno-
 rum, vel doctrinae Christianae, vel pacificationū,
 vel aliorum procuratione munerum pro oppor-
 tunitate loci, atque temporis. Rata Congrega-
 tio est in hunc modum erecta, ut e singulis Pa-
 rocijs, vna cum Parocho bini fideles, probatiq;
 viri

viri delecti, suæ quisque Paræcia inopiam egestatemque cognoscant; simulque deinde coacti, singulis egentibus quam optime prospiciant; neque vero solum inopiæ pecunia consulant; verum etiam animorum dissiidijs, & morbis consilio, atque prudentia medeantur. Inductus Oruietimos est Deiparæ Virginis consalutanda, quoties ad æris campani signum publicum initur à magistratu consilium; quo commodius, & felicius deliberatio trāsfigatur ab omnibus, quam illi sententijs, cæteri precibus adiuuent. In Monte Franco pia vxor mæsta erat admodum propter impium statum viri sui, qui nouē ipsos annos publica vrbis offensione numquam se Deo per confessionem conciliauerat, illique, vt spiritus saluus fieret à Deipara Virgine morbum corporis impetrauit, quo sex diebus adductus est ad extremum vitæ discrimen. is igitur, dum vexatio dat intellectum, accersito nostro sacerdote peccata detegit, ipso initio incepit dicere mali grauitatem confitendi labore nihil admodum augeri, paulo post se melius etiã habere, atque ita deinceps, quo longius expiata mente procedebat, eo maiorem sibi ad valetudinem fieri accessionem. ergo confessione absoluta omnem quoque vim morbi sentit esse depulsam, & postridie mane, summa medicorum admiratione de lectulo surgit incolumis, vt infirmitatem ad vitam animi, non ad mortem corporis esse cognosceret. Occulto Dei permissu nefarius

farius

farius quidam iuuenis, qui deinde, vt veneficus,
 miserabili vitam exitu conclusit in vinculis,
 malorum Dæmonum lue oppidum illud infecerat,
 quos in feminas multas, easque omnes sibi
 propinquas, per inuidiam dumtaxat, atque
 odium illigauerat. ÷ pro diuina prouidentia,
 qua semper solet mittere cum morbo medelam,
 qua hebdomada eo nostri pedem intulerunt ce-
 pere se cum furore prodere. factum periculum,
 vtrum id fieret aliqua mentis, aut corporis in-
 becillitate vi melancholiæ, aut humoris alte-
 rius; sed cum ea denuntiatione arcanorum que
 solus iosephater nouerat, ea intelligentia pere-
 grini sermonis, ex motu schedulæ alteriusue
 rei procul distantis, quam nemo pertingeret, et
 similibus experimentis compertum est, inibi na-
 turam esse mortali maiorem; admota remedia
 sunt superiora corporeis, exorcismi, ieiunia,
 mortificationes, diuturnæ, humillimæque ad
 Deum preces. his armis victum est, expulsi ho-
 stes, captiui liberati, receptæ arces animatæ
 quas occupauerant. tres dæmones, dum velle-
 rentur, cum quarimonia fatebantur inuiti, se
 præter vim exorcizantium, obseruantia ob-
 sessæ feminæ in Dei matrem expelli. Dei per-
 inquit, interdixerat ne suo die, hoc est die sab-
 bati, aut vim, aut tantam vexationem adhibe-
 remus, vt illa percurrere coronam precatóriã
 non posset; contra vero si vel semel sua sponte,
 aut alijs tentationibus, excepta vi, intermisisset

set; licebat nobis eam statim, vel in proximum fluuium, vel ab his altissimis rupibus dare precipitem. numquam intermisit, & nos nihil lucrati in summa spe, re tamen infecta deturbamur.

Laureto Eugubium excursus est à Sacerdote eo solum consilio, vt ad sanitatem mētis Deo duce reuocaret virum quēdam nobilem; qui annos iam quatuor, & viginti à Sacramento penitentiae publico dolore Episcopi suorum, & vrbis abstinebat, vsque eo animo dissidebat à coniuge pia, nobilissimaque femina, vt, quemadmodum amicē deinde retulerunt, hæc decreuerit factō diuortio repetere paternas ædes, iureiurādo adhibito numquam se in viri sui cōspectum esse vēturam: ille statutum habuerit in animo, ac deliberatum eo recedere, vnde neq; vbi nam esset scire, aut subodorari vnquam possent. Sacerdos eo die forte hominem offendit lugentem filij natu maximi mortem, sollicitum de morbo alterius, qui afflictatus à sidua febris decumbebat. hominem clam seducit, & vsus occasione exorditur ab eo, ne filium vnum a Deo sibi miretur ereptum, ereptum iri alios nisi resipiscat. Deum, vt est expertus, multæ esse patientiæ, nō minoris esse iustitiæ. si semel flagellum arripit, vt contra eum arripuisse videtur, non consistere in primo ictu, multiplicare verbera donec hominem vel corrigat, vel proterat. alijs huiusmodi ita vrgere persistit; vt eadem hora vir il-

le de confessione peccatorum instituenda serio cogitare ceperit, odia simultatesque deponere, & paulo post una cum coniuge, quod numquam antea simul egerant sacrum Eucharistiæ conuiuium iniuerint, quo vtriusque ita copulati sunt animi; vt sibi tum primum coniunxisse connubium viderentur. vtq; plenum esset gaudium, adit Sacerdos alium filium laborantem, quique si moreretur, parentes cum eo se pariter extinguendos esse dicebant, iubet omnes positis genibus Deo supplicare, ipse interim precandi formula a Sancto Vincentio Ferrerio instituta, vsus; eiusdē Beati viri reliquias puero admouet, qui illico relictus a febre conualluit, nec amplius est eo morbo tentatus. factum conuertit ad se totius vr̄bis admirationem, ac sermonem cum magna dei gloria, nec sine laude Societatis magnæ factæ gratulationes; vxori præsertim honestissimæ fœminæ, quæ cum ante virum haberet materiam perpetui mœroris, cum modo esset in maximo luctu propter filios alterum languentem, alterum emortuum; illico tanta, tamque repentina mutatione ad tantam est euectâ lætitiâ, vt palam prædicaret Dominum esse qui mortificat, & viuificat. In his locis magna est Societati vniuersæ conciliata beneuolentia, eaque declarata non modo quasi per vim retinendis ijs patribus, & à Patre Generali reposcendis; verum etiam cupiditate impetrandi Collegia, etiam atque etiam
 poscit

poscit Orvietum. quod negocium Illustrissimus
Cardinalis Simoncellus imprimis prouehit, qui
& millenos nummos aureos defert, locumque
ad nostra munera exequenda peropportunum.

PROVINCIA NEAPOLITANA.

Nostrum Numerus, Ingressus,
Obitus.

APIT A trecenta quadra-
ginta septem versantur in hac
Prouincia, decem plane domi-
cilijs. Neapoli in Professorum
domo nouem, & sexaginta. In
Collegio decem supra centum.

In Nouitiatu quinquaginta. In Collegio No-
lano septem supra viginti. Septem minus in
Aletino. In Catacensi, Bariensi, Salernitano,
Cosentino singulis senidemi. In sede Barulita-
na septem. Dissolutum est Collegium Cirinola-
num, quod oppidum erat nostris muneribus im-
par, curatumq; vt id fieret quam paratissimis
oppidanis, & fundatoribus. Mortui sunt duo-
decim, sex, & viginti recepti.

Ad fidem bonamque frugem
Conuersi.

N Eapoli in domo professa septem Turca ad Christianam religionem aggregati iucundiores quodammodo fecerunt labores toleratos in ijs conuertendis, & erudiendis. Cum in templo nostro, festo die, solempni pompa, conuentu celeberrimo Patromis, & Compatribus Principibus viris, atque Dynastis, albis ipsi induti vestibus, sacro Baptismi fonte lustrati sunt summa, piaque spectantium gratulatione, testata plausu, atque lacrymis. Captini quinque Algerij recõciliati sunt Christo, quem deseruerat. Erepta e questu meretricio per quadragesimales Conciones fœminæ sex: neue quodys fere accidere solet, prauæ consuetudinis æstu retraherentur in pelagus, per Matronas societati deuotas curatum est, vt ligarentur matrimonio, vel in alio tuto portu collocarentur. Adulescens, qui colebat societate, male cautus inijs amicitiam cum Graculo Mago, & cum Clerico Apostata, qui non vnum, sed plures ordines deseruerat. curiositate potius, quàm auaritia ductus, thesauri effodiendi causa, cum ijs prope Puteolos cryptam, aut verius cuniculos quosdam ingreditur; vbi perueniunt ad inuicem locum. Memento temporis faces, lanterna, atque

NEAPOLITANA.

atque vniuersa lumina extinguuntur, & Apostata exclamans, heu, cōcidit mortuus. perterritus adolescens, perterritus Magus studijs disparibus. Ille confugit ad Sanctam Barbarā, quam præcipuam patronam colebat, procidit in genua precibus, pœnitentia, promissis precatur propitios cœlites. Hic ad incantationes conuertitur, aduocat Demones, cū sæpius verberato silice, neque scintillam ignis eo tempore impetrare posset ab ijs paulo post liberalissimis futuris. Deum, diuosque maledictis execrandis onerat. Dispari exitu hic inter blasphemias animum efflat. Ille foras euadit incolumis animam apud nostros generali cōfessione purgat, melioremque vitam instituit, satis superque doctus quid expectandum sit à malefico, & quid de homine desertore sperandum.

Catata quidam e summo templo clam subriperat Margaritas, & gemmas pretij, nō contemnendi. Vnum excommunicationis vinculum subterfugere non potuit, eoque impacto morbum contraxit, quem pluribus mensibus à se remouere numquam potuit, donec nostro suadente per vomitum alienæ rei valetudinem corporis animique recepit. Consentia vir nobilissimus, æque dissolutissimus, cultu Societatis ad eam probitatem perductus est; vt laceratus vulnibus letalibus Deo gratias egerit, elaborauerit, vt crimen condonaretur percussoribus, & suisq; contenderit, vt idem efficerent.

Oratio in Templis, & Doctrina
Christiana.

Precatio quadraginta horarum, quæ postremis bacchanalibus instituta est, ad auertendam, vel frangendam licentiam populi furentis tantam habet celebritatem, multitudinem obuentium sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ, ut eos dies prope addidisse videatur ad Quadragesimales. Magnam vim habuit ad populum retinendum pompa exterioris apparatus, perpetuæ conciones, adhortationes, cantus. idque iam in omnibus ferè collegijs: ex quo numerare loca singula superfluum est. & res aliqui dignissima, cum facta sit communis, ut patereatur nouis legibus annalium, proximis literis, non attingetur. In professorum Domo Traditur ibi Doctrina christiana priuatim pueris, & hominibus. at in Neapolitano Collegio diebus festis in diuersis classibus opifices octingentos prope numeros studio doctrinæ, atque vitæ christiænæ vacantes. Quæ utilitates, ex eo manarint plus habent veritatis, quam speciei vniuersa Ciuitas probat illa vero, & pio quodam animi sensu commouetur, cum elato hominis tenuissimæ cadauere spectet quingentos viros prosequentes ordine summa significatione pietatis recitantes coronam, officium B. V. virginis,

ginis, aliasue preces. at multo magis extollit,
 & cum admiratione suspicit mirum in modum
 correctam in contrahendo, & in rebus agendis
 fidem.

Congregationes Deiparæ Virginis.

Nola ad vetera sodalitia Clericorum, &
 Nobilium accessit tertiū discipulorum.
 sunt ita bonus odor Christi, vt ad scholas attra-
 xerint religiosas familias sanctorum Augu-
 stini, atque Francisci, nec nō seminarium. Nea-
 poli in Collegio, cum Regnum vsque eo mor-
 bis premeretur, & inopia. statuerunt Congre-
 gationes ad iram Diuinam placandam, vt quis
 que aliquid in medium è suis opibus spiritua-
 libus offerret ieiunia, verberationes volunta-
 rias, vsum cilicij, peregrinationes, eleemosinas,
 varias corporis afflictiones, opera misericordie
 atque pietatis. numerum attigerunt octo, & vi-
 ginti millium. & vero his thesauris vexatio-
 nes peccatis debite redimuntur. tres, & sexa-
 ginta è suis hoc vno anno exceptos à seculo in-
 cluserunt in arte religionis. quantum ibi stu-
 dium virtutis vbi ita multi ad tantum perfe-
 ctionis culmen efflorescunt? Quidam vero so-
 dalis, cui frater est interemptus iniuriam Dei-
 paræ Virgini condonata, neque priuata vi,

14 P R O V I N C I A

neque iudicio publico prosequi voluit. sed con-
rauit, vt percussor statim admitteretur in con-
gregationem. vt, inquit, culpam clarius agnos-
cat, detestetur vehementius, & meliore fide in-
gratiam cum Deo redeat. animum inimico red-
didit, qui corpus videbatur esse erepturus. In
professorum domo Congregatio Nobilium vsa
occasione, multorum sanauit animos, dum cu-
rat corpora; nam ad sacramentorum vsu, vi-
tamque meliorem allexit familias honestas, sed
inopes, quas pudor à mendicando prohibet ijs
nomine extraordinariæ eleemosynæ largita est
aureos mille quingentos. Quidam donauit au-
reos ducentos, vt defenderentur binæ Virgines,
quarum honestatem ipsa mater oppugnabat.
Alter Alesij mendicum vlceribus plenum, at-
que sordibus medio foro sustulit in humero, &
non sine magna omnium admiratione vsque ad
xenodochium portauit. Incertus plane sum,
vtrum referam eum, qui migraturus è vita pia
quadam simplicitate iussit, vt schedula omnes,
quæ sibi menstrua sortitione sanctorum obtige-
rant monilis in speciem contextæ de collo su-
spenderentur, vt eo, vel ornatu, vel patrociniis
munitior obuiam morti procedat.

Adiumenta Corporis.

N Neapoli cum pueri enecti fame, atque ni-
ditate reperirentur interdum in angulis
urbis

urbis extincti, ceteri ab vno professorum coacti sunt in certum locum, vbi aluntur sumptibus pie Matronæ, & opera Collegij instituntur Christiana doctrina, atque moribus. Catacæ pugnandum fuit contra famem, & contra mortem, quæ grassabantur in populum. Euitendum vt locupletissimi certos pauperes susciperent alendos. vt alijs donetur panis è publico, emendicanda stipis hostiatim, pro ijs, qui retinebantur in carcere; neque tempus erat tergiversandi, aut agendi segniter, omnibus fere in extrema necessitate constitutis. Ea q; ipsa efficiebantur, dum cuncta decumbentium, atque morientium gemitu perstreperet. vt vbiq; vel in mortuos, vel in moribundos incidere, vel cæli intempéries, vel morbi contagio, spatio breuissimi temporis absumpsit ad duo millia capitum. numerus in non maxima ciuitate maximus. atque omnibus metu percussis, nulli omnino, neq; ipsi parochi accedere audebant ad ægros muniendos sacramentis, aut in morte iuuandos. ex quo Dei beneficio totus labor, idest tota meriti seges in societatem recidit, vt clauso interdum Collegio nostri omnes numero sexdecim, nec certo spatio sumpto ad necessariã quietẽ, noctes totas, totosque dies impenderent ad varia auxilia animarum, in priuatis domibus, in publicis custodijs, inter pericula, non dubia, & contagionis, & mortis. utque id constaret apertius, tres occumbuerunt. in quibus P. Leonardus S. An-
geli

geli Rector, & qui Rectori successit P. Franciscus Moranus quorum vterque id morte sue testatum reliquit. se Rectores debuisse fratribus suis, non minus laborum, atque periculorum exemplo, quam munere, atq; dignitate præire. Salerni excitatus Mons est, quem Pietatis appellant, erarium pauperum virorum, atque honestarum Virginum. Ne illi conficiantur fenore, ne harum pudicitia propter carentiam dotis periclitetur. Hinc, fit, vt dum alienæ nos inopia subuenimus, Deus nostræ curam suscipiat. Alesij in hac summa annonæ inopia frumentum abunde suppeditatum. Templo donata lustrale vasculum, cum aspergillo, pixis vna, calices duo, Christi effigies ad pacis osculum, Crux plena reliquijs. omnia ex argento. bina ornamenta, tum sacerdotis, tum altaris, aliud ex aurea tela, aliud ex argentea. Collati aurei ducenti quadraginta, vt circumducerentur argento reliquæ, ex capitibus vndecim millium Virginum, quas transmisit R. P. Generalis. Legati aurei octingenti, mille attributi ad scholarum exædificationem. bina templi sacella exornata sunt in aurato lapide. Nola vt bina item exornentur attributi aurei octingenti; donatus lychnus pensilis ex argento. Sapro professorum vestiario supellex addita aureorum circiter sexcentorum. Domui vero hoc toto biennio erogati aurei vicies mille, quibus solutum æs alienum aureorum tredecim millium, cæteris prouisum nostræ vitæ necessitatibus.

Mis-

Missiones.

Bario excursum est in Bituntinos. Ad-
micilio professorum, Policastrum, Tarent-
tum, Aquilam, Algerium olim saldas elabo-
ratum plurimum in ministerijs Societatis no-
stræ solitis. Quæ patrata sunt Aquilæ, si ge-
nus ipsum rerum consideres vulgaria iudices. si
vero multitudinem, opportunitatem, utilitatē,
cætera adiuncta, sunt eximia. Cōmune est com-
positam esse pacem inter duos fratres Germa-
nos ex patre, sed odiorum diuturnitas, multæ,
grauesq; cædes hinc inde patrata, scissa in duas
factiones ciuitas, irrita aliorum in ijs concilian-
di opera, faciunt, vt hanc ego narrationem
iisque persimiles ægre præteream. Captiui se-
xaginta liberati pecunia, atque Algerio Nea-
polim reducti, per urbem incedentes attulerūt
populo magnam voluptatem, & incitamentum
ad illud opus vrgendum. Consentia itum in vi-
cinum oppidum, in quo, vt diuturnior esset po-
puli utilitas, neue, quod ferè accidit, discedenti-
bus nostris cuncta disfluere, prudenti consilio
instituta sodalitates, quæ nō suos modo fratres
in certo quodam genere piorum operum exer-
ceant, verum etiam alios verbo, atque exemplo
doceant. Idem factum in oppidis Policaastro vi-
tinis. In quorum vnum, vix credas, sacrarū imā-
ginum cognitio fere nulla peruenerat. tūm fa-
cultas

cultas

cultas non esset suppeditandi singulis, docti sive elegantes cruces è lignis componere, collocare in cubiculis, colere mane, atque vespere. quod tanta probatione fecerunt, vt certo die mensis, quo Christi corpus de more oppidorum circumfertur. eas ipsi manu gestarint, dum prosequerentur: laudandum pietatis indicium. ex quo incitantur ad progrediendum modestius, & ad cruces elegantiores, non sine religionis decore, atque vtilitate concinnandas.

P R O V I N C I A S I C I L I A.

E N T E N I circiter Messane, atque Panormi; hic domus Professorum cū nouitijs habuit capita septem, & sexaginta, Collegium quatuor, & triginta. Messanę verò par domui, Collegium. collegio Nouitiatus. Catana triginta numeravit. Syracuse tres, & viginti. Calataiero septendecim. totidem Drepanum. Bionna sexdecim. Minium quatuordecim. Rhegium duodecim. totidem Mons Regalis Residencia. Calataneensis quatuor; Ex quo numeravit hic annus socios omnino trecentos quinquaginta tres, eripuit quindecim, adscripsit vnum, & qua-

quadraginta, addidit bina Collegia ad quatuordecim domicilia quibus Prouincia Sicula continetur, alterum Marsale, quod propediem inchoabitur, alterum Melita voluntate, atque opera Clementis Pontificis eoque missi sunt tres e nostris.

Qui obierunt, & qui in societatem adscripti sunt.

PAnormi in domo professa decessit P. Ioan. Baptista Rugerius imitandus ob equitatem animi, qua nullo discrimine audiebat cuiuscunque conditionis, atque fortunæ confitentes. E sodalitia opificum octo societatem ingressi, quorum vnum ostendit se elegisse viam consiliorum, cum percutienti grauius maxillam vnā, porrexit aliam.

In Collegio autem Congregatio B. Virginis quatuor societati dedit, migravit è vitæ incommodis Ioānes Baptista Tuballinus insignis ob naturæ dona, insignior ob virtutes animi; is totū septenniū oppugnatus acerbissima paralyssi propter neruorum dissolutionem omni motu priuatus reliquit inuictæ patientiæ documentum; neque prouocatus à superioribus adduci potuit, vt aliquid vnquam ad suam voluntatem peteret: in doloribus acerrimis nunquam dedit signū doloris, quin Spiritus sancti munere tantam lætitiā

titiam

titiam animi, vultus hilaritate præferbat, ut
intuentes in eum, viderent faciem eius: tanquã
faciem Angeli, nec quiquam ad eum accede-
ret animo ita afflicto, atque perturbato, quin pa-
catus erectusque discederet. In Collegio Messa-
nensi ex maiori Congregatione studentium ad-
scripti in societatem quatuor, tres è minori. mi-
grauit in cœlum vti speramus. P. Antonius
Sardus senex innato candore animi, atque sim-
plicitate dilectus Deo. & hominibus: Illustris
erat toto Regno ob insignem peritiam, & quen-
dam quasi principatum artis medicæ. audiuit à
Christo Veni post me faciam te fieri medicum
animorum, quam vocẽ ita generosẽ complexus
est, ut non modo se suaque animum, corpus, ser-
uos, fortunas omnes, sed vniuersam propè fa-
miliam Deo deuouerit. Filiam, & vxorem ca-
ram in primis adduxit, ut cuperent, & ample-
cterentur Monasterium sacrarum mulierum suo
magno ære, maiore labore exedificatum, ipse ra-
ro exemplo societatem ingressus præmissis tri-
bus liberis, adolescentibus tantæ indolis quan-
tam illorum præclarus exitus confirmavit, &
vno factò se multiplex holocaustũ offerret. Chri-
sto illique nõ vno, sed pluribus animis seruiret,
quem habiturus est æternum generis propaga-
torem in cœlo. Calataierone P. Gaspari Satali
Rectori per visum apparuit socius quidam no-
ster, qui obierat priore anno. illumque monuit,
se pararet ad mortem; quippe fore, ut intra cer-

sos menses migraret è vita . vt credas , inquit ,
 vaticinationem eiusdem generis vaticinatione
 confirmatam , post dies non ita multos peribit
 P. Hieronimus Falconus . incidit in morbum hic
 P. Hieronimus , septimo die perit . tum verò ni-
 hil dubitans Rector se diligentissime compara-
 re , aliorum se orationibus etiam per literas com-
 mendare , & præstare illa omnia , quæ ad tantum
 negotium conducerent , nec fuit labor inanis , nã
 tempore præstituto adfuit febris mortis prænun-
 cia . hanc consequuta decimo quinto die mors est ,
 qualem decebat eum , qui annos tres supra tri-
 ginta in societate vixerat , & qualem se ab eo
 exigere illa prædictione ostenderat Deus opti-
 mus Maximus .

Quæ in communi fame præstita sunt à nobis .

Communis penuria , communem occasionem
 caritatis exercendæ præbuit ; nam in hoc
 ipso horreo Italiae vsque eo inopia rei frumen-
 tariæ laboratum est , vt passim necessitas corpo-
 ris in periculum traheret mulierum , virginum-
 que pudorem animas plurimorum . nostro consi-
 lio , labore , ære enisū est , vt vniuersi subleuarētur
 adhibita nostra opera , admota opera aliorū , idq;
 sūm Biuonæ , in Monte Regali , & alijs serè Col-
 legijs , tum Drepani ; vbi publicum consilium no-
 strorum

strorum

Strorum suafu collectum cum ea de re delibera-
 ret; statuit inter cœtera vt vir è Societate pro
 concione diuites, atque nobiles hortaretur ad ef-
 fusam largitionem eleemosinarũ. quod Deo uer-
 ba animante ita successit, vt aurei torques, è col-
 lo detracti, argentea vasa aliaque eiusmodi in
 medium collata magna pauperibus auxilia coe-
 gerint. Messana Nouitiũ virtutem, & osten-
 derunt, & auxerunt, dum sepius à annona o-
 stiatim emendicanda, & in carcerem suis hume-
 ris portanda tulerunt opem captiuis, quorũ ino-
 pia vsque eo processerat, vt è Ferreis cancellis
 grandi hamo vagantes, in via canes expisca-
 rentur, ac summo plausu (argumentum summe
 miserie) partirentur in alimentum. Congrega-
 tio nobilium amplexa inopes est menstruis, &
 amplioribus eleemosinis; Maior verò Congre-
 gatio studiosorum partienda cum iisdem parte
 proprii panis, qui viritim, & parce distribue-
 batur, ostendit se opibus quidem inferiorem esse
 se, pietate verò non imparem. Panormitana do-
 mus quamquam accessu Nouitiatus aggrauata
 non exiguo numero nouitiorum toto illo tem-
 pore pauperes ducentos aluit; effecit vt ternis
 domicilijs haberent separatum famis, & mor-
 tis effugium viri, fœmine, pueri. Nostri ter ad
 Stipem pro iis poscendam egressi vna cum Ar-
 chiepiscopo atque Senatu, quos commodissimè
 in partem consilij, atque operis traxerunt. hos
 conatus Deus ita fortunauit, vt inter plausus
 pro-

pro-

probantium, admirantium, offerentium sponte qua centenos, qua quingentos aureos decretum sit de annuo reddito constituendo, cuius caput summam attingeret aureorum viginti millium. sed institutum annona laxata dissoluit; impensa tamen ad duodecim millia aureorum præter eam pecuniæ vim, quæ privatim donanda fuit ingenuo pudori multarum familiarum.

Nouitiorum Constantia.

Nouitiorum in domo probationis constantiam Demon variis modis per eorum fortissimos hostes, nempe domesticos oppugnauit; sed continenter victus, & vinci se indignatus quædam pro palam aggressus est, qui cubabat. statim post ingressum morbo periculoso correptus vsus occasione induit p̄i modestiq; adolescentis aspectum. consolari agrū, condolere morbi grauitatē, insinuare unicā esse illius curandi rationē, vitā laxiorem, blanditias parturum, secularia commoda, atque domestica; longum esse cursum religionis, qui terminatur iisdem quibus vita spatijs; non esse illi de meta cogitandum, qui propter virium imbecillitatem in carceribus defecerit, adolescens primo commoueri, & contra tentationem identidem inuocare I E S V nomen; vbi verò in orationis progressu, non modo pulsari aures, sed

C

etiam

etiam cor accendi facibus quibusdam furialibus animaduertit, suspicatus id quod erat, subesse Demonem, prosilit è lecto, eumq; vasculo aquæ benedictæ perfudit, qui tum se maximè demonem ostendit, cum subito diffugiens ab oculis adolescentis euauit.

Quæ nomine æleemosinæ piorum caritas societatem donauerit.

Debemus gratum animum, & orationes pijs amicis, eorum morte ad Drepanitanum Collegium accesserunt aurei mille ad Monte Regalense fundus, quem octingentis aestimes. Minæi coempta vinea vicina Vrbi, atque percommoda nostris vsibus. Messanæ, quidam integra valetudine testamentum obsignauerat, quo reliquerat nobis decem millia aureorum, & capsam confectam rebus, vt fama est, maximi pretij; ad eius obitum id filijs ægerrimè ferentibus Collegium perfacile cessuri suo, qua magnitudine animi ita victi heredes, vt libentes, & vltro bis mille aureorum obtulerint, quæque probatio consecuta hoc factum est emenda illo dispendio fuerit. Supellectilem, qua auctum sacrum vestiarium est duobus millibus aureorum aestimes.

PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

Ocij ducenti duodecim. Domicilia septem. Mediolani fere centum. quatuor & triginta inter Professos ad sancti fidelis. duo supra sexaginta in Collegio.

duo & triginta in Aronensi Nouitiatu. triginta in Collegio Genuensi. Augustæ Taurinorum totidem. duodecim inter Vercellenses. par numerus inter Comenses. recepti in Societatem septem decem, Tres dedit Beata Virgo è suo cœtu Brerano. duos Taurinense Collegiũ. vtrumque insignitum laurea iuris scientiæ. alterum etiam in publica Academia professorem. mortui sex.

Ad fidem religionemue
traducti.

GEnua Turca duo aggregati Ecclesiæ. A socijs Taurinensibus reconciliati sunt Christo hæretici quinque ex his duo in ecœno nati, atque nutriti; Hebræa virgo lustrata fonte baptismi. Alia item insigni pulcri-

zudine perditæ amabatur a viro potenti: pia
 matrona rem subodorata, eam in domum suã
 recipit, vt ab imminente periculo liberet: sed
 cum neque se tutam satis videret aduersus im-
 potentis amatoris opes; eam clam Mediolanũ
 amandat, (erat enim in ciuitate proxima) at-
 que Societati cõmendat. O altitudo sapientiæ,
 atque scientiæ Dei. alius diuinus amator fe-
 lices illi tendebat insidias; hominem quasi ve-
 naticum canem immiserat, vt eam in suos la-
 queos salutaris impelleret. collocatur in ex-
 tero tecto honestissimo: docetur de fide Chri-
 stiana: quam ita auide imbibit, ita constanter
 amplectitur; vt magis hanc secuta esse, quam
 fugisse vim appareret. spem proci ostendit
 legitimi coniugij. quod illa prius cogitauerat
 quidem, sed ausa non erat sperare, neq; opta-
 re. quamlibet mouisset longe impar atque ho-
 nestissima conditio, non tamẽ eam, cui se Chri-
 stus sponsus ostenderat. summa omnium pr-
 dinum frequentia atque gratulatione bapti-
 zatur, Deoque dicat florem illum ætatis, &
 monasterium dote comparata per nostros in-
 greditur. E mulieribus, quæ nostrum templũ
 sacramentorum causa frequentant quatuor-
 decim nuncium remiserunt huic mundo, &
 vel Capuccinas, vt vocant, vel alia religiosa
 instituta complexæ sunt.

Congregationes. Auxilia parata
proximis.

Berana Congregatio secunda celebri pompa, atque apparatu migravit in amplum, nouumque oratorium Arona ad cæteras accessit alia ex indigenis adolescentibus. Genue in triremibus, institutum sodalitiū est, quod legem suscepit confitendi singulis mensibus, curandi, vt qui in suo ligno animam efflant, suscipiant ante mortem Ecclesiæ sacramenta, demortui vero suffragia missæ, ac funeris. in que pecuniolam ipsi corradunt ex necessarijs vitæ suæ alimentis. Inde legati duo sunt ad montanos ligures Christianis officijs imbuedos. nouem in pagis institutæ scholæ, in quibus euangelica rudimenta tradantur. vtque sit fructus diuturnior creati ministri, & quasi magistratus operis. Illud Nouocomi, ad legem diuinam promulgandam excogitatū est utiliter. Publico edicto sancitum est, Vt omnes Curiones festis diebus Christianæ doctrine ludum aperiant. Nemo ad Sacramenta, neque ad matrimonium admittatur, quin e concepta quadam formula profiteatur, memoriterque recitet capita fidei salutis necessaria. Eandemque formulam inter festi sacri solemnia. Paroebus audiente populo clara voce pronun-

C 3 ciet.

PROVINCIA
ciet. stipem emendicauimus, qua in publico
carcere erectum sacellum, & ara ad faciendā
rem diuinam, sacramque Eucharistiam admi-
nistrandam vs, qui neci adiudicati sunt. In
Taurinis paratum domicilium, portus nau-
fraganti pudori virginum.

Insignis virtutis exempla.

Multi leuati peccatis, & aere alieno, quo
grauabant conscientiam. Fecit Me-
diolani Sacerdos e nostris, vt quidam aureos
restitueret quingentos. Multi ad virtutem
impulsi; vt vnum, aut alterum afferam eorum
profectus indicium. Iuueni opulento, & ele-
ganti oblata est ad flagitiosam voluptatem
virgo, egena, sed elegantior. Ingentibus ma-
chinis oppugnatur animus. sed ratio ita for-
titer defendit arcem; vt puellam intactam,
deductorem obiurgatum dimiserit, statimque
cum nostro sacerdote egerit de illius integri-
tate ab his periculis eripienda. Vt detur,
& suus honos feminis. in simili casu similis
fuit femina cuiusdam virtus; nisi tamen id-
circo superior, quoniam sexu erat inferior.
doloſe ab infida comite in suburbanam villam
recreationis causa deducitur. post multa de-
ſeritur ſola in cubiculo, in quo erat impurus
adolescens abſconditus. proſilit is ab inſidijs.
fores primum occupat, & claudit. at illa cum
se vi-

se videt undique muro circumvallatam, & imminere sicarium occisorem gratiæ; Deo plena, est, inquit, operę pretium vt corpus etiam discrimine proprio se tueatur a labe, & animum, culpę præripiat. se proripit à scelestis manibus, & saltu per fenestram deicit. Dominus dux eius fuit, nulla ex parte lesa estuans cuiusdam celestis solati magnitudine, extemplo suum confessarium adit, obsecratque pro se gratias agat Deo, cuius opere erepta esbet a tam certa cæde animi, deinde corporis.

Aedificiorum, & rei familiaris incrementa.

ARona excitatum in templo nostro sacellulum perelegans Deiparę Virgini. Domi vero cubicula aliquot percommoda, iis qui vacaturi sunt meditationibus Societatis. Vercellis in suburbano Collegij erectum nobis ædificium, quod a tectis rusticanis esset seiunctum. Genuæ e veteri D. Ambrosii migratum est in partem noui templi quod dedicatum est nomini IESV Die D. Laurentij, qui patronus Urbis est. Archiepiscopus Centurio presentibus Duce, senatu, maxima nobilium, & plebis frequentia fecit ibi primum sacrum. peracta res est eo apparatu, pompa, letitia, quæ

PROVINCIA

conueniebat, vt ita loquar, tantæ sponse nuptijs. Sacro Vestario. S. Fidelis argentum, atque vestes accesserunt aureorum septingentorum. Vincentius Furnarius nobilis ciuis Genuensis tantam habebat opinionem de virtute Societatis, vt nulla incideret ægritudo animi, aut corporis, nullum negotium difficilius aggrediretur, quin vel coram, vel per nuncium commendari se posceret nostris sacrificijs, & orationibus; nullam tamen habebat nobiscum consuetudinem. & confessario alterius ordinis utebatur. incidit in morbum, quem, vt sensit esse postremum, quasi nos reseruasset in tempus illud, nulli ad se fecit aditum salutandi, aut visitandi gratia, non consanguineis, nõ sorori; vnum accersuit, & perpetuo adhibuit Rectorem Collegij. vnum illum voluit in morbo consolatorem, in morte adiutorem. Decessit cum maxima significatione pietatis. Triennio ante cum nobis erat prope omnino incognitus, secretum testamentum condiderat; resignatum est magna affinium & amicorum expectatione. inuenerunt ab eo Collegium Societatis heredem dictum, atq; sua manu prescriptum his verbis. Admodum Reuerendi Patres ad maximam gloriam Dei, vos ego heredes meos instituo, hanc vnã ob causam: quod militatis sub salutari nomine IESV, vos, obsecro, illum deprecamini vt mihi misero sit IESVS. ac pro mea anima ad Deum opti-

MEDIOLANENSIS. 41

optimum maximum, nec non ad Deiparam
Virginem patronam peccantium eas preces
fundite, quas vestra vobis caritas præscribet.
quæ vobis relinquo pauca sunt, affectus in-
gens. & cætera. Dignus plane cui e suis spi-
ritualibus opibus rependat aliquid quicumq;
præsentis litteras perlegeret. ne spes eum fal-
lat, quam de Societatis caritate conceperat:
sed magnum sentiat se fecisse emolumentum,
dum nobis nihil singulare præscribit, nihil cer-
tum a nobis exigit, reque tota fidei Societatis
permissa nullis conditionibus cum ea tran-
sigit.

PROVINCIA VENETA.

Domicilia, Capita, Aduentus R.
P. Generalis, & aliorum vi-
rorum Principum.

Sationibus duodecim Prouincia
Veneta socios omnino trecentos
cōtinuit, quinquaginta Patavij,
vnum supra quadraginta Bri-
xiæ, quinque & triginta Venæ-
tijs, Triginta Nouellariæ, Quinque & vigin-
ti Buz

ti Bononiæ, Tres & viginti Ferrariæ, Vnde-
 ginti Veronæ, Octonidemi Parmæ, atque Man-
 tuæ, Sexdecim Placentiæ, tredecim in Foroli-
 uij, Decem Mutinæ, Duo denique in Creta,
 Soluti humanæ militiæ vinculis octo; dederunt
 nomina quatuordecim. Potuit aliquandiu hæc
 Prouincia noua felicitate numerare inter suos
 Nostrum Reuerendum P. Generalem, qui a
 summo Pontifice missus in Cisalpinam Galliã
 ad pacem inter Parmensem Principem & Du-
 cem Mantuæ componendam, mirum in modum
 sola præsentia exhilarauit Collegia, Bono-
 niense, Mantuanum, Nonellariense, Parmen-
 se. Prohibeor persequi pluribus, quantũ cal-
 car nostris ad perfectionem addiderit, quantũ
 externis admirationis reliquerit pijs sermo-
 nibus, raris mansuetudinis, pietatis, humili-
 tatis, & cæterarum virtutum exemplis, qui-
 bus dubium omnino reliquit, vtrum honores,
 quos illi summos hi principes adhibuerunt
 personæ potius, an virtuti tribuerint. Præ
 hoc reticemus Cardinales Illustrissimos Ca-
 nanum, Sfondratum, & Borromæum; Serenis-
 simos Principes Bauari ducis filios, qui fami-
 liarissime inuiserunt ea nostra loca, quæ in
 eorum iter inciderunt.

Gymnasia.

PArma explicare cepimus casus conscien-
tia magno concursu ; non minore Paro-
thorum, clericorumque utilitate . Mutinae
vero duabus classibus Humanitatem , atque
Grammaticam primo ingressu numerauimus
centum discipulos . Brixiae scholae florent, ut
cum maxime, ita multi confluunt e vicinis
urbibus ; ut sine dubio plures excludantur,
quam admittantur . factum est ut Praeceptor
externus, qui tamen, & ipse e nostra officina
prodiit ludum litterarium aperiat prope Col-
legium, in quo tenuiores pueri tantisper eru-
diantur, & informantur, donec sint scholis no-
stris idonei . miras inde capimus utilitates . eo
satisfacimus importunis multorum ciuium
precibus, qui suos filios, quamuis ineptos, re-
cipi tamen a nobis efflagitant, etiam saepe re-
cipiendi essent magno magistri, aliorum disci-
pulorum, & gymnasii totius incommodo, eo
quasi nouo gradu subiecto altius extitit totius
gymnasii nostrarumque litterarum apex ; eo
denique redduntur quodammodo capaciores
vniuersae nostrae classes, ut longe plures perfi-
ciant, atque perpoliant . Inuentum omnino
percommodum, dignumque quod collegia ple-
raque imitentur .

Doctrina Christiana.

FActa semina disciplinae Evangelicae in pagos septuaginta, qui Veronae adiacent; tanto paganorum studio, ut ante lucem templum cum funalibus peterent. Mantuae instituta Congregatio, ut inter alia sit quoddam doctrinae Christianae quasi praesidium, atque fundamentum. Brixiae, quo solo eadem, & scilicet coli, & uberiore fructu demeti solet, explicata est sex templorum exedris. Ad eandem festorum dierum pomeridianis horis coguntur nostri discipuli, qui ut eos dies totos virtuti deuouant, mane a suis magistris, narrandis religionis exemplis, rebusque gestis virorum illustrium, grata, & spiritali collatione retinentur, & ad pietatem instituuntur.

Templa.

Mantuae nunc primum templum nostrum in quadragesima conciones, & reliquo anni tempore sacras lectiones habuit. Vidit in maiore hebdomada ducem Serenissimum, quem praeferentem Christi patiens imaginem prosequebatur longus ordo hominum supplicantium. Parmae in solenni ieiunio profuit, & placuit publica quaedam, sed breuis meditatio, in qua Sacerdos capita orationis
ita

ita explicando præibat, ita meditabatur cum Auditoribus, vt eos, & doceret orare, etiam ad orandum alliceret. Deinde extremo quasi colloquio armonico cantu psalmi alicuius reficiebantur animi, & Pater accepta summi sacramenti pixide, quæ patebat exposita, benedicebat populo, omnesque fausta prece, & cum gaudio summo dimittebat. Inuētum neque nouum, neque admirabile, dignum tamen quod referatur, & propter facilem imitationem, & propter nouum concursum utilitatemque singularem, quam hoc loco peperit. Bononiæ inter multos aliena reddētes, dignus est, qui commemorentur vnus, qui aureorum duo millia legitimo domino restituit.

Transiciones factæ ad fidem, sacrasque familias.

TRansierunt ad Christum Ferrariæ femina bina a Turcis, viri tres a Iudæis, & quibus etiam femina vna Mantuæ. Veronæ a sæculo ad varios ordines octodecim, ad nostrū quinque, ad quem etiam alij duo adolescentes ex congregationibus Patauinis. Eorum non reticenda est in societate colenda constantia, cum clausis scholis omnibus, nulla priuata ratione, sed sola beneuolentia ducti diuelli a nostris ædibus minime possint. Quidam sacrile-

crile-

crilegus apostata addens sceleri scelus, vt isti
 hominum generi plurimum accidit, adiecit
 animum ad nefarias nuptias, rem transigit,
 postridie sibi adiuncturus erat uxorem, cum
 Deus ultor scelerum praerertens thorum, phe-
 retro nuptiales tadas hominis, facibus infe-
 ris, atque sempiternis commutauit. Alius
 eiusdem farinae vir, & suae ipse familiae deser-
 tor tam seuera certa que plitione Dei perterri-
 tus repente deserit aulam celeberrimi dyna-
 stae, in qua aliquot annos vixerat, aduolat Ve-
 netias, adit nostros eorum opera Deo, suaeque
 familiae reconciliatur. diuinoque consilio fit
 medicina vni mors alterius.

Reliquiae, & alia quaedam Societa- ti tradita.

Prouocat nos beneficijs Deus Optimus Ma-
 ximus, vt in eius amore progrediamur.
 Res familiaris Veneta creuit aureis mille du-
 centis. Veronensis mille trecentis. Brixienfis
 mille quingentis. Ferrariae binae domus em-
 pte ad angustias collegij nostri Laxandas.
 Easdem Parmae ita admirati sunt quidam dñi
 magna cupiditate collegium nostrum inuise-
 rent, vt exaedificationem promouere statue-
 rint, a nobis multo ante conceptam. Iam au-
 reos plus mille in eum finem sepositos habe-

trus,

mus, quorum quadringentos donauit Dux Ranusius Farnesius, qui paternæ virtutis heres, ita nos colit, vt in eo viuere credamus Alexandrum. Porro Mutinenses non stabiliti minus annuo reditu trecentorum aureorum, & situ accomodatioris nostris vsibus, quam robore sacrorum osium, quo templum, & firmatum est, & exornatum. Ea fuere bina capita alterum vndecim millium virginum, alterum ex cohorte Sancti Gereonis, duæ item tibiæ militum Thebæorum, quæ omnia cum Pontificis, & Archiepiscopi litteris Colonia nobis dono sunt allata.

PROVINCIAE FRANCIA, ET AQUITANIA.

IEMPORVM calamitas, ac bellici tumultus, quibus afflictæ est hoc anno vniuersa Gallia fecerunt vt itinera infestæ essent suspicionibus, militibus, latronibus, omnia interciperentur, quare & ipsû literarum commercium, aut nullum fuit, aut admodum tenue, atque periculosum. eam ob causam in duabus Prouincijs Francia, & Aquitania, neque mitti, neque colligi de more po-

re po-

re potuit rerum nostrarum commentarius.
 Peruenerunt in urbem quedam capita, quae
 priuatis literis ad suos Prouinciales direxe-
 rant Rectores quorundam Collegiorum, quae infra
 nominabimus. ne & illa intereant. ex ijs
 redacti quasi in vnam prouinciam, nos muti-
 lem illud quidem, & mancum, sed vt potui-
 mus vnum quasi corpus confecimus. Petro-
 corium & Residencia S. Macarij ad Aquita-
 nam pertinent, reliqua ad Franciam.

Quare habuit hinc annus in Parisiensi Col-
 legio duos & viginti. adscripsit in Societatem
 quinque. habuit in Augensi octodecim. decesse-
 re duo. in Musipontano habuit octo. obiere
 Sacerdos, & Socius qui singularis obedientiae,
 qua precellebat fructum in morte percepit. in
 ea insignem coniunctionem cum Deo praese-
 tulit, insignem sanctimoniam. illustres egro-
 ces, egredere. defixus in crucis osculo, & ma-
 gna consolatione perfusus clamabat, satis est
 domine, satis est. octo item habet Residencia
 S. Macarij, qui scholis duabus Grammaticam
 docent, eius rudimenta, atque prima elementa
 literarum. ex his Gasso Tornerius insignibus
 documentis patientiae, pietatisque relictis; cae-
 teri destituti omni humano solatio; cum pro-
 pter communem temporum calamitatem, atque
 itinera varijs infesta latrocinijs, neque con-
 spectu perfrui potnerint ipsius Patris Prouin-
 cialis. multos habet inimicos, obtrectatores,
 innidos,

ET AQUITANIA. 49

inuidos, qui societatis fortunis inbiant, & nouis quotidie machinationibus, nostrarum patientiam vel augent, vel exercept. ex hoc eo maiora experiuntur domi, forisque diuina in se benignitatis argumenta. in urbe si quidem solita ministeria cum fructu exercuerunt. & varijs itineribus ab hostibus, vel non inuenti, vel non cogniti, vel non iniuriosissime tractati, nonit dominus imbecillitatem nostram. In Pe-
coriensi vnus obitum suppleuere quatuor.

Noua Collegia.

Rothomagenses octo mensibus arctis simam obsidionem pertulerunt. cum primum ab ea liberati sunt virtute Ducis Parmensis, perfecerunt quod plurimos ante annos de nostris accersendis animo destinauerat. quare de communi Decurionum plebis, magistratuum, & duodecim virum vrbis, aliorumque sententia, deque senatu Rothomagensis grauisima auctoritate statutum, vt ad nos literæ mitterentur, quibus Societatem accerferent, Collegium peterent, & omnia ad illud instituendum necessaria pollicerentur. P. Prouincialis eorum votis satisfaciendum ratus, quod Vrbs frequentissima totius Nortmannie caput, studiosissima auitæ religionis, fructus polliceretur vberrimos; accersito iusto nostrorum numero auspiciatus est Collegium.

D Fun-

50 PROVINCIAE FRANCIÆ,
Fundationem Collegij Penocoriensis stre-
nue Ciuitas urgebat. quoque tempore perfe-
cta videbatur, proxima periculo fuit; cum to-
ta vrbs montuosa sit, & aspero situ, nobis in
radice collis partem assignauerant, in qua fue-
rat ante Gymnasium, & insalubrem esse iu-
dicabat natura loci, & nos hospitij triennialis
experientia didiceramus. quare inter cæteras
conditiones necessarias, ædium commutatio
proponenda fuit. res visa difficilis propter
vrbs angustias, & exhaustum diuturno bel-
lo erarium difficultatem augebant aduersa-
rij, nobis vehementer nomine fidei, atque reli-
gionis infensi. & ea vsi occasione negotium
euertissent, nisi omnium honorum, & Magi-
stratum in primis liberalitas, prudentia, vir-
tus represisset impetus iniquorum, & au-
reis mille ducentis coemisset binas quasi insu-
las collegio proximas, quibus, & laxarentur
angustia loci, & ædificium altiore loco, salu-
briore cælo excitaretur. quare decima quinta
Kalendas Nouembris, qui dies Sancti Luca
atque instaurationi studiorum solemnis esse so-
let admissum Collegium, & celebrata funda-
tio carminibus, Dialogis, Orationibus, Præ-
mij, summa gratulatione Magistratum, to-
tiusque populi; atque discipulorum in primis,
qui, sex clasibus quadringenti fuere. tamque
felicibus inijis ita similes consensere progres-
sus; vt ipsi hæretici nostram iuuentutis insti-
tuenda

quendam rationem admirati, Societatem suis in
urbibus optent: modo concionibus abstineant;
hoc est eorum fictam impuram, captiosam-
que religionem non detegant.

Congregatio, Scholæ, Mis-
siones.

Petrocorij instituta Congregatio Deiparæ
Virginis, in qua nonnulli eximia præbue-
runt pietatis, misericordiæ, & castitatis exem-
pla.

Quidam cum iam tres & viginti annos,
ut quotidie recitare coronam B. Virginis, eius-
que diebus festis obire sacramenta solitus es-
set, semel incuria quadam piam hanc consue-
tudinem intermisit; nocte, quæ diē illū conse-
cuta est, homini dæmon manus iniecit, & ne-
scio quo raptabat; cum præsto fuit B. Virgo
quæ eum in diuersam partem retraxit. beni-
gna, quod inimicum à suo cliente repulit; for-
tasse benignior, quod inimicum in clientem im-
miserit, nam eo terrore in eius animo magna
diligentiæ, constantiæ, pietatis cæterarumq;
virtutum semina excreuere.

Frequentant scholas Parisienses septingen-
ti, viginti. plures Mussipontanei, & inter
eos Henricus Lotaringiæ familiæ princeps.
Virodunenses octo ordinum Nouitij. Cum

32 PROVINCIAE FRANCIA,
certo die lectio habeatur de religioso hominis
officio, magno omnium emolumēto, alios mul-
tos e cœnobio ad audiendum elicuerunt.

Rogatu Vademontari, Comitit, qui filius
est Lothoreri ducis septem mensibus Verodu-
no secutus est castra noster Sacerdos. illi fuit
a Confessionibus, quas obire frequēter solet.
fuit magno solatio, agris, moribundis, militi-
bus, quos ab iniurijs, rapinis, ab ædium & in-
verdum pagorum incendijs auertit.

A Niuernensibus quasi furtim excursum
est ad aliquot nobilium familias adiuuandas;
cum in tanta rerum perturbatione libere pa-
gos de more peragrare non liceat. Itum in op-
pida vicina Mussiponto solitis laboribus,
& fructu. illud insigne. Tulli, (id oppido no-
men,) confirmare pax inter duos Duces, qui
de singulari certamine serio agebant, nullisq;
principum virorum precibus, nullis minis
abduci a suscepto consilio poterant. Nome-
niacum (id quoque oppidi nomen) pulsandi
salutationem Angelicam vsus introductus.

Excurrebant bini, Rhemos Campatiræ vr-
bem principem cum potestatem explicandi ca-
techismi, a Cardinali Peluæuo peterent; non
modo libentissime concessit, commodissimum
templum attribuit; sed ut primæ explicationi
ipse præsens interesset, eamque publice pro-
baret commendaretque civibus; initium fieri
voluit post concionem in summa vrbs ædē.

Adfuit

Adfuit Princeps puer Gbifianus, qui antea
 domi paratus, apposita, & prompta respō-
 sione, munus illud ad ceteros puerorum exem-
 plum mirum in modum sua dignitate cohone-
 flauit, ex his alter Anglus octogenarius cum
 muneribus Missionum solitis totam sibi vr-
 bem deuinxisset, periculoso admodum morbo
 tentari cepit. egrum inuisunt multi, suaque
 in domicilia, vt migret, efflagitant, sed hone-
 stissima, nobilissimaq; matrona tantum apud
 omnes precibus, atque auctoritate valuit, vt
 in eius palatium senem, vel inuitum asporta-
 uerint. quem ipsa quasi altera Placilla non
 secus habuit atque patrem; totam in eo fami-
 liā occupauit, nullis pepercit sumptibus, nul-
 lis laboribus nihil officiosissimæ diligentia
 prætermisit, quoad prorsus depulsus est mor-
 bus. cumque Pater discederet ad eius pedes
 abiecta supplex veniam petijt si quid a se vel
 a suis negligentius esset admissum.

Erepti ab hæresi, atq; a Dæmone.

M Vrsiponti cū Ecclesia reconciliati tres.
 Verduni iuuenis, qui hæresim cum la-
 ste materno hauserat.

¶ Petracouij mulier quædā pœne ad amētiā per-
 uenerat mœrore filia, quā mors eripuerat. hac
 occasione diabolus varias indutus formas,

D 3 sua.

94 PROVINCIAE FRANCIA

suadet omnibus artibus, vt ei se tradat: modo se pulcherrimū ostendit, filiam summas opes, atque diuitias pollicetur, aperit occulta aliorum peccata facta, consilia secretissima, modo strepitus horribilos, atque terrores admouet, eam in sublime ita abripit, vt summa vi tecto percusso in capite plagam acciperet, ferit colaphis, lapidibus; alios quoque domesticos, externos, qui plurimi ex vicinia concurrebāt ad spectaculum petit lapidibus, quosdam sauciat pro signis vulnerum adustiones, ac molestissimum nidorem ignis relinquit, omnibus exaudientibus strepitum, cernentibus volatū lapidum, auctorem vero nullū vidētibus. magna contentione orationum, atque pœnitentię impetrauimus a Deo, vt fœminæ daret sacramenta suscipiendi facultatem, dedit. ijsque susceptis abactus omniuo diabolus.

Repressa impietas in parentes.

Libet & illa ad multorum documentum adscribere. Filius ibidem dum altercatur cum matre, illam colapho ledit, additque eam imprecationem, Vtinam manifeste Deus ostendat vter nostrum culpam, iniuriamue sustineat. nocte manum vtramque ita arcte sibi ligari atque constringi sensit, ab eo, quem non videbat, vt paulo post abscissum iri. videretur. exprimunt clamores dolor, timor, sed non ante

ET AOVITANIA. 55

ante destitutum est, quam suggerente consciētia, supplex veniam petit à matre, & illa tandem miserata filio condonet. redeunt paulo post ad ingenium. dumque simul altercantur musca inusitata magnitudinis lumen extinguit, & iniecto terrore, altercationem dirimit; rixantur iterum, redit musca eadem longe molestior, diu noctuque, domi, extra domum, in via, in vrbe, in agro etiam atque etiam vtrūque diuexat omnibus videntibus, atque contremiscentibus ad conspectum tantuli animalis; quod non obscure Dei vindicem esse, aut fortasse diabolum intelligebant. donec de nostrorum consilio, vere pacificari, & confirmari sacramentis, suas vterq; partes implere pietatis, atque caritatis instituit. & abactum est aqua lustrali importunum animal.

Alius magis etiam in matrem viduam, impius; eam a sua coniuge, ab ipsa ancilla, ita perpetuo contemni, contumelijs onerari, atque pessundari permittebat; vt misera prope versa in desperationem, cohibenda fuerit a nostris quo minus sibi mortem inferret. filius ab ysdem obiurgatus, & propositis Dei minis exemplisque, officij sui cōmonitus: nihilo melior est factus, sed paulo post ad sūmā delapsus impietatem, magna omnium offensione eam insimulatam neglecti pudoris, in capitis iudicium vocat. hic Deus, vt doceret filium impium, in parentem iniquum adoritur febris filiolum.

56 PROVINCIAE FRANCIA
quam ipse vnice diligebat; neue casu factum
existimaret, nocte intempesta qua sopor arctis-
simus omnes habebat, intimi eius cubiculi fo-
res pulsari cepte sunt tanto fragore, vt tota
domus cōtremisceret. de lecto omnes exiliūt.
accensis facibus. arreptisque armis singula lo-
ca curiose lustrantur: sed omnia inuenta, vt
fuerant obserata. clauibus, vette pessulis, nul-
lum vestigium furis, aut hostis. domesticis ti-
mor in admirationem conuersus. ipse vero
Deum timere cepit, non homines. illudque
nutanti conscientiae omnem dubitationem ex-
emit, quod paulo post filiolarum ad lumen accen-
sum videnti, atque alia omnia cogitanti obie-
ctum spectrum, quo ita deterrita, atque vexa-
ta est, vt eam nulla vestes, nulli recessus sa-
tis abdere posse viderentur; cumque nulla vis
morbi solito maior apparet, illico excessit e
vita. tum vero pater accepit vexatione intel-
lectum; vix albescente die, eum nostrum sacer-
dotem adit a quo fuerat obiurgatus. suum
fatetur scelus, seque in matrem commissa fla-
gitia beneficijs, obseruantia, pietate compen-
saturum pollicetur.

Quorundam beneuolentia atque
liberalitas in Societatem.

Cardinalis Peluæus, Episcopus, atque
Dux Ghisiae separatim inuiserunt Vi-
redus-

redunense Collegium. eos honore debito excepimus.

Quo tempore Cardinalis Placentiæ Summi Pontificis in hoc Franciæ regno Legatus à latere nostrum Gymnasium, Collegium, templum inuisit, apud nos rem sacram facere, atque sumere prandium non recusauit. exceptus est quam magnificentissimo apparatu ingeniorum, quo vndequaque ipsa aula circumuestita collucebant. data Tragicomædia, orationibus habitis, poematis omnium generum, diuersorum linguarum, partim affixis, partim dictis summam se percepisse voluptatem, & præ se tulit, & apertissime professus est.

Parisiis adolescens quidam auditor philosophiæ, cum de eligendo genere vitæ deliberaret, rem cum Carthusiano monacho sibi familiariter noto communicat. cui ille. tu si quem religiosum ordinem complecti statuis. ne quem, nisi Societatem IESU complectere. a qua tot, ac tanti fructus in Ecclesiam proficiscuntur. ego quidem hoc meo instituto valde delector. me tamen haberet Societas, si illa ante cognita, vel si mihi res nunc esset integra.

Civiles bellorum tumultus, qui Galliam vniuersam peruaferunt, petierunt in primis Lutetiam urbem cæterarum caput. aditus omnes conuehendi comeatus hostes intercluserant. vnus relictus inopia pecuniæ, qua ipsi vicissim laborabant; quare annona commu-

tanda

58 PROVINCIAE FRANCIÆ
tanda magno pretio . nostraque res non pecu-
niosa eo redacta erat , vt inirentur de scholis
abdicandis consilia . sed Deus inopinata ratio-
ne prouidit . Socij nostri frater collegio debe-
bat aureos octingentos . non persoluebat , ex-
cusari belli incommodis . cum ad murum , vr-
bemque muniendam exturbanda esset magna
uis ædificiorum imminētium nostro pomerio ,
euertenda fuit pars eius ædium , quæ , de mo-
re , extimata prius est nongentis aureis . Pro-
curator explicata inopia Collegij petit ab ad-
ministratores ciuitatis , vt ex ea pecunia
persoluant summam sibi debitam . ingentibus
erat res obstructa difficultatibus , quæ transi-
gi non poterat nisi assentirentur non tantum
Præfecti , atq; curatores urbanae rei ; sed Præ-
fecti rationum , præcipui , cuiusq; ordinis Col-
legia , Senatus , Consilium magnum . sique no-
bis assensum semel esset , eadem causa persol-
uendi fuissent alij aurei plures centies milli-
bus . id quod exhaustum ærarium ferre nequa-
quam potuisset . diu noctuque orandum fuit ,
atque circumcursandum . res tandem , annuen-
te Deo , confecta est ijs legibus , vt quod tri-
buebatur nostris in rempublicam meritis , id
ne vocaretur in exemplum ; atque aurei cen-
teni , præsentis nobis pecunia numerarentur ,
deinceps vero in singulos menses quinquage-
ni , donec ad eam summam peruentum esset .
opportunitatem fuit egestati nostræ subsidium ;
gratum

gratum iudicium ciuitatis. sique statum illius ac tempora spectes, fuit omnino gratisimū.

Exitit quoque erga nos Innocent. ix. & opportuna, & proluxa ad eandem egestatem leuandam liberalitas; quando motu proprio & commodissimum Sacerdotiū à loco nostro non longe seiunctum attribui Collegio Parisiensi voluit. & quanquam ex eo propter potentiam quorundam, qui illud ambiunt sperare vix quicquam audeamus; paternus tamen Optimi Pontificis animus sempiterna nos animi grati memoria obligauit.

Ibidem, ne Sacerdos noster ius suum obtineret in bonis, quæ ad eum fratris vnici morte peruenerant, prouocauit ad Senatum Parisiensem; vtque probaret eum censendum esse tacite professum, cum annos aliquot vix sset in Societate, profert diploma illud amplissimum anni 1584. quo Gregorius xij. Pont. Opt. Max. humanissimus parens Societatis, nihil proferre poterat nostris, nostræque cause magis optandum. nam Senatus eo cupide perlecto planè edoctus est de illa distinctione religiosorum, & de tota instituti nostri ratione: quam ante incognitum, vehemēter probauit, cognouitq; quam falsa essent, quæ superioribus annis contra nos vulgus disseminauerat. quique sedebant iudices secundum nos sententiam singillatim in ea causa. dixerunt.

PRO.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

Numerus, & pericula Sociorum.

IN nouem Lugdunensis Prouincie sedibus laborarunt e nostris ducenti quadraginta octo. in Lugdunensi Collegio duo de quinquaginta. In Dolano vnus & quadraginta, in Turnonensi duo supra triginta. in Auernionensi duo supra viginti. in domo Probationis sex & viginti. in Billomenfi vnus & viginti. in Didionensi, & Amiciensi viceni. in Camberienfi octodecim. Totidem admissi in Societatem. Tres Dola. Esodalibus B. Virginis Auenionensis quatuor: e quibus vnum à proposito reuocare non potuerunt, neque parentum verbera, neque oblatæ diuitiæ. Alter à domesticis inimicis verbera expertus vincula & carceres, à fuga bis arrepta retractus tertio tandem seminudus Auenionem peruenit.

Obijt vnus P. Ioannes Fornerius Rector Camberiacensis, cum peteret Lugdunum de
 ponte

ponete quodam in profluentem excutitur ab equo. hunc aquis obrutum, equus ipse simili casu delapsus mole sua pene obterit. extractus è flumine, & expiatus a Sacerdote Italo, quem præcipuo quodam numine Dei sibi socii adiunxisse videbatur. in parua, & nuda casa de vita decessit.

Unus e nostris in Prædones incidit sitientissimos Iesuitici sanguinis. iacturam fecit vestilum, atque pecuniæ. cæterum incolumis, quoniam ab ipsis habitus est pro paroco. Duo item capti & spoliati à latronibus, abducti in intimam syluam in saltu deserto, atque tenebricoso ad arborem alligati sunt vinculis post tergum manibus: eo loco viui futuri erant ferarum esca, sed dominus eduxit eos de tenebris, & umbra mortis, & vincula eorum dirupit.

In Proximos.

Turroni rediere ad Catholicã fidem hæretici septem & triginta. in his Apostatæ duo, qui Sacerdotes erant: cum transfugerunt ad hæreticos, ab ijs statim sunt nefarijs ligati nuptijs, & præfecti muneri prædicantium. resipuerunt suasu nostrorum. mulierculis illis relictis, habitu simulato, venerunt ad nos, eamque instituerunt vitæ rationem; vt sint omnibus exemplo, aliosque prædicantes mirũ

in modum ad veritatem alliciant. Dole quoque ab heresi extracti viri tres, sceminae totidem Auenione.

Delphinates hoc anno propter bellorum incommoda pressi magna rerum penuria turmatim per familias, ac prope per villulas seminudi, fame, & morbis afflicti ad Lugdunense suburbium trans Rhodanum confluebant: cumque aditu urbis arcerentur a custodibus, longo agmine totum pontem iacentes occupabant, ubi plurimi miserando sane spectaculo prae inopia exhalabant animam. nostri statim aduolarunt, remque conspectam oculis; ita publicis, priuatisque sermonibus inculcarunt ciuibus, ut ad eos viri, atque matrona plurima, pecuniam, panem, copiosumque commeatum summa alacritate, atque caritate contulerint, ipsos quindecim dies. Dumque alij corpus alibant; nos non destitimus reficere animos. elementis, fidei, concione, confessione, Eucharistia. quae Christiani hominis officia in Paschate praetermiserant: donec Magistratus tantam conuenarum multitudinem, cum iam milleni numerarentur, his tumultuosis temporibus ab urbe longius amouendam ratus, eos dimisit donatos a se larga elemosyna, a nobis vero pijs libellis, quos hoc anno summa liberalitate piorum impresimus ad centum quadraginta millia, & partim in hac urbe distribuimus, partim alijs Collegijs,

Mis-

Missionibus, Parochis oppidorum distribuenda donauimus.

Inter multos, quibus moribundis astitimus nominandus est Archiepiscopus Grimaldus qui Auenione & toto ægritudinis tempore uti voluit spiritualibus medicamentis Societatis, et cum se morti proximū animaduertet, iussit aduocari nostros, ut ultimū spiritum in eorum manibus exhalaret. Fuit vir erga nostrum ordinem plane beneuolus, ac liberalis.

Eripienda fuit a potestate Diaboli fœmina, quæ se illi deuouerat, si ingressa amplius esset in tectum filij, a quo irata recesserat. Execrationis oblita statim redijt. statim Demon mulierem indutus, eam arripuit, in summam tēpli pinnā adduxit, & dedisset ex eo loco precipitem, nisi illa ad se reuersa, tremendo nomine hostem à se aliquantulum remouisset, eodēque telo circum cursantem, quasi canem, iam iamque se immittentem tam diu arcuisset, donec allatum est presidium, & ab homine societatis reconciliata Deo.

Anicij bini possessores iniquæ fidei quingentos aureos reddidere veris dominis. tātundem Billomi, nostris enitentibus. Camberiaci pene euersa mala consuetudo in monasteria fœminarum contra fas ingrediendi.

Missiones factæ a Dolanis Vesuliū, Dalom Vesuntium. Lugduno excursus in vici

nos pagos, Turuntium, quod oppidum est in Burgundia. Albenaci sentiebant nobiles unam esse viam dignitatis, vel recuperanda, vel tuenda singulare certamen. magna contentione, atque prudentia nostri Sacerdotis effectum est, ut intelligerent aliam esse longe meliorem, atque iustiorum principum virorum iudicium. Ex quo sancita ab iisdem lex est, ut stetur imposteriorum sententiae Gubernatoris. quod ille pro sua prudentia, peritia, atque nobilitate statuerit, id habeatur quam honestissimum.

Scholarum, & rei familiaris incrementa.

Dolanum Collegium hoc anno perfectum est omnibus quasi numeris, cum ad ceteros professores adiuncti sint tertius philosophus, alter Scholasticus, explicator sacrarum literarum, & Hebraicae linguae magister. Terrunt Diuinionense Gymnasium discipuli quingenti. Lugdunense septingenti magnopere civitatem excitauere, quoties ad supplicationes, quae pro statu Regni, frequenter indici solent processerunt candidati, nudis pedibus, seque verberantes in cilicina veste plurimi. Auenione nobilis hereticus, cum filio apud nos educato persuadere non posset, ut carnes, diebus
 vetitis

vetitis ederet, versus in iram cum districto gladio furibundus innadit. adolescens vero ita prompte iugulum venienti præbuit; ut pater in alium animi sensum conuersus, intellexerit ac prædicauerit apud Iesuitas maiorem illum hausisse constantiam, quam ut ab homine expugnari posset.

Ab hinc tribus annis Lugduni institutum Theologicum nostrorum seminarium; visum est ciuibus valde auctum iri splendorem ciuitatis, si philosophicus cursus accederet. res diu agitata per consilium; Statuta tandem est aduentibus ijs, qui Prætorio regio præfunt, quorum primates in nostra disciplina sunt educati. polliciti ciues aureos annuos in eum finem Collegio septingentos.

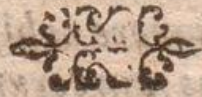
Magnum in nos amorē præfert Archiepiscopus Lugdunensis. magnum dux Momransus. hic antequam proficisceretur in Delphinatum in nostro templo una cum fratre Eucharistiam, in cœnatione, summa humanitate prandium sumere nobiscum voluit. quibus etiam reditus aureorum ducentorum ex Prætura Foresana est elargitus. Coempta domus est finitima Collegio conuictorū, ad quam transitus è nostris angustijs facta breui ambulatione patebit.

Dolanis legauit ciuis libras annuas quadringentas. ex his centū bibliothecæ, totidem sacro vestiario. reliquum assignauit vsibus

excursionum. Donata templo argentea candelabra, & pixis ad suscipiendum Christi corpus magni pretij, atque artis.

Præterita detrimenta Billoniensium compensavit benignitas piorum hominum, præsertim Claromontani Episcopi, eiusque fratris, à quibus supra duo aureorum millia donata sunt Collegio. A nobis instaurata villa, quæ incensa fuerat sacibus impiorum. Ex ædificato Xysto, ad quartum Collegij latus; effectum, ut quadernis ambulationibus, quadratum ædificium vndequaque peruia esse possit.

Cum intelligeret Magistratus Didionensis nos rerum pressos inopia cogitare de immuendo numero Doctorum, duplicavit aureos ducentos, quos annuos Collegio tribuebat, & statuit alia nonnulla, quibus ære alieno liberabimur. Episcopus urbis elargitus est Aniensibus suam bibliothecam, & aureos quingentos ad vicinas ædes coemendas.

PROVINCIA POLONIA.

*V*nus in Polonia socij tres-
 centi quinquaginta duo.
 In Collegio Lublinensi se-
 ptem & quinquaginta. In
 Vilnensi quinquaginta sex.
 in Brusbergensi quatuor et
 triginta. totidem in Rigen-
 si cui adnexum est alterum Tyrocini-
 um. In Posnaniensi triginta. In
 Aroslauiensi vno
 minus. In domo probationis Sancti Stephani
 duodetriginta. In Collegio Calissien-
 si sex & viginti. in Pultouien-
 si nouendecim. In domo
 S. Barbara octodecim. In Collegio Nesuizien-
 si sexdecim. In Polocensi quindecim. In Perpa-
 tensi quatuordecim. In mis-
 sione penes Regem
 quinque. In Residentia Leopoliensi totidem.
 In Transiluaniam missi duo. Vita fun-
 cti sex. In Societatem admissi vnus & quadraginta.
 Brune quatuor, Iaroslauia & Calissæbini. Ri-
 ga nouitius dum vacabat meditationibus So-
 cietatis monitus est vt oraret pro socio, qui po-
 sita manu ad aratrum respiciebat retro. Fecit
 ille ita vehementer, vt concitaret in se iram
 Dæmonis, qui tota nocte hominem vexauit

acerrime, & aperte ex postulans, eius se precibus impediri, agere voluit de fenestra precipitem.

Auxilia collata in proximos.

Pestis multis locis exercuit nostrorum, veram in Deum spem, charitatem in proximos: ubique summa sedulitate consultum decumbentibus, infectis, moribundis in privatis agrorum rectis, in publicis hospitij, in ipsis compitis, in cœmeterijs. Maxime Iaroslavia ubi nouē mensibus urbem depopulata lues à gymnasio discipulos externos, à Collegio nostros expulit: Tum Cracouia quibus locis Sociorum nullus morbo affectus est. Lublini tres magnum à Deo consecuti beneficium, ut animam suam ponerent pro amicis suis.

Posnania optauimus diu, diuque laborauimus, ut sodalitatem aliquam erigeremus, cuius argento, atque opera pauperes infirmi curarentur, subleuarentur medicis, medicamentis, atque cibo. hoc tandem anno per nostros magna cum laude Societatis instituta feliciter est, Domino benedicente operi: iam enim collata pecunia est florenorum sexcentorum, testamentis legata quadringentorum; impetratus Regis assensus ad emendos in eius bonis redditus florenorum mille ducetorum, & quod optimum est, totius negocij promouendi curam susce-

suscepit Magistratus ipse Posnaniensis.

Cracouię adductus est Pagi Dominus, & panam sanciret in eos, qui diebus festis rem sacram, concionemue negligerent, quiue pocu lenta in publicis Hospicijs vltra primam noctis horam propinarent. ex altero magne consequuta vtilitates, ex altero magna materia deleta peccatorum.

Nobilis aulicus multis annis rationem salutis suę neglexerat, atque obdurata conscientia omnes, quas admouimus, suasionum, aut verbi diuini machinas peruicaci animo repulit. sed dum debilem inimicum non reformidat, expugnatus est colloquijs, atque simplicitate nostri coadiutoris: quare deletis superioris vitę maculis nouam instituit, & laudandarum actionũ exemplo tacite se toti aulę ducem præstat ad bonitatem. Ab eodem euiętus iuuenis custos ouium, qui nunquam adduci potuerat, vt vellet addiscere vel orationem dominicam; quique ita nostros horrebat, vt cum eorum aduentum intellexit, se ad volaturum in syluas diceret deuorandum potius à feris, quam tractandum ab ipsis. eum socius Patris humili charitate ita molliuit, ita delinuit pijs colloquijs, vt paulo post vniuersum legis nostrę compendium, & multa præterea apprimè disceret, ac perbene possideret. ex quo sacramentis, & melioris vitę proposito communitus doctor in christiana doctrina ma-

gna multorum emulatione, atque admiratione factus est. Derpati duobus in templis conciones quatuor à nobis habentur Ectonicè, Polonicè, Germanicè.

Prelatus religiosus monasterio prepositus à triginta milliaribus Calissam venit, ut nostris consiliis modum reformandi monasterij, & ab exercitatione nostrarum meditationum spiritum eius negocij perficiendi conciperet. voluisset nos ipsos adiutores: hoc tamen impedire non potuit.

Vir illustris nocturno spectro perterritus; susceptione sacramentorum liberatus est, & accensus ad tantum Dei amorem, ut receperit se in dictione sua restitutum Parochiam, ac templum, quod heretici ante annos triginta profanarunt. Idem accidit in formina, quæ mirum in modum agitabatur umbris poscentibus missas, eleemosynas, preces, iubentibus recitationibus pecunie certis hominibus. suasi-
tus ut illa perficeret, perfecit atque sedata est. fuerat enim vxor insignis cuiusdam prædonis, cui nos in extremo supplicio paulo ante adfueramus. Brasbergæ notum erat nomen indulgentiarum, vis ita vel incognita, vel neglecta, ut propter eas neque se loco mouerent homines, ita in concione egimus, tanto eas apparatu promulgauimus, ut neque locus multitudini, neque aures satisfacere possent, consistentibus, nam à viginti, à quinquaginta mil-
libus

libus passuum confluebant. Vilna reuocata ad officium pudoris viginti mulieres Commemoranda, quæ corpus, cum libidine se nimis efferret, ita se uere verberauit vrticis; vt eius cogitationes in alia omnia deflexerit.

Qui è Synagoga hebræa cognouerunt Ecclesiam:

Reuocauit ad se Deus Optimus Maximus per Societatis operam liquata eorum diuitie, iudæos aliquot. Calissæ tres. Princeps fuit quidam insignis diuitijs, atque scientia, cum egregiè calleret hebræa, atque apprime versatus esset in doctrina Talmudis, & Rabinorum. Deo tollente velamen inspicere cepit, quam luteis fundamentis hebræa expectatio niteretur, quam solidiora essent, quæ de aduentu Messia a sacerdote nostro proponerentur. sex totos menses, quos ad deliberandum sumpserat, consumpsit in attentissima meditatione illius veritatis, eam diligentissime ad hebræorum scripta atque doctrinam examinauit; vt neque ab ys, neque a senioribus, & legis peritis, quos sedulo consuluit, nihil contra eam afferri vidit, nisi perfidiam, odium, tenebras; clam vxore hebræa, & suis omnibus, uenit ad Collegium, confessus dare se manus veritati, cuius splendorem amplius negare non

E 4 posset,

posset, imbutus catechismo diebus quindecim. ablutus fonte sacro, magna gratulatione totius ciuitatis, magno mœrore iudeorum, cum sua memoria neutri scirent, vllum vnquam à synagoga ad ecclesiam in ea vrbe transiisse. Hunc deinde imitati duo, quorū alter ab ipso Archiepiscopo baptizatus est.

Vilnæ quoque Iudææ aliquot fœminæ agnovere Christum, quarum conuersio eo nobis videtur admirabilior, quo occultiozem quãdam eius causam suspicamur. Non procul ab vrbe loco remoto, & auio sub ferias Christi Domini existentis ab inferis, a scholastico nostro repertum est cadauer pueri nouẽ annorum, (Simonem parentes vocabant) minutis vulneribus arte quadam concisum ad sanguinem ex omnibus venis eliciendum; ita recens à cæde, vt etiam calere, & penes spirare videretur. haud dubie criminis suspicio pertinebat ad Iudæos, genus hominum in huiusmodi inmanitate versari solitum, qui que ipsi pecunia perfecerunt, vt res in questionem non adducerentur. effugerunt iudicium hominum, sed penas, quas minime voluissent, diuinę iustitię dependerunt. Deus enim vnus Christiani pueri iacturam resarciri voluit quinque puelis bebræis, quas opera Societatis aggregauit ad Ecclesiam. duæ fuerunt insignes. Altera cæso puero etate paulo superior propter egregiam indolem animi, & morum elegantiam

eras

erat in delitijs, tum parentibus, quibus primarijs atque opulentis orta erat, tum consanguineis prope vniuersis. gdes incolebat, ex quibus patebat aditus in Domum adiunctam christiane matronæ, quæ virginibus erudendis, & informandis Gynæceum instituerat. ex quo hebræa inter has totum ferme tēpus transigebat, parentibus, propter loci opportunitatem, atque ætatis similitudinem, non modo non abnuentibus, sed etiam probantibus. vtfere consuetudine familiaritatis sequitur similitudo studiorum, quæ prima elementa fidei per piam magistram tradebantur ceteris, hebræa quoque percipide hausit, coluit casto pectore, dante Spiritu Sancto incrementum, denique ita confirmavit; vt non dubitauerit prodere se parentibus cruce, flexione genuum, precationibus, alijsque signis, & quod maius est, voluntate christianam. non admodum permoti. quod illius ætatis desideria nullam in partem magnum opinarentur habere momentum. sæpe tamen concitata mater alienis illis cæremonijs, quas vsurpare se inspectante non verebatur, omnem stomachum in eam ita vehementer effudit; vt verberibus pugnis, calcibus, male multatam dimitteret. sed his difficultatibus diuinum semen oblimari solet, atque grandescere, quare puella iam flagrans desiderio suscipiendi christiana sacra, suum consilium seculi prudentia cum fidelibus matronis,

tronis,

tronis, & per eas cum Societate communicat.
 res tota à nobis constituitur. sabbatho quo fa-
 miliam synagoga tenebat, puella se domo ab-
 ripit, & ad christianas eedes, in quas fuerat
 constitutum, perfugit. recognita parentes om-
 nia implent clamoribus. subodorati quo se
 illa recepisset, obtestantur fidem magistratuū,
 & sibi requirendæ filiae fieri potestatem effla-
 gitant. fit potestas, non inueniunt, mature
 siquidem nostri studiosi effracto tecto eam in
 proximam domum coniecerant, & e mentito
 habitu luce palam eductam in loco tutiore col-
 locarunt: non cessant hebræi. suscipit synago-
 ga negocium, & illud urget communi cōsilio,
 studijsque communibus. circumcursant agmi-
 na iudæorum, non pecunijs parcitur, non mu-
 neribus. & quod iniquissimum est oppugna-
 tio feliciter ex ea parte succedit, à qua nos es-
 se maxime tutos oportuerat: adeunt primates
 ecclesiasticos, obsecrant, ut pro eorum impe-
 rio sibi detur virginem domum reducendi po-
 testas. vel onerati querelis, vel circumuenti
 suasionibus, quod teneræ ætati diffiderent, &
 rem longioris putarent esse consilij, non obscū-
 rē assentiebatur. suis tamen studiis in hebræos
 id vnum effecerunt, ut in puella diuina voca-
 tio, virtutis, iudicii que maturitas, de qua am-
 bigi fortasse propter ætatem poterat, proba-
 tiora, atque testatiora essent. ut admirationē
 ipsis aduersarius excitarent. seuocauerunt
 puellam

puellam in aedes quasdam, qui animum vel
 flectendum, vel tentandum susceperant. Præ-
 sul quidam primarius sciscitabatur ab ea, cur
 fieri christiana vellet: quoniam, inquit, intel-
 ligo solos christianos peruenturos in cælum;
 at qui ait, Præsul è christianis quoq; per mul-
 tos depressum iri scias ad inferos. non ignoro,
 respondit, si quidem illi se oncraverint sceleribus.
 ad hæc ille, si scelera deprimunt, quid
 ni viuas inter iudæos vitam sine crimine? val-
 de vereor, respondit, vt apud eos id possim;
 sed quanquam possim, mihi tamen certo scio
 nihilominus clausum fore aditum ad superos.
 quærit quam ob causam, respondit, quia cæli
 atrium est ecclesia: vbi eam hic ita peritam
 conspicit, ad aliam thesaurum dilabitur; misella,
 inquit, non satis percepisse videris te apud
 tuos fore semper in honore, & copia rerum:
 christianam fore neglectui, atque contemptui,
 laturam famem, sitim, & rerum omnium ino-
 piam. ad quæ illa, libenter despiciat in tenebris,
 vt ex alter in luce, hoc est in conspectu Dei:
 malo ferre famem brevis temporis, quam eter-
 nam; malo ferre sitim, quam ignis patieris ve-
 ro vel in vita, subdit ille, mihi enim certum est
 parentibus te dedere, qui præstolantur præfo-
 ribus, quique te quandiu vixeris maceraturi
 sunt inopia, contumelijs, verberibus. paren-
 tum nomen vehementer perculit tenerum
 puellæ pectus. quare erumpente flumine la-
 cry-

cry-

crymarum, accidit ad eius pedes: eosque am-
 plexata, non vexationes, inquit, perhorresco,
 sed periculum. patere, domine tentari me, non
 obrui. eo denique sensu, eo ardore spiritus de-
 precata est discrimē illud; vt omnes, quotquot
 aderant, flecterentur in misericordiam, in ad-
 mirationem, & ipse Præsul admirabūdus ex-
 clamauerit, digitus Dei est hic, seque baptismo
 nullum obijcem positurum promisorit. quare
 cum nullus alius auderet suscipere eius hapti-
 zandæ prouinciam; Episcopus Sarmogitię, qui
 per eos dies Vilnæ degebat, id egregie præsti-
 tit. plurimi mortalium confluxere ad specta-
 culum. in ipso sacri fontis mysterio tantam
 ostendit in subeundo pietatem; tantam in re-
 spondendo alacritatem, in pronunciandis fidei
 elementis industriam, vt celebraretur omnium
 plausu, atque sermonibus, quotquot aderant;
 ipsi hæretici vix temperarent à lacrymis, at-
 que discederent perfusi animum diuina quadā
 dulcedine, quæ etiam in ipsos è diuinis illis nu-
 ptiis redundare videbatur. iam vero puella
 collocata in Niesuitiensi Cenobio virginam
 omnibus præluceat ad virtutem.

Altera hebræa puella biennio maior simi-
 lem experta pugnam, similemque consequuta
 victoriam, nam ablegata in Lituaniam clam
 à nostro discipulo reducta Vilnam est, & sola
 vno Deo patrocinate producta ad conspectū
 patris, atque matris eiulantium in frequentē
 mul-

multitudine Iudæorum, ante magistratū ipso-
rum patronū, ita causam suam egit; vt pro-
fligatis omnibus aduersariis illustriorem vi-
ctoriam reportauerit. Pultouia Iudæus item
vnus ad ouile rediit. Niesuizij catechismo
reditus instruebatur alteri, qui se profitebatur
catechumenum, fropè omnia parata ad ba-
ptismum fuerant, cum magno mærore nostro-
rum suam prodidit inconstantiam: sed com-
modum ad nostram leuandam mæstitiam, epi-
scopatum eius accepit alter, qui sponte nullo
expectante; ita se cupidum, atque ingeniosum
prestitit; vt celerrime eruditus omnino ba-
ptizari alterius loco potuerit.

Disputationes cum hæreticis.

Lublinensium opera in retundenda hæreti-
corum audacia insigniter enituit. plures
cum ijs disputationes intercesserunt. duæ fue-
re perillustres. de quarum vtraque breuiter
aliqua perstringemus. Leuartouia oppidum
est Firlianæ familiæ quarto à Lublino lapide
situm, quamquam maxima ex parte catholi-
ci sunt, tria tamen inter se diuersissima hære-
ticorum genera continet, Caluiniistarum, Lu-
theranorum, quos omnes artifices germani se-
quuntur: & Anabaptistarum, qui hoc maxi-
me habent sectæ suæ seminarium: cum litte-
ris præsit anabaptista errore Ebionis infe-
ctus,

ctus,

Etus, & eo nobilitas haeretica mittere iuven-
 turem suam studiorum causa soleat. oppidum
 hoc donec certa pecuniae summa persolatur
 ab heredibus, oppignoratum est Nicolao Fir-
 leo Palatino Cracouiensi homini perillustri
 tum senatoria dignitate, tum studio religionis
 catholicae promovendae. is Leuartouiam cum
 venisset, e nostris unum Lublino petiit, qui si-
 bi pro festis natalitius a sacris, & a concioni-
 bus esset. ubi Iesuitam adesse fama per cre-
 buit; oppidani, & rustici ex vicinis circum-
 quaque pagis, quippe qui annis viginti catho-
 licum sacerdotem Romano more in oppido sa-
 cris operantem non viderant, turmatim con-
 venire, concionibus interesse, sacramenta per-
 cipere. ea singula gravissimis poenis haeretici
 domini edicto proposito prohibuerant; non
 deerant homines ab ipsis, atque a ministris
 dispositi in itineribus, partim ut res explora-
 rent, partim ut homines a concione catholica
 auerteret ad haeticum, qui rumpebatur ira;
 cum interim in sua synagoga neque decem ha-
 beret capita. sed nihil effecerunt, nam ardore
 diuinitus concepto per rumpebant per medios
 apparitores, contempto periculo, contemptis
 dominis, in quorum se manus reuersuros esse
 sciebant, statim atque Palatinus recepta pe-
 cunia oppido cederet, quare cum tantam mul-
 titudinem locus non caperet, licet amplissimus,
 ascendebatur ad fenestras, occupabatur quie-
 quid

quid altius eminebat, ut inde Iesuitam concionantem, & sacra peragentem vel audirent, vel viderent. fauit celebritas temporis, & Palatini exemplum, qui cum vxore, liberis, atque familia vniuersa publicè sacramenta subibant; quare vix numerus iniri potuit eorum, qui confessione præmissa Christi corpore sunt refecti, quique reconciliati ecclesiæ, quæ leuissimis causis etiam ad gratiam ineundam à Dominis, reliquerant. Facile est cōspicere quo animo hoc ferrent hæretici. debacchari, fure-re, nostros, nostramque doctrinam proscinde-re, quando aliter non poterant, concionibus, sermonibus. omnes pro viribus: præcipue tamen Minister in suggestu, Rector apud scho-lasticos.

Hac arrepta occasione, Pater, qui vehemen-ter cupiebat cum ijs congregari, ut ostenderet, se vera docuisse, probante Palatino, ex templo theses duas ad certam diem proponit, alteram pro Ebionita rectore de æternitate filij Dei, al-teram pro sacramentario ministro de corpore Christi vere præsentis in Eucharistiæ sacramen-to. næ miseros vehementius perculit hæc inopinata prouocatio, qua se ipsos prope nomi-natim peti videbant. mallent, etiam si dire-ptum esset a Iesuitis oppidum, tacuisse; tentant omnes vias vitandi congressum. illam esse de-cernunt expeditissimam, dicere se non esse pa-ratos ad tam subitam disputationem. sed non
succe-

succedit. prorogatur tempus. quare coacti suscipere certamen, dimittunt per totam Poloniam certos homines cum litteris. doctissimū, atque potentissimum quemque nominatim, tanquam ad commune incendium extinguen-
 dū uocant, alteri Ebionitas, alteri sacramentarios, ut ad decimum tertium Ianuarij præsto sint Leuartouie pugnaturi pro aris & Focis, euangelio suo laboranti opem extremam allaturi. conueniunt quam plurimi. inter alios Faustus Soncinas exul Senensis Ebionitarum antesignanus, & scriptis pro ea hæresi voluminibus insignis. ubi ea dies aduenit, conuenitur ad Templum, quod ab hinc viginti amplius annis occupauerant hæretici, atque refertissimum erat infinitis prope mortalibus pugnae exitum expectantibus pro catholicis aderant Palatinus, & alij viri nobiles. pro hæreticis plurimi, cum præsertim prope sola regio Lublinese illorum partes sequatur. Pater editum locum ascendit, in quo uideri, atque exaudiri posset ab omnibus. nullus hæreticorum id ausus, quod timerent, ac periculosum esse videretur solum dimicare seiunctum ab alijs, sine adiutore, sine comite: tutius visū est argumentantem sedere cum alijs conglobatis qui deficienti opem ferrent, atque suggererent. primus certamen inuit Rector Ebionita. ex ipso ore apparebat eum in arenam descendisse non sua uoluntate, sed coactum, vel no-

mine rectoris, vel professionis litterarum. nõ
satis munitus duobus selectis militibus, qui
suppetias laturo cingebant latera, accedebat
demisso capite, pallidus, ex animis, vt consti-
tutus inter duos illos ministros duci videretur
ad laqueum. diffidebat miser causæ, suis viri-
bus, & assuetus priuatæ scholæ ferre non po-
terat summam multitudinis, nobilitatisque
lucem, quare in tanta imbecillitate telum nul-
lum contorsit, quod perueniret ad aduersariũ,
quod non recideret in suum caput, & ab eo
ipse vulnus acciperet. omnino pudere Ebio-
nitas, sui disputatoris. musitare, annuere ho-
mini, vt se pugna subduceret, & alicui do-
ctiori locũ daret. rectori nihil erat antiquius.
obstabat Patris volũtas, qui id fieri posse ne-
gabat nisi Rector contra suas theses nihil af-
ferre potuisset publice fateretur, dura conditio
videbatur, sed non iniqua: cumque vrgerent
sui, & ipse pugnae pertesus esset, omnibus ad-
miratione defixis edidit confessionem illam
ignominiosam sibi, atque uniuersis Ebionitis.
hic noster omnibus attentissimis de loco illo
superiore dixit ea, quæ ad rem facere videban-
tur, & exemplo Rectoris, qui à puero versa-
tus in litteris, apud eos eruditus in primis, ta-
men ita turpiter hallucinatus erat, hæreticos
beneuole docuit, si conspici oculis eorum re-
ligio posset, visum iri monstrum horredum ge-
nitum, & ortum ex ea licentia, quam futuri

F bus

bus, Zonarüs, cerdonibus, rusticis, feminis infide formanda, & euoluenda scriptura concedunt. Subsequutus est Minister Leuartouienfis Calvinista per omnia rectori similis, quin etiam propter eius exemplum multo timidior; quare voce semimortua recitauit vnum, aut alterum Caluini argumentum contra Eucharistiam, quæ cum Pater ita dilucide, atque verè soluisset vt ipsi quoque sectarij respõsiones plausu probarent, ne verbum quidem contra hiscere ausus est, locumque cessit pari ignominia, confessione turpiore; nam publicè ipsi Calvinista. quando tam turpiter, inquirunt, vietus est minister; Superintendenti (qui apud ipsos est quasi Episcopus) aliquid de ea questione domine Iesuita in medium proponere liceat. assensus Pater est. ludicrum argumentum attulit, quo facillime reiecto suffusus pudore conticuit. cum vero se collegisset aliquatulum, subiunxit, cuique in sua fide manendū esse, atque Deo reuelanti credendum. excepta est risu talis vox, & ab omnibus conclamatū, Deum mendacia nemini reuelare, qualia sunt, vel Ebionitarum, vel Sacramentariorum, qui doctrinam suam neque probare, neque defendere possent. discessum è templo summa omnium catholicorum gratulatione. statimque nobilissimus adolescens in hæresi educatus, & natus ab hæreticis parentibus, Patrem adiit, & se in catholica castra recepit.

Hac

Hæc Leuartouia . non dissimilem exitum ,
alia disputatio habuit quã ydem Anabapti-
stæ , ne se omnino profligatos ostenderent . &
aliqua ratione vulneris accepti famam eleua-
rent audacia , statim nobis indixerunt : sed Lu-
blini , & post quartum mensem : vt conuocare
omnino synagogam vniuersam , argumenta-
tores quam peritissimos eligere , eos non modo
munire , verum etiam exercere possent ad pu-
gnam , & quam longissime ab hominum me-
moria præiudicium præterite disputationis
amouerent . per commodè accidit , vt eodem
prorsus tempore quo Lublini disputandũ erat
Leuariouensis concertatio typis mãdata pro-
dired in lucem , & spargeretur in maxima fre-
quentia nobilitatis , in celeberrimo iudiciorũ ,
tribunalium conuentu , libentissime lectita-
ta non minus ab ijs , qui interfuerant , quam ab
alijs , qui fama perceperant . quo scripto cum
viderent hæretici suam existimationem vehe-
menter obteri , & excitari expectationẽ per-
similis euentus , sunt ita deterriti ; vt de con-
gressu quam honestissime vel declinando , vel
differendo diligenter egerint ; sed omnis cun-
ctatio longe turpior , instante die , ipsis prouo-
catoribus , thesibus per nostros affixis ad va-
luas templorum , aliaque celeberrima loca Ci-
uitatis . quare vigesimo secundo maij in nostro
templo expectatione persimili , cõcursu etiam
maiore concertatum . vterque locum superio-

rem ascendit. noster initio præfationem adhibuit, quæ lacrymas per multis extorsit, omnium animos sibi beneuolos, Ebionitis ita infensos reddidit, ut argumētator illa præfatione vim sibi quæreretur inferri. is erat minister quidam nomine Staterius, nam Soncinas excusans Polonica linguæ imperitiā, eo se adduci nō passus est. expectabatur quo nam tandem telo essent vsuri isti gigantes contra cælum. ecce tibi Minister timide, frigide, hæsitanter proponit loca aliquot Scripturæ, ita decantata, atque trita; ut rustici per sepe solutionem innuerēt; tum alia nonnulla, quibus vel de humanitate Christi sermo est, vel de Diuinitate, quibus heretici peruerse declaratis venena sibi conficiunt. Pater mira dexteritate eo ipso interprete singula verba singillatim, ita exponenda demonstrauit; ut miser eorum sensu palam, atque aperte iugularetur. exceptus per sepe risu, per sepe sibilis, obrutus denique clamoribus, ut non se disputationi sed ludibrio expositum videret: magno documento omnium, qui palam ex ea disputatione Ebionitas atheos esse concludebant: magna voluptate non modo catholicorum, sed etiam Calvinistarum, qui ne propter Leuartouensem disputationem cum ijs consentire viderentur, hic publice professi sunt, se infensissimos esse Ebionitarum hostes, quos habeant blasphemos, hypocritas, atheos, utque id clarius esset, cum Staterius

alte-

alteram thesim de Eucharistia vellet attingere; surrexit è media corona Calvinista vir etate, nobilitate, atque grauitate præcipuus, omnium nomine, quasi meditata oratione, primū inuectus in Anabaptistas, in eorum nefariam doctrinam & scelera: tum permittere noluit, vt pro Euangelicis eam propositionem oppugnaret homo stupidus, infamis, suo & sua sectæ nomine, & illius nota disputationis, qui cum suam confirmare non potuerit, alienā vel inertia deserturus, vel perfidia sit proditurus aduersarijs, qui vel cedendo, vel vincendo parem prope turpitudine sua sit illi thesi maculam allaturus. cumque finito certamine pro tam certa victoria decantandum esset, Te Deum laudamus. petierunt Calvinistæ, vt suo quoque nomine hæc gratulatio Deo Optimo Maximo fieret. Tot telis iugulati miseri Anabaptistæ prodire non audent. ex his minister quidam acri vir ingenio, & magnæ apud eos existimationis à disputatione statim ad Collegium ipsis prope spectantibus accessit: eorumque perfidiam detestatus, amplexus est veritatem. Quare multis locis, vel nomen Societatis modum fecisse videtur debacchantis stultitiæ ministrorum.

Brunæ bini Coadiutores negotij causa missi ad hæreticum oppidum humaniter à Consulibus excepti sunt. vix eos ad esse auditum est, cum se ministri omnes abdidderunt ab amicis

vocati sæpius, vel nolebant esse domi, vel male habebant, vel distinebatur alijs impedimentis: soloque nomine Iesuitarum deterriti, non satis crediderunt eos illiteratos simplices esse, in conspectum venire, se dare in periculum nobuerunt, ciuibus alijs ridentibus, alijs frementibus.

Rigæ quidam Princeps inter ministros sub initium huius anni publicis concionibus patria lingua dictis atque editis, non dubitavit per summum scelus appellare S. Marcum Evangelistam miserum, egerrum, claudicantem utroque pede, æquiparare Marcolpho, ac omnino indubitationem vocare, vtrum is vnquam in rerum natura fuerit. qui dies abrogare ausi sunt sacros B. Virgini, cæterisque cælitibus, neque à Christo domino abstinerunt, in gratiam cuiusdam Zephirini Calvinistæ, qui hoc anno prope Cracoviam mortuus est, novum festum effinxere, illudque celebrarunt campanis, organis, cantionibus, concionibus, omni apparatu, atque imitatione catholicorum. at vero vbi pro suggestu explicata à nobis harum actionum vel temeritas, vel iniquitas, privatis, publicisque sermonibus exagitata; Ministri vix verbum effutire audent, circumspiciunt antequam loquantur: ceperunt Rigen- ses paulatim oculos attollere, & agnoscere quam turpiter à Pseudoprophetis istis ludificentur, erubescere se ipsos, non ita horrere no-

stram

stram eadem . ex quo cum prius vix tertium ,
aut quartum auditorem haberemus , nunc in
ea sexaginta numeramus , & gratias Deo agi-
mus quod centum in Natali caelesti pane refe-
cimus .

Hæretici , & Schismatici . qui re-
dierunt ad catholicos .

Rigæ hæresim deposuere viginti , Lublini
totidem , Calissæ duæ integræ familiæ aliæ
nobilis , aliæ plebeia , tum viri septemdecim ,
quorum aliqui educati in hæresi sacramenta
numquam subierant . Niesuitij quinquaginta .
Derpati tredecim . Vilne quinquaginta . Bru-
næ viginti . Pultovæ vir , qui septem perua-
gatus hereses , cum apud Anabaptistas con-
cionatorem ageret , tandem amplexus est fidē
catholicam testis expertus , & oculatus extra
illā nihil esse , in quo animus conquiescat Hie-
roslovie quinque . Posnaniæ centum , & vi-
ginti . Cracoviæ triginta : ex his virgines duæ
in Arrianismo natæ à parente ministro Ar-
rianorum profugerunt ad Catholicos , & à no-
stris fidei summam edocæ in Templo solemniter
baptizatæ sunt , ipsa Regina eas è sacro
fonte suscipiente . Vilnæ à Græcis redierunt
ad Ecclesiam Romanam quadraginta , Polocij
decem à Ruthenis , Iaroslavia viginti . Huc

referendus adolescens, qui Lublini exagitatus conscientia scelerum hereticus esse decreuerat, cum adijt Ministrum ea de re acturus factus est repente mutus, nec verbum exprimere potuit. sentit diuinum numen, atque presenti pœna deterritus mutat propositum. res mira, statim loqui iterum incipit, sed quæ est hominum perversitas, diebus aliquot elapsis periculum obliuiscitur, prioraque consilia renouat; vix decreuit, cum præsto est iterum paterna Dei ultio quam prima seuerior: nam loquendi facultatem secundo ereptam nulla mutatione sententiæ nullis lacrymis, nullis precibus restituit, post trigesimum diem cum nusquam appareret morbi causa, nullaque medicamenta succederent, vt fere solent homines, tum demum parentes remedia diuina deposcunt: eum adducunt ad Sacerdotem, ille quasi volente Deo in omnium conspectu suadet adolescenti, si forte sibi sit alicuius peccati conscius ingemiscat in corde, primamque vosem voueat se illius detestationi daturum. paret adolescens, statimque vox redit, & palam hæreses execratus est.

Scholæ.

Hic vt maxime Optimi Dei beneficio liquetissimè constat quam congruenter scholas ad animorum salutem direxerit noster

B. P. Igna-

B. P. Ignavius, & quā certo, quamque copiose
 ijs finem suum consequatur Societas. nam præ-
 ter eam pietatem, quam nunc inseri videmus
 pectoribus auditorum, cuiusque semine spe-
 ramus datura fructus vberiores, cum pueri
 ad pleniorē etatem, & ad suos domesticos
 regendos peruenerint, per eas in præsentia ita
 multas familias deuincire Societati, hoc est
 virtuti, atque Deo possumus; quot in ijs pue-
 ros, vel adolescentes, quot denique capita eru-
 dimus. Posnania aucto numero sunt sex cen-
 ti quinquaginta plerique nobiles. Calissa du-
 centi triginta. qui eo virtutis exemplo vni-
 uersæ ciuitati prælucent; vt sint omnibus ad-
 mirationi, multis religiosis excitamento, mul-
 tosque grandæuos etiam sacerdotes ad se imi-
 tandos allegerint, quibus videbatur egregiū
 spectaculū, cernere sub Pascha honestos ado-
 lescentes in Templo acerbe in seipsos seuire,
 flagellis, modeſte, atque constanter perpetua-
 re ad sepulcrum Domini meditationes, diebus
 festis eosdem inspicere in xenodochijs, vel in-
 uicis circumfusos ægris, afflictis, egenis, vt
 eos leuent elemosynis, consolentur verbis,
 instruant ad patientiam, erudiant ad salutem,
 cibos porrigant, mundent sordes, ipsos pedes
 abluant. Addit hæc virtus emolumentum
 litteris, & decorem, dederunt comediam Theo-
 dosium Imperatorem ita piè, atque concinne,
 vt passim dicerentur omnia spirasse sancti-

moniam, locum, actionem, actores, argumentum, auctorem in primis, qui fuisse dicitur P. Edmundus Campianus Martyr Angliæ; Brüsbergæ institutæ lectiones casuum, & controversiarum, ijsque philosophicus cursus adiunctus est, cuius dies quasi natalitius mense Septembri celebratus magna frequentia nobiliū, atque Præsulum, magno apparatu Emblematum, carminum, ingeniorum, quæ in Collegij vestibulo collocata sunt; quasi musæ mansuetiores seuerioribus disciplinis obuiam honoris causa progredierentur.

Beneficia Societati exhibita.

Filiæ fundatoris Iaroslauensis adhuc virgines orbe parentibus è suo thesauro, qui fuit quondam Ducissæ Masouiæ, addixere nostro Templo candelabra argentea, cassulas cum pluuiiali preciosas, & mappas altaris insigniter elaboratas auro. Niesurziensi Collegio donauit quidam centum aureos: fundator duomillia florenorum adiunxit ad perficiendam Templi fabricam. Magnificus Polonus capitaneum agēs in Liuania ex Prussia Mari Derpatum afferri curauit altare affabre factum, & illud in quodam Sacello templi nostri collocauit. Cracouiæ pius Abbas Collegio attribuit centum florenos annuos daturus quandiu vixerit, totidem persuasit, vt frater suus
attri-

attribueret. totidē Posnanię Præpositus quidam nostris studiosus se numeraturum spopondit. Brunę legauit quidam aureos centum quinquaginta. Significauit Rex suam beneuolentiam erga Societatem; nam ut nos quodāmodo faceret nuptialium conuiuiorum participes toto nuptiarum tempore domum vniuersam aluit, eamque cum Regina, atque Archiducissa eius Matre ab octauo die post nuptias humanissime frequentauit. Die Circumcisionis Præsul Præmisliensis maximam nostri Templi Iaroslauiensis aram solemniter ritu cōsecrauit, non dedignatus fratris filium tradere nobis educandum, apud nos sumere prandium, nec defatigatus in nostro templo conferre sacramentum confirmationis vsq; ad vespērā.

Hic libet distinctius, atque certius exponere Diuinam Prouidentiam, quam singularem in Societatem Rigę conspeximus. post quam inde superioribus annis sumus eiecti, aduersarij Societatis nihil non moliti sunt pecunia, gratia, viribus, ut nostrum reditum vel impedirent, vel differrent. ad spem nostram debilitandam omnino statuerant equare solo hoc S. Marię Magdalenę monasterium, atque Templum statim ut Sancti Moniales, quę illud incolebant excessissent ē vitā. duę erant decrepitę etatis, centesimum annum altera attingebat, altera excefferat. utque non esset ob scurum eas diuino miraculo in tanta etatis, atque

atque virium imbecillitate seruatatas incolu-
 mes, quasi per soluto munere custodiendi loci,
 vix illud nobis addictum est decreto regio, cū
 vtraq; excessit è vita. recepta erat nobis ab-
 sentibus nouitia quędam. hæc quasi relicta es-
 set à Monialibus, vt locum traderet Societa-
 ti; octauo die, post quam nostri uenerūt, obiit.
 Senatus magnam ostendit in nos humanita-
 tem, ac beneuolentiam. refici liberaliter cura-
 uit omnia, quę templo nostro prius erepta fue-
 rant, calicem in primis cum patena argenteū
 deauratū, per gradem, omnino maiorem alio,
 qui hinc ablatu fuerat. cavit nostrę quieti
 quantum potuit: ante hac propter hominum
 petulantiam ne sacrum quidem vnum sine
 cachinnis, clamoribus, aut iaculatione lapidū,
 alijsue molestijs celebrari potuit. quin supe-
 rioribus annis ob inductum nouum calenda-
 rium ciuitate pulsi sumus, seditione coorta in
 natalitjs Domini festis: porro hoc anno, cum
 etiam teneat suum calendarium ciuitas, eam
 diem summa pace, ac tranquillitate celebra-
 uimus multis Regentium pie, atque modeste
 presentibus. quamquam Dei beneficio nō om-
 nis materia patientiæ deleta est. sunt passim,
 qui nostros per plateas clamoribus, irrisioni-
 bus, conuicijs, luto petulantissime consecen-
 tur. vni Minister in publica platea grauem
 inflixit alapam, alia maxilla parata percus-
 sorem compefcuit, & repercussit in animo.

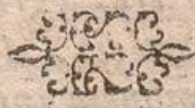
Mis-

Missiones.

EX omnibus prope Collegijs excursions
 facta. à Iaroslaiensibus, Callisiensibus
 Polocensibus, Niesuiziensibus. Rigensis mis-
 sus ad arcem quandam infantes triginta ba-
 ptizauit, tres adultos reuocauit ad Ecclesiã.
 Itum à Vilnensibus in Samogitiã rogatu Epi-
 scopi. vbi vt laudanda quidem, & magna, sed
 vulgaria preteream; tanto studio nostri au-
 diebantur, tanta frequentia, vt cum templorũ
 angustijs excluderentur ad vitandos tumul-
 tus eodem tempore pluribus locis in ipso cæ-
 meterio verba facienda fuerint ad circumfu-
 sam multitudinem, magno lucro animorum,
 cum prius plurimi viueret more ethnicorum,
 neque Christum scirent, neque Deum, ita ab es-
 sent à cognitione christiano debita, vt baptis-
 mum, neque recepissent multi, neque esse reci-
 piendum intelligerent: abluti centum quin-
 quaginta quatuor. tres à grecis, sexdecim re-
 uocauimus ab hæreticis. In alio oppido. ad
 singula verba Dæmonem appellabant, subla-
 tum malum, multa imposita delinquentibus.
 institutum preterea Nosocomium.

Quod ad Missionem Leopoliensem attinet;
 quamuis ab Archiepiscopo permillum sit, vt
 in tota Diœcesi exerceamus ministeria Socie-
 tatis; maxime tamen in Metropolitana, ea-
 dem.

demque parochiani ecclesia constitimus. habite toto propemodum anno matutino, atque pomeridiano tempore conciones, magno omnium ordinum concursu, Catholicorum, hereticorum, quibus permixti plurimi Armeni, atque Rutheni. sed non minore eorundem utilitate; domi, forisque disputationibus privatis, atque publicis docti, atque dedocti, persuasa veritas Ruthenis nouendecim, hereticis octo, & sexaginta; inter hos Patatinus, qui nunc omnia Russiae templa, aut deserta, aut profanata feruenter instaurat. restitutiones procurate florenorum decem millium. indutus pulsus meridianus, & alia multa, catholicae consuetudines, sublatae iniquiores libentissimis omnibus, cum sint mira in nos pietate, atque beneuolentia; & propter innatum candorem animi tantam de nobis habent estimationem, ut nostris ducibus sibi neque errare, neque non caelum consequi posse videantur.

PROVINCIA BELGICA.

Sociorum numerus, ingressus,
interitus.

*M*issionibus Gandensi, & Insulen-
si redactis in Collegia, Domicilia
societatis crevere ad tredecim.
socij ad trecetos septuaginta se-
ptem. Tornaci duo de sexagin-
ta. Duaci vnus è quadraginta. Leodij quin-
que & triginta. Tres minus Audomaropoli.
duo de triginta Louanij. totidem Antuerpie.
Traiecti. & Valencenis octonidemi. Burgis,
& Ispris vno minus, Cortaci sexdecim, Gan-
dau quindecim. Insulis tredecim. In sede Bru-
xellensi, cui missio castrensis adnectitur vnde
triginta. in Montensi domo septem. Duo mis-
si in Hollandiam, Præter hos numerandus P.
Prouincialis cum socijs duobus altero sacer-
dote, altero Coadiutore. Adlecti vnus & tri-
ginta. ex his duos dedit Antuerpia. Brunel-
le quinque, Sodalitas Duacensis quindecim.
Mortui sex. Inter hos, & inter illos nume-
randus Balduinus Cuuillonius P. Cuuillonij
theo-

theologi, qui obijt in Societate, fratris filius,
 vnicus heres parentum diuitem, atque nobi-
 lium, qui multos ante annos decesserant, pene
 ab infantia semina ostendit insignis cuiusdam
 pietatis, quæ cum ipso creuit. annos natus no-
 uem audita sanctorum aliquot Patrum vita,
 eam persuasit condiscipulo paris ætatis. quo
 comite contendit in collem extra ciuitatem,
 quasi in solitudinem, vt ibi Eremitam ageret.
 postridie inuētus à suis magno dolore domum
 reductus est. Habitabat cum ecclesiastico vi-
 ro. apud eum forte anno sequenti Pater è so-
 cietate, qui conciones Christo nascenti, atque
 resurgenti præuias habebat ad populum no-
 uitio comite hospitatus est. Balduinus horum
 vita, consuetudine, moribus obseruatis societa-
 tem optare cepit: quærit à nostris admissio-
 nem. non impetrat. contendit à tutoribus, vt
 nos saltem in vestibus imitari liceat, non per-
 suadet. nihilominus animi, atque propositi te-
 nax post triennium in scholis triuialibus ex-
 actum, Duacum venit, vt negociũ suum perficiat.
 dum differtur, mirum in modum, & ma-
 gnis in vtroque progressionibus, coniungit cõ-
 studijs litterarum studia pietatis. multa sane
 in vtroque genere de ipso dici possent, quæ
 erant in adolescente illius ætatis admiranda.
 erat insignis pudicitia virginali, eamque, vt
 voto sancire liceret sæpe, & instanter petuit à
 patre, quem animi ductorẽ habebat. in signis
 contemptu

contemptu mundi, & zelo animarum. pro viribus omnia exequabatur opera misericordie, obibat xenodochia, egros verbis solabatur, & eleemosynis. Sodales suos spiritualibus colloquijs, exemplo, honesta quadam vi impellebat ad pietatem, pauperes studiosos, maxime qui se deuouerant societati, liberali stipe, & vestibus interdum sibi detractis adiuuabat, sentiebat enim, & quemadmodum suis libris, & aduersarijs; ita cordi inscripserat sententiam illam, quam frequentissime vsurpabat, Veh vobis diuitibus, quia difficile est post delicias sequi delicias. id circo eas, & vehementer oderat, & quasi inimicas, profuse effundere cepit in pauperes. ex quo opportune, importune flexis genibus, vberrimis lacrymis obsecranti, vt in Societatem reciperetur, & asserenti, nisi ingrediatur eo anno, se nunquam ingressurum, respondit P. Provincialis nobis aliquo modo consulendum Societatis honori, dari amicis querimonie, aduersarijs obtrectandi materiam, si adolescentem admittamus inuitis consanguineis, & videamur eius non quaesuisse salutem, sed fortunas. longum esset explicare quibus artibus, laboribus, praelys & sorore, atq; a tutoribus profectus Insulas ingrediendi potestatem extorserit, quo gaudia victoriae nuncium Duacum reportauerit, & iter ad Tyrocinium arripuerit. Urbem egressus pecuniam quancunq; habebat dedit vni ex no-

6 Aris,

stris, & accipere voluit ab eo viaticum non
 tanquam proprium, sed tanquam datum ex
 obedientia, quare paulo post occurrenti sode-
 li, rogantique, vt in sui memoriam pietam ta-
 bulam Sodalitati omnium Sanctorum relin-
 queret, vt ante proposuerat. venisses inquit,
 citius? modo sum factus pauper in Societate
 IESU. nec habeo amplius aliquid proprium.
 in domo probationis cum primum proposita
 sunt vestes Societatis, vt eas indueret, mira-
 mentis suauitate perfusus, saluete, inquit, au-
 gusta eorum paludamenta, qui de mundo triu-
 phauerunt. ex quorum conspectu longe plus
 haurio voluptatis, quam vnumquam ex aliarum
 vestium pompa degustauerim, genibus flexis
 imagines omnes, iconicas bullas, ipsas B. Vir-
 ginis preces horarias, atque rosarium, cetera
 denique instrumenta pietatis aliud acceptu-
 rus detulit ad magistrum nouitiorum, vt ni-
 hil, inquit, vlla ratione dicere meum possim,
 vt nihil quamuis diuinum habeam, nisi a ma-
 nibus obedientie, hoc est Dei. ita repente pro-
 fessus est virtutes omnes, coniunctionem cum
 Deo, custodiam legum, modestiam, reuerentiam,
 humilitatem, studium mortificationis, chari-
 tatis; vt toto eo tempore eas non acquirere,
 sed acquisitas, & perfectas ostendere videretur,
 tanti aculei, tantus ardor in verbis ple-
 nis grato animo, pietate, seruore, vt quasi An-
 gelus missus e Caelo alios ad perfectionem co-
 geret

geret potius, quàm inuitaret. quare cum consumatus in breui expleuisset tempora multa maturus Cælo, cuius flagrabat desiderio in febrim incidit. septem diebus ostendit quantum sua virtus in infirmitate perficeretur, atque illustrioribus eius documentis relictis obdormiuit in Domino.

Auxilia proximorum.

Louanum, cum hostis prope esset ad mœnia, Vrbs sine vlllo præsidio, confugiebant plurimi ad tutiora oppida. constitere nostri freti Deo, quodque intelligerent omnium oculos ita esse coniectos in Collegium; vt in nostro discessu maximus futurus esset metus dissoluendæ ciuitatis. quare inter arma continuatæ lectiones, exemplo, atque stationibus in nostras vias obitis, adiuti ciues, nouumque ciuitati cōscriptum præsidium, sodalitas militaris Sanctissimæ Eucharistiæ. iam numerat trecetos. iurant publicè fidem catholicam, seque illi sacramento militari obligant, dum spondent se perpetuo pro auita religione pugnäturos. hoc eorum institutum æquè pium, generosum, per honorificum, illæ vero diebus festis exercitationes: mane tractant res diuinas. post meridiem gladios. & vero primus dies, quo fulgentes armis, & preciosis vestibus insignes ordine processerunt ad ædem summam, fuit popu-

lo gratus, & supra fidem admirabilis. cum sacrum tectum multitudinem non caperet. erigendum fuit altare sub oedæo à D. Cancellario, qui idem summæ Aedis Decanus, & Vicarius Archiepiscopi Melchiniensis, sacrum per actum, habita concio, benedicta signa militaria, atque arma summa populi probatione, & plausu.

Burgis cum fructu lustrate scholæ pauperum, & conciones diebus feriatis habite quinque locis. Antuerpiæ viri quatuor, restituerunt partam iniuste pecuniam, quæ summam excedit trium millium. Demon spectris varijs Leodij vexabat adolescentem: matronam etiam extractam è lecto Burgis raptabat per cubiculum. ab hac sacramento confirmationis, ab illo confessionis expulsus.

Vbique multis plectendis capitali supplicio nos ter labor, atque sedulitas salutem peperit, dum illo extremo tempore patientiam, persuasit, aut fidei veritatem. Ipris hæreticus prædo alias præfractus, victus est charitate Patris prociðetis ad genua, & cum lacrymis propriam ab eo salutem implorantis, propriamque illi animam commendantis. miser qui inter suos huius diuinæ virtutis, neque adumbratam speciem umquam viderat, motus nouo spectaculo, cesit, magnumque præmium cedendo retulit, gremium Ecclesiæ, spem cæli. Talia exemplis fecerunt, vt Senatus Burgensis hoc præmium

num anno vocare nos ceperit ad supplicia
ciuum.

Cortaci illud fuit insigne . modica scintilla
litis magnum inimicitarum incendium exci-
tauerat inter duo capitula . illi extinguendo
boni omnes diligentissime clam, palam, publi-
ce, priuatim insudauerant irritis conatibus .
hi antiquitatem, & opes, illi iurapatronatus
allegabant, & his vtrunque nixi propugnacu-
lis nihil cadere, nihil remittere de iure suo vo-
lebant . flamma interim sumebat ex ipso de-
cursu temporis incrementum . fecit Deus, vt
intelligerent nostros neutrae parti fauere, fa-
uere tantum veritati, atque paci; quare Gan-
dauo Consiliarium cum aëtoribus vtriusque
partis accersunt, qui Patribus Societatis ve-
lut arbitris controuersiam disceptent, atque
dirimant . cætus triduum ad ædes nostras co-
gitur: expendantur rationum in vtramque
partem inclinantium momenta. adsunt nostri,
aquam iniiciunt flammis irarum, quæ erum-
pebant interdum ita vehementer, vt oculis
etiam ardentibus lacrymas non semel extor-
serint . denique maxima ciuium gratulatio-
ne, & nostrorum studiorum commendatione
deposita sunt vtrunque odia, constituta pax,
& reuocata charitas .

Erepti à sæculo, aut ab hæresi.

Tornaci ab Aegypto in religionem tra-
ductæ sex virgines Vallencenæ capita
sex, Bruxellis duodecim, Duaci plures quin-
decim. Antuerpiæ abiurarunt hæresim tri-
ginta, Tornaci quinque; Gandavi filia cuius-
dam Episcopi Mœmmonistarum, Bruxellis
duodecim. inter hos adolescens enutritus in
Holando cælo, & hæresi. conseruabat exiguas
quasdam catholicæ fidei scintillas, quas ab
Auo pene infans hauserat. eæ excreuerunt in-
tantum fidei telum, vt clam parentibus, huic
ex Holandia fugerit, quo pleniorẽ cogniti-
onem ecclesiæ, & eius sacramenta perciperet
nouit Dominus qui sunt eius.

Explicatio Catechismi.

Antuerpiæ septimum iam annum catê-
chismum paruulorum summis, i. finis-
quæ precibus, sed irritò conatu apud vtrumq;
magistratum vrgebamus, nunc tandem con-
cessus est, & locis octonis institutus, magno
concurſu, maiore voluptate omnium. Bruxel-
lis omnino iucundum est audire pueros, qui tũ
plenè fari non possint, illius vniuersa capitã
summa felicitate recitandò balbutiunt. Gan-
davi tribus locis mille pueris explicatur in
diebus

diebus festis, at vero duobus profestis in hebdomada traditur variarum scholarum discipulis, quos certo loco præceptores ipsi congregant. Cortaci mirum in modum promotus; nam procurantibus nostris, sancitum est è Senatus consulto, ut inuentus vniuersa ab anno octauo, ad sextum decimum vicatim conscribatur per domos. patres familias diebus festis cogant suos ad audiendum. si semel neglexerint, multentur certa pecunia; eà secundo, & tertio duplicetur, quarto vero cum exilio commutetur. tanta affluxit multitudo, ut pro sexus, etatisq; discrimine quatuor locis frangatur panis paruulis petentibus. Vallenchena semper assistunt senatores duo è magistratu, qui patrocinantur auctoritate, munusculis animant pueros, heros, atque parentes in officio continent, dum statis diebus rationem absentium puerorum ab ijs exigunt, & multant vel etiam plectunt negligentes.

Congregationes, & Scholæ.

Burgis Congregatio Deiparæ Virginis; quæ constat ex adultioribus excreuit ad centum sexaginta. Eadem Louanij insigni, atque imitanda vtilitate designauit è suis quinque, qui cuiusque mensis initio in scholis trivialibus pietatem procurent, & pueros confitentes audiant. Ex Duacensi, sodalis occur-

rentem sibi in platea pauperem, scabieque horridum perduxit in proprium cubiculum, in proprium lectum, & cæteris omnibus charitatis officis prosequutus est.

Gandauense Collegium hoc anno scholas aperuit. Vallëchenense quidem anno superiore, & numerat auditores ducentos. Audomarense sexcentos septuaginta, Leodiense septingentos. Duacense mille ducentos, ex quibus centum creauit magistros artium.

Temporalia quedam augmenta.

PRæter missiones, quas initio versas in Collegia diximus. Burgis exhibitus dialogus ita delectauit ciues, & magistratum, ut is, qui paulo ante florenos ducentos donauerat, se alios quingentos, & in singulos annos assignaturum promiserit. Traiectense quoque Collegium, cuius alienum æs gubernator soluendum recepit, auctum est à Senatu ducentis florenis annuis, Louaniense vero quingentis liberalitate matronę nobilis, quam ad restituendam supellectilem Collegij, vt imitarẽtur alię non ita locupletes ornatum muliebrem contulerunt, torques aureos, & monilia. Cortaci præter alia munera acceperunt aulæ raræ elegantię sacelli paretibus circumquaque vestiendis. Antuerpię in tanta ædium amplitudine scholas, vt explicaremus, vel permu-

taremus,

tāremus, structuræ ratio non permittebat; erant angustæ, eo loco positæ, quo cæteris domesticis muneribus impediti non minus afferrent, quam ab ijs acciperent. ijs ipsis non exiguo incommodo erant officinæ tinctorum Collegio aduersæ. has officinas hoc anno creditores oppigneratas sibi prætoris auctoritate occupauerant. Societas supplicauit senatui, nobis, suæq; iuuentuti comodaret, ædesq; scholis extruendis assignaret. is paulo ante nostram inopiam duobus millibus leuauerat, tamen grauisimo senatusconsulto eas duodecim millibus emit. ex quo gymnasium magnificè extruitur media vrbe, loco celebri, quem nunquam sperasset aliquis venturum in potestatem Societatis, cum sit à Collegio nostro intermedia frequentissima platea disiunctus; inuentum præ foribus antiqui operis torreuma. Deipara Virgo filium gestans scribenti puero scalprum librarium, graphiarium, & atramentarium porrigebat. mirum Antuerpiæ, vbi contra sacras imagines pugnatum est, ac debellatum ad internecionem, tandiu superuixerint illæ effigies loco publico præ foribus viri hæretici, in ipso conspectu templi nostri, quo tot annis sacrilegè abusus est minister hæreticus. fecit pia mater, vt intelligeremus locum illum à se conseruatum, & traditum esse Societati.

Mis-

Missiones.

Immiscui Collegiis Sedem Bruxellensem ;
 ad quam Castrensis pertinet . ea quanti la-
 boris fuerit, quantique fructus ex ipso nomi-
 ne castrorum intelligi fatile potest. viuendū,
 & agendum inter arma; & cum militibus id-
 est, (vt corporis incommoda præteream, quæ
 omnem excedunt fidem) vbi licentia suum ha-
 bet imperium, vbi nulla lex, nulla ad bene vi-
 uendum auxilia, sed contra summa impuni-
 tas, omnis turpitudinum, atque vitiorum col-
 luis: vel animo seruire cupias, vel corpori;
 vno loco propositas habes omnes functiones
 misericordiæ, quas alibi sparsim reperies; in
 ijs tales nostri se præstiterunt; vt dix illis ma-
 teria bene agendi superfuisse videatur, vt pru-
 dentiores nullum stipendium à summo exer-
 citus ductore melius collocatum dicerent, quã
 quæ in nos conferebatur eleemosyna. & ipse
 ductor fænerari se nomine Regis Philippi di-
 ceret eam pecuniam, qua alebat in exercitu
 Patres Societatis. Clausit castrensem nostro-
 rum operam, & mortè sua annū hunc luctuo-
 sum Belgio reddidit Alexāder Farnesius Dux
 Parmæ, atque Placentiæ: Imperator non im-
 par antiquis, ætatis verò suæ nulli secundus.
 opus non annalium nostrorum, sed grauis esset
 hystoriæ stylo persequi bellicas ipsius laudes;
 vir-

virtutes imperatorias, res præclare gestas, quam multa, quamquam insignia reliquerit vestigia suæ fortitudinis, pietatis, fidei erga Regem, ceterarumque virtutum, quæ deceant eximium Ducem christiani exercitus. amavit certe Societatem in primis, numquam castra movit sine nostris hominibus, quos summum robur sui agminis appellabat. is semper ostendit omnia amoris præcipui argumenta, is potissimum suum semper animum credidit, ex quo Bruxellis tertio septembris in eorum manibus mortem obiit, ad quam paulo ante generali confessione vitæ totius, toto hoc anno mēstrua perceptione Eucharistiæ, frequenti exercitatione piorum operum diligentissime se comparauerat: quippe qui mente quadam missa de Cælo indubitanter sentiebat, & cum vacationē ardentissime à Rege petitam impetrare non posset, dictitabat sæpe, cito reddendus terræ est saccus corporis mei, vacandum est animo: id quando non licet per Regem Philippū, pro Deum Optimum Maximum, vt saltem hos meos qualescunque labores numeret pro studijs illis, quibus mihi esset salus animæ comparanda. assequetur vt speramus à Deo. nam quemadmodum ad tuendam sui nominis immortalitatem contra impetum sæculorum ininitum vallum opposuit res, consilio, manuque præclarissime gestas, ita ad diripiendum cælū magnas vires attulit, pia opera, telum fidei susceptæ

susceptæ

suscepta pericula, diuturnas contentiones corporis, atque animi, sanguinem sæpe fusum, ac vitam denique pro catholica religione expositam. Groninga alterius partis Frisæ occidentalis caput est. regio vberissima, sed vastata ab hæreticis, sed exhausta bello duodecim annorum, quod suis expensis pertulit, etiam circumdata ab hæretico hoste, qui quoquo versus omnia prope oppida, & propugnacula occupavit. hic bini Patres ab hinc circiter annos duos, alter in vrbe, alter in vicinis oppidis, & arcibus munera Societatis obierunt solitis missionum operibus, labore, & fructu etiam maiore; quippe inter hostes, & inter hæreticos est in eadem regione Stenuica oppidum nõ procul à mari ditiori transinsulanæ finitimũ, exiguum quidem, sed hætenus militum nostrorum præsidio munitum. huius gubernator cum imminere sibi obsidionem præcognosceret, impetrauit per litteras, vt eo se noster sacerdos transferret. eius aduentus visus est afferre singulis novas vires, nouum præsidium, magnumq; commeatum in arcem, celebratus plausu omnium ordinum, quos ille ad seriam peccatorum detestationem hortatus, plurimos audiuit confitentes, & sacrosancto corpore Christi refecit. secuta statim est obsidio, & oppugnatio vehemens, ab hostibus admota grandiora tormenta supra quinquaginta, è quibus enei globi immisi vno die plures; toto illo
 tem-

tempore plures septemdecim millibus, propugnacula non modo quassarunt, sed euerterunt, adhibiti etiam cuniculi, quibus muros disiecerunt à radicibus: quare postremo die cominus pugnandum in aggeribus menium, iniqua admodum conditione, hæretici siquidē abundante multitudine sæpius fessis, oppugnatores integros suffecerunt; nostris non ad quietem non ad cibum capiendum, non ad liganda vulnera spatio relicto semper consistendum, & pugnandum in eadem statione fuit. iacebant circum quinquageni, & octogeni interdum socij hastis traiecti aut glandibus plumbeis, strati, vel cæsi vulneribus. moribundi interdum à propugnatoribus calcandi pedibus erant. mædebant suo ipsi sanguine, neq; tamen loco moti, nullum signum timoris, nulla mentio deditiois, nulla querimonia. sed tātus erat ardor pugnae, vt quasi cresceret cum periculis animus; arma, galeas, cæsurum capita, & truncos ipsos in hostem conijcerent. fuit, qui ter uallo deportatus exanimis semper vt ad se redijt, redijt ad vallum. donec ibi ad se non rediturus fortissimè cecidit. fuerunt qui cum stupore omnium sublati vi tormentorum in aera, atque delapsi incolumes nihil moti tanto periculo persisterent in pugna, scæminæ, quasi naturam exuta, non commouebantur prope cadentibus filijs, cadente marito, sed tela minstrabant pugnantibus, ipsæ tormenta explodebant

debant

debant in hostem. non fuit in tanto numero vulneratorum qui non Patrem accerseret, qui Patrem, si loqui posset non appellaret, ea erat vox prostratorum, ea morientium, Pater, Pater, se felices arbitrabantur, si ipsum conspicerent antequam efflarent animam. Pater sine cibo, sine quiete circumcursabat, monebat, hortabatur, benedictionem impertiebat, confidentes audiebat, interdum non sine admiratione, cum cerebrum efflueret, & spiritus ad plenam distinctamque confessionem superesset, nox oppugnationem opportune diremit. ceciderant e nostris milites praesidiarii trecēti. reliqui propter gravitatem vulnerum, propter fusum sanguinem, aut propter diurnos labores arma non regebant manibus. Capitanei, duobus exceptis, omnes aut interfecti, aut sauci, commeatus fere nihil, tormentarii pulveris vix duae librae supererant: strata circummēnia, patentem aditum hosti praebant in arcem. quare teneri amplius, neque ad horam poterat caesa hostium supra duo millia; chiliarum unus, Capitanei decem. quare dux hostium Mauritius deterritus tanta caede suorum, constantia oppugnantium, quorum statum meliorem esse putabat, de pace agere cepit cum oppidanis: non conveniebant, quia ille inter primas condiciones Iesuitam sibi tradi poscebat: quod adfuisse in carcere Reginae Scotiae, quod mortem intentasset Reginae Angliae.

pro

pro quo capiendo se dicebat non grauatè totū exercitum fuisse profusurum. hi malle se profitebantur omnes pugnando cadere, quam Patrem prodere. cumque reditum infecta pace pararent; callidus hostis expūxit articulum: nostri vero Capitanei fraudem subodorati, Patris incolumitatem separato articulo sanciri voluerunt. sed nequaquam satis illi cauerūt: nam honestis conditionibus transactis cum ingressi hostes essent in oppidum, & milites nostri discederent cum sarcinis, vbiq̄ue Iesuita diligentissime perquiritur. ille re audita, vltro se offert quærentibus; nec mora; vincitur catenis, deducitur ad concilium, de rebus varijs, atque indignis interrogatur, sed ita perturbatè, atque confusè; vt cum alio alij errore nomen, patriam, tempora, permutarent, facile omnes eluserit, cumque eum nominatim quærerent, esse tamen alium opinarentur. coniicitur in carcerem apposita custodia licitorum. aduolat minister hæreticus, & quoniam breuī Patrem suspendendum audierat, hortatur pluribus, vt nouum euāgelium agnoscat. respondit Pater, quæ videbantur: sed animaduertit Ministrum ita hebetem esse, atque rudem, vt rationes non intelligeret, nihil haberet noui, semper eadem prescripta, atque concepta verba iterando inculcaret identidem. disce à me veritatem. Pater petulantia, atque impudentiæ pertusus aperto capite suos homini canos ostendit,

ostendit,

ostendit, & voce, magno impetu, elata, tu, inquit, barbatule ignorantissime rerum, vel ab hinc, vel disce à me multo saniore veritatem, verborum sonus, & gravitas ita miserum deterruit, ut neque verbum respondere ausus confusus discesserit. gloriabatur tamen quod cum iesuita disputasset. Vulgato interim periculo Patris, ira ardentes nostri milites affirmabant se sine Patre non egressuros. palam oppidani querebantur, utrorumque Duces ita instanter egerunt cum Comite Mauritio, ut ad perfidie suspicionem vitandam Iesuitam, dimitti cum catholico praesidio iusserit. Pater ereptus vinculis, incredibili concursu amicorum eo maiore omnium gratulatione, quo prior periculo fuerat, adiit Comitem Mauriti-um, ab eoque petijt mandaret, sibi restituere equum suum, pecuniam, breuiarium, variis quidem, atque immodeste ab eo confessu lusum in breuiarium, in Societatem. verum ad omnia Pater ita apposite respondit, eos interdum aperta veritate conuincendo, interdum modestè pudefaciendo, excitando interdum risum, interdum admirationem, significatione charitatis, scientiae, modestiae, prudentiae, ut omnibus iam victis, atque obmutescentibus, Comes Gulielmus Maurij cognatus germanus, pessimus licet haereticus palam dixerit, ne speret quisquam se reportaturum victoriam a Iesuitis. apud quos vix illitteratum, stupidum
 certe

certe nullum inuenies . Ex quo suis rebus recuperatis honoratior ab ijs discessit .

Hoc anno patefactus aditus in Hollādiam , duo missi . eorum alter vix è portu soluerat cum leuatur sarcinulis , crumena , pallio , gale-ro : vix primos euasit , cum incidit in secūdos , à quibus rebus plane omnibus calceis , indu-sio ipso exuitur & oneratur verberibus , su-per iniectis scrutis aliquot sordidissimis , quæ quidā ex ijs abiecerat , seminudus deflexit in vicinam patriam . petit à matre eleemosy-nā : sed ab ea abūcitur quasi scurra , vel amens . discessit gaudens , quod dignus habitus esset ab ipsa Parente pro nomine I E S V contumeliam pati . peruenit tamen Duce Deo ad stationem destinatam . sunt hi catholicis magno solatio , atque præsidio , sperantur fructus quotidie maiores , quales etiam à missione Montensi percipiuntur .

314
PROVINCIA
GERMANIA
SUPERIOR.

N superiore Germania socios vniuerse censuimus ducētos octoginta vnum. Domicilia tredecim. ea sunt Collegia nouem. Ingolstadiense, Dilinganum, Monachiense, Augustanum Ratisponense, Oenipontanum, Halense, Lucernense, Friburgense, vna probationis Domus Lansperga, dua Residentia Bruntutana Oetingensis, vna Missio Constantiensis. singulorum locorum numerum non adscribimus, quoniam neque explicatus est in commentario, qui inde missus in Urbem. in Societatem adscripti septēdecim. vita fundi tres. In his Monachij P. Gulielmus Helderer post curriculum annorum duorum, & quadraginta feliciter in societate confectum, primus humatus est in nouo Templo. Ambianum deductus è castris Gallicis cessit è vita P. Georgius Hippius. prope omnes summa pietate sibi deuinxerat. nam proprij corporis oblitus, Deo setotum, & proximis impendebat. surgebat saepe de nocte, saepe de mensa, non modo vt milites moribundos adiuuaret, sed vt egrotos

GERM. SUPERIOR. 119

egrotos inuiseret, vel mortuos sepeliret. Vir
planè admirandus propter eximiam hilarem-
que charitatem, quam in ipsa morte non du-
biam ostendit, nam cum videret socium suo
morbo commotum, & quærentem num illi ali-
qua re opus esset, quid, inquit, opus esse potest
homini paulo post Deum habituro? quid mihi
mestitiam præfers? quin gratularis potius.
præstolanti tantum bonum? tum eum arctissi-
mè complexatus, vale, inquit, frater carissi-
me, & pro me Deum venerare, qui me vocat.
deinde sæpius iterans suavisimum nomen
I E S U ad superos vti confidimus euolauit.
Dilingæ obiit socius, qui extrema hora ad se
introduci iubet adolescentes quibus erat præ-
fectus; & opinione virtutis, & oratione pru-
denter habita eo loco, eo tempore vniuersis
extorsit lacrymas, & magnum iniecit beneui-
uendi desiderium. Vir fuit raræ prudentiæ, re-
raq; deuotionis, easque in vita, & in mor-
te præ se apertissime tulit.

Quæ gesta sunt in procuranda sa-
lute proximorum.

Multi exusti libri, vasa veneni hereti-
ci. ea labe Deus per Societatem abluit,
Lucernæ duo de viginti, Dilingæ duo de trigin-
ta Ingolstady quinquaginta, Augusta trigin-

H 2 81, Ra.

116 PROVINCIA

ea, Ratisbonę viginti, vno plus Friburgi.

Ratisbonę instituta Congregatio B. Virginis. Quidam ita aestuabat desiderio Sodalitij Ingolstadiensis, vt quamuis sanguineam pituitam propediem moriturus euomeret, corpore esset egerrimo, totusque contremisceret; tamen designato die, baculo innixus traxerit se ad conclauę sodalium. receptus in Virginis Matris chorum salubriore ex eius vberibus lacte epoto præter omnium spem cum miraculo plane conualuit.

Varia facta missiones præsertim a Ratisbonensibus, à Dilinganis, ab Ingolstadiensibus, in oppido quodam indignissima superstitio eradicata est: nam die Sancto Parasceues cum imago Christi de Cruce pendentis populo veneranda proponitur accurrebant omnes, præsertim mulieres ouis, caseo, lardo, & id genus exculentis vana religione omnes penitus partes Crucifixi certis vicibus admirabiles quosdam euentus contrectabant.

Ad Gallia bellum iussu Pontificis missi tres è nostris, vsi tanta charitatis exercenda materia; vt alia multa præteream, quę pertulerunt quæque effecerunt, ad ouile Ecclesię reduxerunt quadraginta.

Ali-

Aliquorum studia, & beneficia
in Societatem.

Ingolstadij laxata angustia domestica per
ampla fabrica extructa ad Collegiū. Bru-
truti crescente numero discipulorum, Magi-
stratus egregiam fabricam scholis prioribus
adiecit. eandem, cum non satis exiccata pon-
dere tecti corruisset, iterum hac ipsa astate ere-
xit. piorum munificentia templo Lanspergēsi
donata munera aureorum plus quingētorum.
Dilingano plus duorum millium. Augustano
pro venerabili sacramento corona grauis au-
ro, gemmis, atque opere illustris.

Hic apud nos ad rem christianam promo-
uendam magnum habet momentum videre so-
cietatem esse in precio apud viros Principes.
huc illa pertinent. Ducissa Augusta Lotarin-
gia cum hac iter faceret, non modo Collegium
inuisit, sed in tēplo nostro publice magna mul-
torum admiratione, magno exēplo expiatio-
nis, & corporis Dominici sacramēta suscepit.
Illustrissimus Fuggerus nostrorum opera pra-
parari voluit ad ineundum Sacerdotium, &
ad rem sacram primo faciendam, quam & in
templo nostro ea pompa, eaque celebritate de-
cantauit, quae tantum virum, tantamque fa-
miliam decuit. illustris Comes Hieronymus de

118   P R O V I N C I A

Portia per superiorem Germaniam Nuntius
Apostolicus in procuranda salute animorum
opera nostra, & sepiissime, & libentissime,
utitur Dilingæ   cum Basiliensi, &
Eluacensi totum diem apud nos egerunt, sum-
mamque perceperunt e conspectu litterariae
palestrae voluptatem.

Dux Bauariae, & eius filij.

Guilielmus Dux Bauarus iamdudum de-
guinxit sibi, suaeque familiae Societatem,
& eximia voluntate, quam semper illi pater-
nam praestitit, & memoria meritorum in eam
immortalium: toto orbe Terrarum in nostris
mentibus grati, atque memoris animi deside-
rium altius illa defixit nullis delenda tempo-
rum iniurijs, nullis terrarum, aut marium in-
teruallis. in Germaniq; certe, vel nolentibus ver-
satura sunt semper ob oculos in tot Collegijs,
templis, Gymnasijs, alijsque molibus, in lucu-
lentissimis eorum foundationibus, atque dota-
tionibus, quae sui in nos amoris, atque munifi-
centiae monumenta aeterna tanto, tamque pio
Principe digna constituit. Decimo quarto ka-
lendas februarj venit in Monachiense Colle-
gium. constitit in Triclinio cum coniuge, cum
Ferdinando germano fratre, Maria Anna filio
Caroli Austriae, atque Stiriae Principis. ade-
rant filij Maximilianus natus maximus, Al-
bertus

bertus natus minimus præclarissima tanti parentis imagines: alterum latus cingebat Senatus domesticus viri primarij nobilissimiq; Cancellarius, Aule Præfectus, & qui Principi est à secretis. remotis alijs arbitris, nostris in Triclinio stantibus, Cancellarius iussu Ducis Patria lingua oneravit præclarissimis laudibus Societatem: contulit cum præterito florentem in præsentia statum Bavarie, acceptumque retulit nostris laboribus pro ea iam inde à temporibus Gulielmi iij suscepti: pergamus certare pro stabilienda auita religione, quam in Bavariam reduximus. eo labores, ingenia, preces conferamus: habituri homines testes, & admiratores in terris, Deum remuneratorem in Cælis. exposuit quantam ex eo Dux voluptatem accipiat, quantum debere se profiteatur ordini nostro, quamque cupiat eius voluntatis aliquam dare significationem. dilapsus ad Templum, quod tam preciosa suppellectile, auro, argentoq; in diuinum cultum locupletauit, ad erectum gymnasium, Collegiũ polliceri propediem assignato ad eam rem in singulos annos certo censu, totum opus absolutum iri: & quinque millium florenorum in Collegij dotem ad scholares in posterum informandos, & alendos. hæc illum nobis vltro largiri omnia, tanquam debita stipendia Castra, armamentaria, delectis Bavaris soli militibus. velle nostra esse plenissimo iure, nobis dare, di-

care, addicere his præclarissimis testibus; Deo
 suafore atque auspice. & cupere in primis ut
 cedat in eius maximam gloriam, in summum
 decus, felicitatemque Bauaræ familie, Provin-
 cia, Societatis, Ecclesiæ. Hoc loco Dux diplo-
 ma sua manu, suoque signo confirmatum Re-
 ctori tradidit, tantam præferens hilaritatē,
 ut beneficium non dare, sed accipere videre-
 tur. Rector pro re pauca respondit. secutum
 epulum lautissimum, in quo ad eum dicta est
 luculentissima oratio. Neque Dux eo conten-
 tus, quo tempore augustissimum Sacramen-
 tum festa pompa obire ciuitatem assolet, ad il-
 lud gestandum honorificentius donauit sum-
 ptuosissimam umbellam, & pixidem argen-
 team vndequaque illustratam auro, gemmis,
 emblematis, pondo quantum gestare possit uir
 bene robustus. pes formam calicis imitatur,
 diuinam hostiam in caua illustri que chrystallo
 sustinet auro fusus angelus nixus genu, &
 vtrinque brachia super caput eleuans.

Oetinga vetus non procul ab Oeno flumine
 sita illustris est; atque celebris ob antiquissi-
 mum, & religiosissimum sacellum a Diuo Ru-
 berto Bauarorum Apostolo ante annos prope
 mille trecentos B. Virgini dicatū, in quo pro-
 pter illius loci reuerentiam Reges, atque Im-
 peratores à Deo sunt amplissima beneficia
 consecuti. hoc etiam tēpore eo innumera pro-
 pe multitudo mortalium voti causa confluit.

Laure-

Lauretum in Germania dixeris; magnamque locus præbet opportunitatem iuuandi proximos. id fecit, vt Bauariæ duce poscente, atque suppeditante, quæ necessaria sunt, ibi aliquot è nostris consideant; missi quinque eos colligere fructus, qui expectari poterant ex tam opportuna messe; tam incultum genus hominū ita simplex, & rude; vt non immerito eos tabulas raras quotidianis sermonibus appellemus. Ne minora prætermittere, aut negligere videamur pro dissolueno ære alieno Collegij Oenipontani; Dux idem trecentos florenos, & vini plaustrum assignari iussit.

Calcant tanti parentis vestigia digni tanto parente filij. Maximilianus, vt ostenderet suas esse delitias, vel Societatē, vel pietatem, postrema nocte bacchanalium cœnare in Collegio, longius peregrinaturus comitem habere voluit hominem Societatis.

Porro Ferdinandus Archidux, vt cæteros non minus literis, & meritis, quàm nobilitate superet, Ingolstadij tempore studij renouandi, laturis de cuiusque profectu sententiam ita prompte respondit, vt voluptas interrogantium respondentis alacritas, examen ad integram horā protraxerint: declarata illustrius est adolescentis præstantia, atque palmam omnibus eius non tituli, sed merita præripuerint. Mox publice politicis priuatim Mathematicis nauare cæpit operam. Tum ipse tum
Phi-

Philippus frater in Italiã profecturi sibi e So-
cietate duos adiunxerant. in Templo nostro
publicè sumpserunt Eucharistiam, neque vl-
lum admiserunt comitem, qui non se prius le-
uauerit sarcina peccatorum.

PROVINCIA AVSTRIA.

Nostrorum numerus.

Abemus in Austria octo do-
micilia, socios paulo plures tre-
centis. Vienna duos & sexagin-
ta. Græcij sexaginta: in Brunen-
si domo probationis vndequin-
quaginta. Olomucij duo de quadraginta. Pra-
gæ vnum & triginta. Thurocij, & in Transyl-
uania sex supra viginti. Quinque minus Crū-
louia. Comotouia tredecim. In missione Vra-
tislauiensis quatuor. Illa omnia collegia sunt
Bruna excepta. Vita functi quatuor. Adiun-
cti noui circiter viginti; ex Olomucensibus cō-
gregationibus duo, ex Pragensi Collegio tres,
ex Comotouiensis vnus, ex Crumlouiensis qua-
tuor; inde sex in alias ingressi familias. &
meditatur societatem probata patientia, at-
que fortitudinis adolescens. quoniam triennio
ante

ante desertis castris paternis transierat ad catholicos, diuturno bello graues vexationes pertulit à domesticis. sed tamen sua constantia vicit aduersariorum improbitatem. vt hostiam Deo pro parta victoria immolet, suum ipsum caput Societati deuohet. Factus hoc sacrificio, & ipsa pugna fortior, suscipit maius bellum, & periculosius, illudque ingenue patri denunciat, dum suum consilium subeundi religiosi ordinis impavidus aperit. nae pater excandet; sed iram altius premit pectore. versat omnibus artibus adolescentem. vbi ex omni parte constantem in consilio perspicit, iamque meditari fugam intelligit, amens furore pugnis, & calcibus ora prostrati fœdat atque contundit. hoc præludio furoris in miserum effuso, matre in crudelitate socia, atque ministra vestibus omnibus exiit, statutus tenerum adolescentem flagris concidere, vel vsque ad mortem, vel donec fidem extorqueat, qua iurando se ab incepto destitutum affirmet. atrox spectaculum. carnifices filij parentes tormenta admonent, vt à virtute, vt à Deo diuellant. non constantia iuuenis, non sanguine, qua nigrescente, qua erumpente leniuntur. à verberando prius defatigatio, quam misericordia reuocat. Sed dum vires tantisper quiescendo recolligunt ad prælium secundum atrocius; adolescens non sine Dei nutu, atque ope, profilit in viam ex altissimo loco, detrimento

mento

mento nullo, periculo quidē maximo: & trans-
uolat ad Collegium, nullo vestitu, nullo orna-
tu, nisi vibicum & sanguinis, quod gratis-
simū Diuinis oculis, humanis admirabile in
carne filij paternæ manus effinxerant. Vra-
tislauia quoque, vbi tres virgines dicatæ
Deo; adolescens, qui aspirat ad societatem, ac-
cusatus à matre hæresis desertæ crimine; ra-
ptatus ad tribunalia Prædicantium, magna
discrimina subiit; sed reportauit ex omnibus
gloriam.

Quoddam pœne miraculum.

Afficitur gloria Deus, sū seruatorum eius
labores enumerantur, & crescit labo-
rantibus animus, cum aliqua ex parte respon-
dere opere fructus ostenditur. hic solum nego-
tium est in conseruāda fide orthodoxa, in euer-
tenda hæresi. res agitur priuatim, ac publice,
administratione sacramentorum, colloquiis, di-
sputationibus, concionibus, quas singula pro-
pe collegia diuersis linguis, quaternas, quinas,
& senas interdum habent. præsto est laboribus
nostris Deus Optimus Maximus, suamque
opem rebus persæpe indicat, quæ non longissi-
me à miraculis absunt. prætereo multos, qui
cum spectris varijs vexarentur à dæmone, hæc
vel illam formam induto, sumptione Eucha-
ristiæ,

vultu, sacra confessione, lustrali aqua liberati
 sunt, illoque signo moniti de vera religione co-
 gitare cœperunt. Rusticus noster die veneris
 negotij causa hæreticum villæ ministrū adiit.
 erat in mēsa opipare sane apparatus carnibus.
 iubet ille assidere hospitem, vt irridendū pro-
 pinet compotatoribus: quippe catholicum in-
 uitat ad carnes: cum ille constanter abnueret,
 & se, eo die arceri ab ijs religione diceret, ar-
 ripiunt risus materiam, vrgent, sollicitant, ri-
 su, cachinnis, atq; temulentis clamoribus ad-
 mouent ori, intrudunt prope in oculos. tum
 egregius minister magnum bolum delicatis si-
 mæ carnis arripit, rusticum nomine appellat,
 & in eius ludibrium cunctis intentis ad spe-
 ctaculum manum attollit, ac deglutiturus
 pandit impurissimas fauces. non adhuc esca
 erat in ore ipsius, & ira Dei descendit super
 eum. hesit aperto, atque hianti ore. nullo co-
 natu, nulla vi coniungi iterum maxillæ po-
 tuerunt, quas Deus disiunxerat. perducitur
 Vratislaniã, frustra adhibet chirurgos, alios-
 ue medicos; dumque magni fiunt ad rem no-
 uam concursus; ille, qui contra religionem ca-
 tholicam os aperuerat, & ore apertissimo ver-
 bum exprimere nullum poterat, eo miraculo
 predicabat aptissime fidei veritatem, in eius-
 que testimonium os habebat apertum inuitus.
 Non ab simili modo, funestiore exitu, petulans
 muliercula inter catholicos immorans die sab-
 bati,

bati, vt primum carnis bolum in os ingessit,
extincta repente in terram concidit.

Traducti ad veram Religio- nem.

CRumlouij repositi in gremio sanctæ Ec-
clesiæ oëtodecim, Comotouie quindecim
supra quingentos, Consul primas, quique ce-
teros dignitate, ac potestate præcedunt. horum
auctoritate ita excitati ciues, etiã quos sub-
urbia complectuntur, vt certatim verbo scri-
ptoque promiserint se certo tempore præeun-
tium secuturos exemplum. Loci Dominus ex
hoc progressu religionis tantam voluptatem
hausit, quantam animo continere non potuit,
Te Deum laudamus solemni symphonia de-
cantari, pulsari campanas, bombardas explo-
di, & quasi de hæresi debellatum esset, dari pu-
blica letitiæ signa mandauit; quippe qui hoc
vnum habebat in votis, hoc vnum diu noctu-
que versabat animo, eamque ob causam nõ mo-
do posthabuit magna sua emolumenta, spreuit
ingentem vim auri, fecit largitiones, dedit
immunitates, oppida ita deuinxit, vt futuri
imposterum heredes iure cadant hereditatis,
si in illa aduehi religionem discrepantem à
Romana permittant; sed multa præstitit di-
gnissima, quæ commemorentur à nobis, nisi
insti-

institutum esset tantum persequi omnino propria Societatis. Praga Lutherum detestati sexaginta. abiuravit publice quidam, qui in nonnullis Academijs magistrum, & concionatorem egerat in Saxonia. suo exemplo labefecit pertinaciam plurimorum, euertit multorum. Graeci sex & viginti, Brung septem supra triginta, Olomucij quadraginta. Caeteros omnes antecelluit Philippi Melanctonis discipulus. maximam partem aetatis (erat annos natus quinquaginta) consumpserat in praedicanda, atque disseminanda Lutherana doctrina, de qua dubitare tandem cepit: cum toto illo tempore neque animi tranquillitatem, nec solidi quicquam inuenire potuisset in ea, quam singulis oppidis a se ipsa diuersam, & in eodem oppido singulis propè annis immutari videbat. e Saxonia Olomucium appulit. eò magis fulgorem constatae catholicae admiratus, quo ad illam est è maioribus, atq; diuturnioribus tenebris traductus. execratus in templo frequenti populo Lutherum est. iamque nititur quantum exhibuit linguam suam seruire iniquitati ad iniquitatem, tantum nunc seruire iustitiae in sanctificationem. Vienna quoque leuitatem Lutheri cognouit cum alijs sexaginta minister vnus: nec non puella nobilis, quae cum diligentissime à parentibus in Lutheranismò, & in odio catholicorum educaretur, nescio quo casu, (si casu licet appellare, quod

summa

summa prouidentia factum est) in templum nostrum ingressa, dum curiosius cum admiratione munditiem, ornatum, ceremonias, cuncta rimatur, subito imbre lachrymarum oborto, conuertit ad se omnium matronarum oculos. quærunt gemitus causam. quia, inquit, hæc illa religio (intimis agnoscō sensibus) ad quam Deus me pænæ ab infantia, quadam animi propensione, & stimulis cælestibus allexit; sed completi, aut saltem audire per domesticos impostores nunquam licuit. quo audito iubent eam bono esse animo, rem statim cum viro societatis communicant, qui fideli matrona interprete eam fecit sui voti compotem, adiunxit Ecclesiæ, muniuit sacramentis, & iisdem in præsentia, communit. Nobilis adolescens natione Vngarus, veritus ne à propinquis, aut amicis infidelibus iterum inficeretur hæresi, à qua se in gymnasio nostro purgauerat, virum societatis adit, cōsultat utrum probe Romæ petendæ consilium. quærit ille quis sit necessaria vitæ in itinere, aut in vrbe supeditaturus. Deus, inquit, cuius causa iter arripio, & fugio patriam domesticis commodis affluentem. Subiunxit noster; at etiam hæreditate priuaberis; terrena priuent licet, inquit, sic mihi magis obligabunt Cælestem. iuit cum Legato Transyluaniæ. à summo Pontifice benignissime exceptus, & collocatus est in Collegio Germanico. A communione sub
 utraque

intraque specie dimoti nonnulli, Otomucij sexaginta, Praga quatuor & triginta, Graci nouem. ibi vocante Deo Cælesti doctrina, atq; fonte lustratus est Turca adolescens, magna pompa in templo nostro Archiducissa, & filio Maximiliano excipientibus.

Scholæ. Congregationes.

Comotouium scholas fecit quasi è priuatis publicas. celebrata primum innouatio studiorum summa pompa, nobilitatis vniuersa concursu. iuuentus in quatuor distributa classes. omnia præmia tulerunt qui sunt è conubernio pauperum. literæ siquidem in solo voluptario non admodum excrescunt. Discipulos Vienna mille numerat, ducentos quinquaginta Cromlouium. Ex his vnus rationibus picit hereticum, qui cum victoriam arti sophisticæ tribueret; prouocare ausus est ad emetiendam nudatis pedibus viam stratum accensis carbonibus, & corporis integritate religionis veritatem distinguendam. deterre-
re fortasse voluit adolescentem, sed is conditionem amplexus, serio se ad nouum disputationis genus oratione, & sacramentis diligentissime comparat. certo tempore maximo concursu mortalium descendit in arenam, in qua inanis iactator suæ causæ diffidens apparere non est ausus. Retulit Catholicus Deo, suæque
I reli-

religioni summam laudem, & sibi honorificū sine pugna triumphum. Ex eorundem discipulorum quasi floribus sodalitium collectum, & Virgini Deiparæ dicatum. Institutum, & aliud Brunæ ex opificibus fere Italis sub nomine Virginis Annunciatæ, & primario Romano connexum. Aliud in Collegio Viennensi ex iunioribus adolescentibus; graniores vero, quibus fuit paulo ante adhibendum calcæ, ita excitati sunt ut fræno uergeant, ne corpus opprimant uerberibus, cilitis, & ieiunijs diuturnioribus, solo pane, & aqua susceptis.

Progressus ædificiorum, & collegiorum.

BRunense tyrocinium auctum est nouo prædio. Pragense collegiū proximis ædibus, quas nobis gratiores fecit modestissima priorum inquilinorum vicinitas. Thurocy excitata à fundamentis scholæ tres, ex ædificata nonnulla cubicula, & hypocausta. Comotouij scholæ quatuor. vrgentur ceteræ summa fundatoris beneuolentia, ac liberalitate. Ille fundatū à se collegium solemnī pompa Academiæ titulo, atque priuilegijs insigniuit, impetrauitque ab Imperatore rarum, & illustre diploma, cui nomen vulgo facit aurea bulla, que
pendet

pendet, hoc fermè modo xvij. kal. Iulias Pra-
ga in templo Societatis praesente Hispano ora-
tore, & primoribus regni, atq; aklæ Cæsareg
dynastis Patriarcha Alexandrinus, Apo-
stolicæ sedis nuncius actionem à re Divina au-
spicatus est. ea facta fundator per oratorem
exposuit suum de Societate iudicium, suam
voluntatem in nostros, suum de Collegio fun-
dando, firmando, atque exornando consilium;
quidque ab eo speret utilitatis Civitati, atq;
regno vniuerso. tum diploma porrexit in ma-
nus Patris provincialis, pater Provincialis
accommodata oratione ad vniuersa respondit,
gratias egit, ac diploma Comotouienti Reçtori
tradidit. Reçtor fundatori de more Societatis
cereum ardentem in signum foundationis acce-
pta, ac eius pro fundatore habiti obtulit, at-
que fælix faustumque precatus illi, praesenti-
bus, toti regno actionem clausit plaudente
symphonia, & populo.

Missiones.

Missio Vratislaviensis eundem tenet cur-
sum laboris, & fructus. abduxit ab
heresi duos & viginti. Ex omnibus locis va-
riae factæ excursionis, Vienna in Vngariam
quatuor circiter mensium spatio rogatu pro-
regis. Habitæ conciones in præcipuis regni ci-
uitatibus, & duobus mensibus in ipso Comi-

ziorum loco magna omnium ordinū, & ipsa-
 rum etiam inimicorum approbatione. ex qui-
 bus sex Principes viri fidei Romanæ subscri-
 pserunt. per Pragenses in proximo pago Co-
 motouiensis fundatoris capita triginta reli-
 querunt hæresim, & communionem sub vtra-
 que specie. Græcio, vnde hinc castra sequuntur
 Marchionis Austriaci contra Turchas, itū
 in vicinas villas. Item Crumlouia. ab his do-
 cendi fuerunt sacerdotes formam absolutio-
 nis, & reuocatum verum pensum horarum,
 vesperarum, quas in duos psalmos cum ora-
 tione, ceteris omnibus mutilatis coarctave-
 rant. extorta à centenario hæresis, & bina
 species, à capitibus circiter triginta. Thuro-
 cio, atque Olomucio lustrati nostri, vicinque
 pagi, vbi tantus paganorum animi candor, vt
 publicè in Ecclesia peccata detegant, atq; si-
 li ignosci deposcant. In nostro Scilliensi oppi-
 do impetranda pace ab inimico, ereptus qui-
 dam iuuenis est à mortis supplicio. & ortho-
 doxa explicatione Euangelij, decrepita archi-
 tecti vxor erepta è faucibus inferi, in quas à
 pueritia suis eam Lutherus nexibus abstraxe-
 rat. Noster sacerdos profecutus Vespri sien-
 sem Episcopum, in parentis arcem Vngaricam
 reduxit ad viam salutis matrem ipsius, qua
 viginti annis nescia quid crederet varijs vsa
 ministris errauerat; nec non & eius cōsangui-
 nem, qui eo erat difficilior, quo sibi intelligē-
 sior

tior esse videbatur & literatior. In comitatu
 Liprouiensi, malo loco pagi nostri res erant pa-
 gani omnes hæretici sub eiusdem farinae lupi
 magis, quàm pastore. neque sermonem audire
 volebant catholici Parochi, in eius perditissi-
 mi locum subrogandi. Auditum est ministrum
 illum totum esse in datis & acceptis, in vendi-
 tionibus, & emptionibus, eo quod rem frumē-
 tariam, & pecuariam exercebat. concionan-
 di, sui que muneris præstandi tempore vel abe-
 rat, vel ita aliorum negotiorum occupationi-
 bus detinebatur, vt reputari pro absentis pos-
 set. Rector vsus occasione hominem accersit,
 enumerat hæc omnia, & graui oratione negli-
 gentiam arguit. nesciebat miser quid respon-
 deret, vera erant quæ obhieiebantur, prouoca-
 re non poterat ad paganos, quorū Rector age-
 bat causam; neq; exclamare id fieri aut odio;
 aut causa religionis. quare fatetur errorem,
 deprecatur culpam. mercaturæ causam affert
 suam tenuitatem, qua etiam impediri se asse-
 rit, quò minus alere vicarium possit. præfert
 Rector misericordiam; & pro summa libera-
 litate Vicarium se Collegij sumptibus subro-
 gaturū promittit. agit ille gratias maximas,
 se tantæ liberalitati deuotissimum ostendit;
 & se ratus imposuisse Rectori gaudio cumu-
 latisimus abijt; quippe qui ab omni prope la-
 bore, atque cura ad sua negotia futurus esset
 expeditior. Rector statim eo misit sacerdotem

tatis, qui capellanum indutus, libentissimo ministro totam omnino curam animarum suscepit. obseruarunt statim rustici omnes magnam vtriusque diuersitatem in consuetudine, atque moribus, ministri impuritas, auaritia, ebrietas, scelerum colluies, hunc reddidit multo admirabiliorem. Cōtra verò huius charitas, prudentia, ceteræque virtutes ita fecerunt ministrum exosum, vt prodire non posset in publicum, & paucis post diebus obduratus in hæresi moretur. quare consentiente populo sibi noster totius parochiæ curam vindicauit. domo exegit Dominam parocham præteriti ministri coniugem cum liberis; se Iesuitam aperuit, reuocauit vexilla crucis, aquam lustralem, sacramenta, ac ne singula commemorem, quæ plurima sunt, ipsam Ecclesiam, quæ dudum ex eo loco exulauerat. ex quo statim plures quingentis in pristinam filiorum Dei libertatem vindicauit. Diabolus, tam prosperos conatus ægre tulit. vsus solitis artibus, & ministris vt eos euerteret. subornant elegantes puellas, vt aditu sibi factò per speciem pietatis ad Patrem itando, salutâdo, munusculis, lenocinio verborum eum alliciant, & sibi plus æquo deuinciant. non successit, quia pater vbi intellexit blanditijs earum subesse venenum, ita male multatas domum remisit, vt amorẽ omnino ex earum animis excusserit. quando ministri insidias irritas vident,

dent, spargunt toto Liptouiensi comitatu rumores: irrepisse in suos fines Iesuitam, qui omnia permutet, perturbet, & nisi quam ocysime expellatur è finibus, profligaturus omnino sit eorum euangelium. Comes hereticorum omnium patronus diligentissimus continuo patrem nostrum accersiri iubet. quærit quomodo sit fines Liptouienses ingressus. pater, qui nouerat ingenium comitis, non modo sine timore, sed quandam alacritatem, atque festiuitatem præferens respondet, curru vectus intraui. quæro, inquit, à quibus missus. ait à superioribus meis. ait ille, quando? statim atque iusserunt; quam diu moraberis? donec ydeme reuocent. delectatus comes libertate, ac suauitate sermonis Patrem lauto epulo excepit, & à se summa comitate dimisit frementibus hereticis, quod nihil neque blanditijs, neque terroribus proficeret. iram qua ratione possunt, effundunt, sexcenta in eum mendacia pro suggestu cogerunt, & omnibus probris, atque maledictis proscindunt. re pater intellecta proxima concione cuiusdam ex ijs templum ingreditur tacitus, & obseruat multa, quæ pugnantia per summam inscitiam contra Christi in Eucharistia præsentiam euomit. Exempli gratia affirmavit initio Christum in Cælum ascendisse terris relictis, tum media concione probauit Christi corpus esse ubique locorum. vix finem dicendi fecerat; cum pater exurgens

modestissime postulât a præseribus nobilibus, ut faciant vel nonnulla querendi à parocho, vel cum eo disputandi potestatem. ut sunt ad res novas proni mortales, facillime impetrat, cum præsertim ipse concionator audaciã præferens alacriter annueret. Quærit igitur primo pater, num Christi corpus in Cælo fuerit antequam eo ascenderet, aut postquam ascendit, in terra remanserit. negat utrumque, & audacter, & irridendo utrumque se etiam in suggestu negasse confirmat. tum pater statim infert, ergo Christi corpus non fuit ubique, ut falsò populum pro concione docuisti. hic subito tam aperta contrarietate fracti spiritus hominis, bërret, pallet, obmutescit, caput ad solutionem eliciendam confricat, demissis oculis, quasi responsionem huius quæreret, tam diu consistit, donec cachinnis nobilium, & sibilis uniuersi populi explosus est. conuicit eam rationem concionatorem, sed veram illationem ludi magister intellexit, qui propterea sequendam esse catholicam religionem intulit, & professus est. Acrior alibi instituta disputatio. Comes quidam arte militari, pertinacia Calvinistica, truculentia morum insignis, cum aliquando congregatiuam suam esset cum Arrianis, interfuit Calvinistis de disputatione secreto deliberantibus: animaduertit omnes diffidentes suæ causæ, nõ veritate niti, sed mendacijs, captationibus, deprauatione voluminum,

num. fortiri quodammodo quid in rebus etiam
 grauisimis affirmant, negent, sentiāt, qui de-
 hique statuunt fugiendum esse congressum; si
 agimus, inquit, scripturis, Arrianis resi-
 stere non possumus: si sanctorum patrum vta-
 mur auxilio, prosternemus Arrianorum sen-
 tentiam, sed illi vitisim facile alijs eorundem
 patrum telis iugulabunt sectam nostram: Mi-
 rum in modum offensus, atque commotus Co-
 mes, vix manus abstinuit ab impostoribus.
 Sed ira dissimulata ex templo in sua oppida
 redijt, quicquid vbiq; ministrorum erat, con-
 nocauit in arcem, ibidem sacerdotem vnum &
 Societate conclusit; interfuit, & praesuit diu-
 turnis, atque grauisimis disputationibus. de
 quibus ipse sine tandem imposito hanc tulit
 sententiam. Gratias agite immortalis Deo Re-
 uerendi patres Iesuitę; apud vos residet anti-
 qua, & Germana fides, illi ego me, mea que his
 omnibus testibus in praesentia deuoueo. orate
 Dominum, vt & praeteritos mihi errores igno-
 scere, & suum diuinum lumen donare imme-
 tenti dignetur. Vos praedicantes nouam reli-
 gionem non habetis, sed effingitis quare nisi
 ab incepto desistitis, non modo vos in ditione
 mea non patiar, sed sumam debitam de impo-
 sturis mihi factis ultionem. Consensere his
 verbis caetera, quare iam vix hominem: e-
 nies, aut in affligenda haeresi, aut in erigen-
 veritate fortiozem. Dum nostri in spargendo
 verbi

verbi

verbi Diuini semine publice priuatimque la-
 borant, nouus Lutheranae sectae Messias ex-
 urgit. Rusticus quidam, quem mæror, aut ino-
 pia mente dimouerat, affirmat se prophetam
 delectum à Deo, vt orbem terræ euangelicam
 veritatem docendo obeat. Pater, qui eo loco-
 rem Diuinam fecerat, opportune adit homi-
 nem, reperit lineo solum indusio tectum, hu-
 mi super nudum asserem subiecto ceruicibus
 lapide, rigentem frigore, diuturna inedia pro-
 pe confectum, manus instar mortui iungentem,
 quippe qui prædicationis immemor sibi pau-
 cas post horas è vita migrandum esse dicebat.
 pater adhibet omnes machinas, vt vel eum,
 vel parentes, quibus idem ille suaserat, ab ea
 opinione dimoueat. sed re infecta discedit. In-
 terim momento increbrescente fama certatim
 ad eum accurritur. qui delectatus frequentia,
 se excitat, vocem contendit, verba facit, iactat
 scripturas, multa vaticinatur, alijs æternum
 exitium, salutem alijs pollicetur, auditur cu-
 pidissime, & conclamatur Vicarius Dei, pro-
 pheta. Id vbi delirus animaduertit, nequaquam
 sibi intra domesticos parietes vltius lati-
 tandum putat, erumpit foras, pagos, oppida,
 vrbes procurSAT, magna admiratione magno-
 que concursu sua deliramenta venditat, pe-
 netrat Comotouiam frequentissimo foro; inci-
 dit enim in ipsum hebdomadariae nundinae diẽs;
 ascendit in locum editum, ea dicit, quæ expe-
 ctari

clari poterāt ab imparato, rudi, rustico, amente; nihil non fabulis, somnijs, insanie simillimum. Nihilominus tamen, quod est longe admirabilissimum, non modo auditur, probatur à plurimis, sed commendatur vt præco veritatis à Cælo demissus. vsque eò vulgus leue est, & procline ad res nouas præsertim in religione sectandas. & excitaturus fuisset non contemnendum incendium, nisi nostri occurrissent subito, & effecissent vt perditus abriperetur in carcerem.

PROVINCIA RHENANA.

Domicilia, atque Socij.

OLLEGIIS vndecim, vna Residentia, Missionibus duabus, socij trecenti quinquaginta circiter. Treueris quatuor & sexaginta, è quibus quatuor & triginta versantur in Collegio, reliqui in Domo probationis. Moguntie quatuor, & quinquaginta. Herbipoli septem & quadraginta. Colonie quinque supra triginta. Fulde triginta. Herlinge stadij quin-

quinque, & viginti. Spiræ vnde viginti. vno
 minus Confluentiæ. Monasterij sexdecim.
 Paderbornæ quatuordecim. in Embricensi
 Residentia nouem. Molshemium habuit pri-
 mo socios septem & viginti. exorto Argenti-
 nensi tumultu diminutus numerus ad nouem
 decim. ac denique vrbe ab hæreticis occupata
 nostri omnes cum præsiario milite (quæ fuit
 Dei prouidentia) incolumes egressi dese-
 tũq; Collegium. relictum ciuibus desiderium So-
 cietatis, relictum militibus, neque enim illi vn-
 quam in pace, neque hi inter arma aliquod à
 nobis pietatis, aut caritatis opus desiderarũt,
 quod alteris prestare pro nostro instituto pos-
 semus. pro eo euulso Collegio, iacta semina al-
 terius, Embricæ nobili vrbe ad Rhenum in
 Ducatu Cliuensi posita. habuit ante paucos
 annos Gymnasium studiosis mille quingentis
 florentissimum, quod etiam ipsum in inferio-
 ris Germaniæ lapsu cecidit. illud vt iterum
 erigerent Cliuix Dux, vt eius Consiliarij sta-
 tuerunt adminiculo Iesuitarum vtendum, ex
 quo Societatis hominibus addixerunt. ipsa
 Nostri aduentus fama tantus numerus disci-
 pulorum affluerat, vt lectionum initia fre-
 quentissima haberemus, subodoratus est ho-
 stis humani generis, quantum sibi ex bocty-
 rocino damnum immineret; ex quo per suos
 emissarios, finitimos, inquam, hæreticos, hoc
 vno nomine extrema quæque minitatus est
 Embri-

Embricensibus, annona, pecore, mercibus abigendis damna ita multa intulit, vt maximo dolore ciuium ad tempus publica munera nobis intermittenda fuerint, speramus lucem post tenebras. Socios quatuor mors eripuit. suffecit Deus in eorum locum quatuor & viginti. Colonia sex magistros artium, vnum studiosum, Moguntia quatuor, duos Monasterium. singulos Treueris, atque Paderborna.

Ab hæresi, atque à Sæculo erepti.

Treueris velum Iudaicæ legis ereptum patri atque octenni filio. alijsque duobus Herbipoli. omnes de more vnda salutari persusi. Nostra item opera ab hæresi ad Ecclesiæ castra redierunt Colonia septem, & viginti. Moguntia vno minus, inter eos quidam appropere doctus, qui annis viginti modo inter Calvinistas, modo inter Lutheranos prædicantis officio functus, tandem, & ipse è Cardinalis Bellarmini scriptis expergesactus magno aliorum bono, maiore suo auitam religionem publice recepit, atque professus est. Confluentia septem, Treueris nouem, Spira duo de quadraginta. Heilingestadij duodeviginti, inter quos septuagenarius senex, qui annis quinque

& vi-

Et viginti obsessus à Dæmone cum frustra omnes hereticorum prædicantes, atque ministros defatigasset; à suis ad nos adductus infinita Dei clementia primo statim exorcismo ab hoste, atque ab errore liberatus est. Fuldae nobiles adolescentes extranei quatuor: Elephantiaci octodecim. tam certus syllogismus ad eos conuincendos fuit sedula caritas nostri sacerdotis; vt commoti sint alii nobiles hæretici, & miseros præter morem inuerunt elemosynis. At vero ex insidiis Ægypti in arcem religionis incluserunt Confluentini virgines quatuor, Colonienses capita octo: inter quæ puella nobilis ac prædines ciuitatem in sui admirationem rapuit. ibidem ad sua castra reuocati quinque apostatae desertores.

Congregationes.

TReneris sodalitiū Deiparæ Virginis tredecim monasterijs diuersis attribuit. Moguntino præfuerunt Bauari Principes Philippus, & Ferdinandus. multa fecerunt illustria, ne dicam omnia. nam è serenissimis adolescentibus res ipsæ vulgares tantum splendoris hauriebant, vt viderentur insignes. sæpe illi socios graui oratione ad vitæ, morumque integritatem hortati sunt. sæpius inuitarunt ad Crucis Ecclesiam. præibant pedites, totumq; tempus itineris, quod est vnius horæ tribue-

tribuebant psalmis, alijsque precibus alta voce recitandis. in ipso templo rem sacram audiebant, mox litanias, & alias orationes decantabant, cum ex ara suspendebant munus magni precij cum votiuo carmine eleganter à se descripto. In die Cœnæ Domini duodecim pauperibus suis manibus abluerunt pedes, pararunt conuiuium ministrarunt edentibus, & donarunt luculentam eleemosinam. Dum Vormatiensis Episcopus sacrosanctam Eucharistiam in eius die festo circūferret prosequuti sunt ad eius latera preciosos ex auro textili pluuiiales induti, quæ res quoniam hic raræ sunt, in adolescentibus præsertim ita illustribus plurimum valent ad decus religionis, ad nobilium incitamentum, ad documentum populorum. feliciter D.O.M. sibi; & Ecclesiæ tam præclaram sobolem tanto patre dignissimam.

Scholæ literariæ, & Catechisticae.

Hic rursus ijdem bini Principes occurrunt, qui vt scientiam habeant pietati non imparem toto prope modum anno sunt vti nobis preceptoribus. assiduitate frequentandi, scholas audiendi, excipiendi, reddendi memoriter, græce, latineque scribendi, ac denique

Gym-

Gymnasij legum observatione gregalibus discipulis esse voluc. ut simillimi. sed hanc ipsam ob causam extra numerum fuerunt & insignes. Monasterij censa capita discipulorum mille centum viginti. Treuiris mille; Curatum ut dicta seminamus temporalia, metamus eterna: ex quo multi dum literas doceantur, dedocentur heresim. discipulis cum literis instillata pietas, & vera religionis amor. quam quidam ut tuerentur honorum expoliationem, & verbera, & vexationes passi, que silentio pretereunda non essent, nisi potius pertinerent ad eorum laudem, quam ad Societatem. Adiuu etiam pueri teneriores explicatione doctrine christiane. Spiræ scholis quinque. ad eam Fulda cum cetera non valerent, inuitati munitusculis gratioribus etati, pilis palmaribus, globulis, & alijs ludendi instrumentis, cum que illo deessent vaccinijs, & per elegantibus fasciculis florum ex proxima sylua collectis. hac tantam vim habuerunt, ut etiam filios hereticorum pertraxerint. ex quo factus eorum antesignans notissimi Lutherani filius, qui secum modo quindecim, modo viginti alios adducit eo maiore admiratione omnium, quo notior est parentis alienatio à nobis, & à fide nostra. Deus qui infirma mundi elegit, ut fortia quæque confundat, hoc paruo semine suam interdum veritatem inducit in familias hereticas. ipse facit, ut parentes alioqui infensissimi inuo-

in uccādis cœlitibus Paderbornæ latentur, cū
 filios, qui instituuntur à nobis, ante quam eant
 cubitum, litanias recitantes audiunt: Vt Her-
 bipoli iſdem cum perperam iurant, aut bla-
 sphemant, bonam in partem accipiant, si ab
 ijs aliquo exemplo de illius errati nequitia do-
 ceantur: ut ubique non dedignentur proponi
 ab eis argumenta pro religione orthodoxa,
 atque defendi mordicus, etiā cum lachrymis.

Missiones.

V Arijs excursionibus Moguntini, atq;
 Herbipolenses lustrarunt vicina oppi-
 da. Heilingestadienses pagos duodecim. ibi
 in monte Adiutorij (loci nomen est) noster
 aduentus magna populi frequentia, maiore
 utilitate celebratus est. Lutheranus templum
 ingressus, & suffuratus fulcrum ex ijs, quæ
 pro valetudine, vel recuperata, vel recuperan-
 da ex voto relinquuntur à fidelibus claudican-
 tem imitatus, rediit in popinam querens, &
 eiulans contra catholicos, quod sanus in mon-
 tem ascendisset, reuenteretur claudus. sed non
 diu claudicauit, nam excitato tumultu, subi-
 to quasi exortus ad eum puniendum esset, oc-
 cusus à suis interiit. lustrarunt etiam Treueris
 pagos decem, & oppida nonnulla. In quodam
 ad linguæ lapsus corrigendos utiliter propo-
 situm à Nostrijs, atque receptum à rusticis, ut

qui-

quicumque iurarent, blasphemarent, detraherent, si ditiores essent multam pecuniariam inferrent in ararium ob id ipsum in templo constitutum: si tenuiores certas in eodem loco preces recitarent. Inter Erfordenses, & Hildesianos bini sacerdotes versati pro conseruandis reliquijs catholicorum, quæ, quamuis ad eos accesserint hoc anno sex, & viginti, tamē multo pluribus morte decedentibus, quotidie magis atteruntur. Ex ijs adolescens parentem lutheranum interrogauit, posset ne catholicè confiteri, atque communicare. per me, respondit, id tibi licet. cum non omnes illi damnati sint, qui ante nos ideo olim factitarunt. Cōtra vero lutherana mulier adolescentem à se de baptismo susceptum omnibus vsa est artibus, donec à fide catholica deturbaret. vix perfecit opus, cum ipsa deturbata de suprema domus contignatione fractis cervicibus ruina corporis, atque animi mercedem à dæmone recepit. Ad explicandum quas ibi curas, quæ munera nostri homines obierint, satis erit recensere solos fuisse præsidio catholicorum inter hæreticos, quorum petulantia vsq; eo progreditur, vt in solemni supplicationeserta de virginum capitibus detrahant. quamuis compressi nonnulli; nam ceræ faces, dum in eas petulanter insufflant, repente ad os adnotæ dicto citius, & prolixas eorū barbas, & ipsam comam auidissimè deuorant: ex quo flamas,

mas. quas conabantur extinguere, suis ipsi capitibus auxerunt, neue se ambustos magis exponerent risui, & sibilis omnium, in ultos cooperto capite celerrime subtraxerunt. Peius habiti duo prædicantes, qui nocturno tempore pro Iesuitis habitis, cum neque negando, neque iurando quicquam proficerent, à suis male accepti fustibus, ac penelapidibus obruti sunt. egerrimè tulerunt huiusmodi vicaria verbera. & fortasse æquiores facti, cum sint ipsi experti, quæ Iesuitis exoptant.

Liberalitas in Societatem.

H Eilingestadij ad Collegium nõ ignobilis bibliotheca optimi viri testamento, & taleri sexcenti munere duarum matronarum adiecti sunt. Episcopus imperij princeps monasterium, quod multos ante annos vacuum in nobilium potestatem venerat, aliquot aureorum millibus redemit, & in Collegij vsum nostris Paderbornensibus attribuit. Fabrica collegij Monasteriensis non sine diuino patrocinio crescit inter sexcentas aduersitates. hinc Cænobiarca litem de loci finibus intentat. inde hæretici cæmenta prohibent, & minis conuectores absterrent. alij mendacijs amicorum animos à nobis auertunt, alij exorto incendio, quo domus amplius trecentæ conflagarunt inutilem impensam gymnasiij conuertendam

asserunt ad resarcienda detrimenta flammarum. sed ope Dei, qui facit de tenebris lucem splendescere, tantum pecunię collatum est ad perficiendam structuram, ut opus extolli videatur conatibus aduersariorum. insigniter Princeps, & Archiepiscopus Treuirensis, quippe Collegij fundator, & parens quo tempore Confluentia permansit omnibus nos officijs & beneuolentia signis prosecutus est. præter sumptus ad domum extruendam necessarios, templo peristromata, vestes, aliaque sacra instrumenta, & multa, & magni precij tribuit. Collegio donauit villam vicinitate, & præter fluentis Mosellæ ripis non minus commodam, quam amœnam. Pro nobis Christus debitam gratiam rependat tot benefactoribus, quorum liberalitate nos ad relinquendas cogitationes rerum temporalium, & ad solam perfectionem sequendam excitat.

PROVINCIA TOLETANA.

Scholæ & Congregationes.

X auditoribus Belmontani Col-
legij sex amplexi sunt nostrum
viuendi institutum. tres è so-
dalibus Madritanis. Mirum
in modum illi Sodalitio promo-
uendo conducit zelus animarum, qui in magi-
stris elucet. in nouam quandam decuriam, sic
illi nominant, aptissimum quemquam disci-
pulum seligunt. vacuis diebus, certo tempo-
re, in proprijs clasibus conueniunt: pia le-
ctione, sanctorum exemplis, repetitione cõcio-
nis audite, sermonibus de virtute, ita erudiunt
ad Congregationem, vt hinc ad eam, quasi ex
quodam eius tyrocinio, aut vestibulo valde
expoliti trãseant. Talabricæ hoc anno in Con-
gregationem Deiparæ Virginis externis etiã
hominibus factus est aditus, qui tantum pa-
tebat nostris auditoribus. adiere è prima no-
bilitate viri. Canonici prope omnes. ipse Ar-
chiepiscopi Vicarius, tanto impetu ad pietatẽ,
vt hic & nouũ, & admirabile fuerit spectare
Vicarium, Decanum, aliumque virum nobilem.

& Senatorem stipem pro vinc̄tis hoſtiatim
corrogantes. Toleti pariter propter multitu-
dinem, Congregatio in duas quaſi claſſes diui-
denda fuit: nouamque conſtituunt frequentes
urbane Academiæ auditores.

Facta pro ſalute animarum.

Spectra nocturna mirum in modum vexa-
bant hominem; putabat ſe Deo exoſum,
& iam prope Dæmoni traditum: impatiens
doloris, quo ſe eriperet ſaltem ex huius vitæ
moleſtijs, iter cepit ad turrem altiſſimam, vt
ex ea præcipitem ſe daret in Tagum, qui ſub-
terfluit. prope erat præcipitium, cum præſto
fuit elegantiſſimus puerulus qui verbis aman-
tiſſimis molliuit impetum, docuit de errore,
mentem inſolito lumine, pectus dulcedine no-
ua compleuit: tum ex oculis euannit. non ita
multo poſt eadem reuoluentem animo reuoca-
uit Virgo Deipara cuius ædem frequētabat,
fecitque vt Talabricam accederet ad noſtrum
ſacerdotem, atque ex eius conſilijs acciperet
conſtantem quietem, & perfectam animi ſa-
nitatem. Miſit Deus Murcia duos ſacerdo-
tes in villam suburbanam. inciderunt in fe-
minam pauperrimam ſeminecem, quæ cum ge-
ſtaret vterum, ſtatim effudit filium. vix bap-
tizatus deceſſit è vita. expiratura mater quo-
que fuiſſet, ni ydem confirmaſſent miſellæ cibo
corpus,

corpus, & sacramentis animam. Agendum sedulo fuit, vt Carabacæ filia quatuor abduceretur à cura dicam, an à proditione matris, quæ è prostituto illarum corpore aperiebat officinam impudicitia. At vero Madridij elaborandum, vt totidem Mahometani memoranda, & per nullos expugnata peruicacię ante capitale supplicium christiani fierent, & corporis iactura lucrarentur animum.

Temporalia quædam incrementa.

Templo Ocananiensi donata Lycnus pensilis, candelabra quatuor ex argento. Angustia domicilij Oropesani laxata cubiculis duobus, & triginta. Absolutum est templum Sicuranum. Carabacense Collegium erat in loco sine aqua angusto, ita natura clauso vt latius explicari non posset, vicinum templo cuidam, cuius campana importuno, atque absono strepitu omnes fere nostras exercitationes turbabant, vt molestissimè medias interdum conciones abrumperent. parua res in speciem, sed omnino magnę difficultatis. migravit tandem in locum ampliorem, salubriorem, quem pari vtilitate, & voluptate interfuit copiose aqua riuus, & habet prospectũ in amenissimos campos.

PROVINCIA CASTELLANA.

Sociorum numerus.

*Castellana Provincia comple-
tetur loca viginti. omnia Col-
legia, præter Domoſ Valliſo-
letanam, Medinensem, Villa-
garſiensem. illa Professorum,
hæ Tyronum. Socios vnde-
cim supra quingentos. Valliſoletum tres hæ-
bet ac ſeptuaginta. in Profeſſis vnde quadra-
ginta. In Collegio quatuor, & triginta. Sala-
mantica vnum, & quinquaginta, Burgi quin-
que, & triginta. Mons regalis duo de tri-
ginta, Valentia, & Compoſtella tricenos. Me-
dina vnde triginta. Legio duo de triginta. Lu-
cronium, & Ouetum videnos ſenos. duo minus
Numantia, Villagarzia, & Segobia videnos
quinos. Abula duos, & viginti. Pompeiopo-
lis ſexdecim. Omnata, Bellimarium, Semina-
rium Anglicanum ſingula denos, Areualum
nouem. Quiuerunt in Domino viginti. Duo
minus in Societatem admiſſi.*

Auxi-

Auxilia spiritus, atq; corporis col-
lata erga proximos.

V Allisoleti Magistratus fecit amplio-
rem, atque certiorum charitatis exercen-
de materiam; cum statuit, ut ad confirman-
dos eos, qui mortem iudicio subituri sunt, nul-
lus præter Societatis homines accedat. Ex
his vnus ita pertinaciter animum obduraue-
rat contra sacramenta ad mortem impiam, ad
æternum animi interitum; egregia vero ope-
ra nostri Professi, ita insigniter immutatus est
ad pœnam ex optandam, ad eius instrumenta
de osculanda, ad laqueum pro monili ducen-
dum; ut factum illud dignum commemoratio-
ne reddiderit. E Collegio Pater effecit, ut qui-
dam suam animam liberaret onere æris alieni
mille aureorum. Dæmon indutus hominem no-
uem annos coram, & pro palam omnes adhi-
buit artes, vim, suasiones, insidias, ut quendam
reuocaret à voto castitatis, quod nuncupaue-
rat: tum demum abiecta spe vincendi, soluit
obsidionem, neque est vnquam visus amplius,
cum ille se penitus in disciplinam confessarij
tradidit quem in Medinensi domo Tyronum
elegerat.

Magnus vbique concursus ad audienda
Sanctorum exempla, magne ex eo vtilitates,
æque

æquè afficiunt rudes, ac literatos, hebetes, atque ingeniosos: quæ documenta percipiuntur ab ijs, quoniam historiæ alligata sunt, memoriæ, & facile, & semper occurrunt. successerunt insigniter Segobiæ, Omnata, Pompeiopoli, ubi post eorum narrationem suavi concentu decantabatur psalmus Davidis, hunc excipiebat à plurimis sponte suscepta verberatio acerrima. quæ animos audientium vehementer excitabat ad pœnitentiam, & diuinas aures, ut piûm est credere, ad misericordiam.

Salamantice quatuor homines, quorum nobis innocentia constabat, falso accusati de latrocinio, capitis periculum subibant in carcere. data est opera, ut vinculis, & infamia liberarentur. Vallisoleti morborum grauitas, atque frequentia fecit, ut vno die lustranda fuerint sexaginta interdum Domicilia decumbentium.

Scholæ & Congregationes.

Legione captus hoc anno cursus Philosophicus. idem Burgis institutus, & reuocata schola Theologica, quæ superioribus annis intermissa fuerat. Humaniores literæ Pompeiopoli quadringentos habent auditores. in Montere galensi octingentos.

Vallisoleti factum est, ut Congregatio sodales

les

les Dei paræ Virginis amplecteretur inertes homines vagantes passim, & errantes, quorū ingens est in hac ciuitate multitudo. curant vt tempore Paschatis crimina expient, sanctum Christi corpus suscipiant; festis diebus rem sacram audiant, alternis hebdomadis Domini nostræ conueniant, vbi de munere Christiano docetur. hæc iam propria est ipsorum provincia. Idem cætum instituerunt ex omnibus Fisci Regij aduocatis, cuius illud est munus præcipuum, vt annonam retentis in custodia publica suppeditent, id quod bini quotidie mirò ordine; miraque charitate perficiunt.

Philippi Regis voluntas in Societatem.

Cum Rex esset Vallisoleti ad nos venit per humaniter, rei sacræ voluit inter esse, dum nostro more decantaretur. cupide templi molem, concinnitatem, & ornatum inspexit; ex eorum contemplatione voluptatem, & cepit, & verbis testatus est amantissimis. Hyberni plurimi ex paternis fluctibus hæresum se Vallisoletum receperant, vt ibi tanquam in quodam fidei portu, religionis veræ tranquillitate perfruerentur; sed pressi rerum omnium inopia miserè vagabantur. cogitauit Rex de ijs cogendis, atque fouendis, & societatem iudica-

dicauit habituram esse parem muneri charitatem, atque prudentiam. ex quo de P. Prouincialis consilio Collegium erectum Salamantica, cui nostri sic præsunt per rectores, atque gubernatores externos; vt omnia suo consilio, atque auctoritate moderentur: nulli tamen cuius habitent, nullamque procuracionem rerum temporalium susceperint. Optauit quoque Rex, & vehementer optauit corrigere quandam ditionis suæ Prouinciam, cuius homines erant & corruptis valde moribus & idoneis pastoribus destituti: vt in re difficili diu consultatum de remedijs. tria tandem statuit: ex ijs duo de promenda ex officina Societatis. nã postquam iuerit in Prouinciam fortis Præsides, atq; seuerus, qui grauitate suppliciorum compescat peccandi licentiam: duodecim è nostris Patribus per diuersa regionis oppida partiendi sunt, qui plebem euangelica doctrina excolant: tum erigendum Collegium, in quo iuuentus virtutibus erudita, atque literis, Episcopo suppeditet idoneos Parochos, atque Præsides. Hæc nos urgere debent ad ea paranda præsidia humilitatis, charitatis, aliarum virtutum, quibus respondere possimus opinioni, quam de nobis homines conceperunt.

Missiones.

EX omnibus prope Collegijs excursions factę ad oppida pagos, mōtes proximos: in quibus tradenda Christiana scientia, docenda virtute, vitijs dedocendis obita solita missionum munera, solutique labores, consecutus est pro Dei clementia fructus non pænitedus, insignes fuerunt Vallisoletani, Lucronenses, Legionenses, Ouetani, Pompeiopolitani, Numantini, Monregalenses, Compostellani.

Palentia missi Sacerdotes ad vicinos populos religionis præceptis instituendos. ex his vnus, cum ab alio in aliud certum oppidum, concionis causa transiret, suo errore via, testatus est prouidentie Diuinae magnitudinem: cum enim longissime aberraret, inuentus est ab homine, qui vt eum sacerdotem esse cognouit aduola, inquit, cælestis Angele. misse à Deo, vt ante quam egrediatur à corpore animi morientis fœmina reconcilies. erat hæc meretrix, uehebatur uia asperrima, tempore pluuio, cum militibus; reuoluto curru, casu traiecta telo in terram decidit, ibique relicta extremum spiritum reseruauit ad gratiam peccatorum pænitentia beneficio recipiendam. qua peracta intimo sensu pietatis statim, Vale patri, viteque dixit. & obiit. idemque sacerdos eandem opem, non ita multo post, alteri miserato at?

ro attulit, qui cornu tauri transfossus iacebat expectans à Deo adiumentum animi, atque corporis. Oppidum quoddam nomine Betanzos, ita intestinis gliscebat odijs, ita diuisum erat in factiones varias, vt identidem iretur ad arma, & quoddam ciuile bellum expectaretur, alterius partis interneccione fruiendum. Prætor alijs remedys omnibus frustra tētatis, Compostella sacerdotem Societatis accersit. eius prudentia, sermonibus, exemplo concidit omnis furor, omnia in optatam pacem, & beneuolentiam coaluerunt.

Munera data Templis, & Collegijs.

Domina Magdalena de V lloa eximia liberalitatis femina, cū perspiceret ab eiusmodi excursionibus, quam vberes manipuli reportarentur, non contenta binis Collegijs, quæ suæ eximia pietate, atque liberalitate fundauit, mouit omnem lapidem vt Villagarzia censum annuum constitueret aureorum sexcentorum ad sacerdotes duodecim in hoc munus alendos. quod cum illi concedi non posset nihilominus vt aliqua ex parte satis fieret tã pie voluntati matronæ de nobis optime merite; hoc ipso anno missi qui hanc obirent provinciam, ideo sunt consecuti fructus vberissimi,

mi,

mi, quia regio horrida est, inculta, ac prope
 barbara. hoc discrepant fruges caelestes à ca-
 teris. Eadem Villagarzia fundatrix Collegij
 bienno illud liberavit aere alieno quatuor mil-
 lium aureorum. elargita templo est crucem
 argenteam magni ponderis in ora principis
 usum, duas praeterea vestes altarium, auro
 contextas, nec non sericum pannum, acu dili-
 genter, atque preciosè depictum; opus valde
 suspiciendum, Neque unius, & alterius loci
 finibus terminatur eius munificentia. absoluit
 hoc anno structuram, quam ceperat Oueti re-
 fectorio, aulis, officinis, duobus, & triginta cu-
 biculis, omnibus denique numeris perfectissi-
 mam. Burgis lycnus argenteus coemptus pre-
 cio centum, & triginta aureorum. Parochus
 quidam nostro nomini olim infensissimus no-
 bis praedia legavit aureorum trecetorum. Se-
 gobiensi templo perficiendo donati sunt aurei
 ducenti, totidem sacris altaribus exornandis.
 Legionensis Episcopus Collegio sacerdotium
 centum aureorum perpetuo addixit. Ciues Lu-
 cronenses aedificium promouerunt eleemosyna-
 trium millium aureorum. ad sacrum pluteum
 cuiusdam Sacelli Vallisoleti perficiendum do-
 nati sunt aurei nongenti. ad aliud centum
 quinquaginta.

Collegium Anglicanum.

IN Vallesoletano Anglorum Collegio im-
positum ædi fastigiū. numeravimus Alum-
nos sex, & quinquaginta. difficultates, labo-
res, pericula, quibus egressi de Vr Chaldeoru,
dant illis perpetuum narrationis argumen-
tum, nobis maximū admirationis quis enim
non retineatur, cum presentes inspiciat pa-
trem, ac geminos filios, alterum annorum qua-
tuordecim, alterum quindecim, vtrumque de-
licatissimum, atque elegantissimum, eosque
cum lacrymis narrantes audiat, quemadmo-
dum propter Christi nomen destituti à consan-
guineis, proditi ab amicis, direptis fortunis
domesticis, rebus omnibus amissis, ne religio-
nem quoque catholicam perderent. coacti sunt
matrem amantissimam deserere in vinculis,
accipere pro beneficio nocturnā fugam à Pa-
tria: & quo tuto trajicere possent Oceanum,
vt fuerit illis peragranda tota fere Anglia,
longissimo tractu diuertendum in Hyberniā
nudis pedibus, sine veste, sine duce, sine comite
(aderat præsentior Deus) inter sexcenta pe-
ricula bestiarum, fluminum, grassatorum, af-
flictis fame, lassitudine; vt sæpe quamuis de-
fesso Patri, filij subleuādi fuerint in humeros;
& filijs interdum regenda fuerit Patris pro-
labentis imbecillitas. vix inter audiendum
tempores

semperes à lacrymis. hi nunc viuunt in Collegio; magnam habent ad pietatem, & ad litteras indolem. Per honorificus fuit Compostellani Archiepiscopi aduentus: illustris apparatus, quo est exceptus. Vtrumque tamen Rex obscurauit, qui insolita significatio-
 ne beneuolentiae, cum filijs praesens alumnos inuisit, exceptus est quàm accuratissimo appa-
 ratu ingeniorum, orationum, linguarum, car-
 minum, insignium, Emblematum, hierogli-
 phicorum. discessit ita contentus; ut quae de
 Anglicana indole exceperat auribus iam
 ipse testis oculatus testificetur alijs. Ex his
 quatuordecim duce P. Personio ad nouam Co-
 loniam constituendam profecti sunt Hispalim,
 quo loco aliud erigendum est illi genti Semina-
 rium. Quatuor transmiserunt in Angliam
 ad fidem praedicandam, & ad martyrium con-
 sequendum. voluit eos Rex prius alloqui, &
 verbis animare ad fortitudinem, quod & fe-
 cit: sed vnus aliorum nomine meditata ora-
 tione ita respondit, ut Regi, & omnibus quot
 quot aderant vberes lacrymas elicuerit.

PROVINCIA BAETICA.

Habet haec Provincia socios qua-
 dringentos quinquaginta sex, di-
 uisos in Domicilia quatuorde-
 cim. Hispali in Professus nouē
 supra quinquaginta. in Schola-
 ribus septem & sexaginta. In Collegio Cordu-
 bensi duo de septuaginta. in Montellano tres
 & sexaginta. in Granatensi sex & quinqu-
 ginta. in Triguenerensi quatuor, & viginti. in
 Baezano, & Malacitano viceni bini. in Ga-
 ditano viginti, in Marzenensi septemdecim,
 in Terensi quindecim. Exrizæ undecim. Ca-
 zorle septem. Vbede quinque. haec tres postre-
 ma sunt Residentia. Ad literas octo, ad fun-
 ctiones domesticas duplo plures admissimus.
 Vita functi decem; inter quos Michael Re-
 pius, tum pietate, tum amore in Societatem
 insignis. decennium cum lacrymis institit, vt
 admitteretur, non fractus repulsis, non aduer-
 sante voluntate omnium. dicebat statutum es-
 se à Deo, vt cunctis reluctantibus præter om-
 nium spem sibi importunitas aditum patefa-
 ceret in Societatem, quod & fecit.

Auxilia proximorum.

Christiana catechesis ubiq; ex voto procedit. Hispali initur agmen interdum capitulum amplius sexcentorum, honestissimi cuiusque ordinis, qui summam fidei, cæteraque religionis Christianæ præcepta tanta pietate decantant; ut eo spectaculo, & mirentur, & excitentur cæteri ciues.

Palearia sunt ad urbem secundum Betim, in qua miseri homines etiam tecti inopes cubitum eunt. ex ijs plurimi defecti viribus, cū prodire neque ad stipem corrogandam possint, viuētes fiunt esca vermium, nulla victus, nulla salutis, nulla sacrarum ope, more bestiarū, intereunt. hæc nostri frequenter obeunt. cum ibi sæpius offenderint non paucos famæ, sitiq; enectos, squallorē obsitos, odore teterrimos, interdum putrescentes moribundos, & multis sanie manantes, ut ad eorum conspectum omnes per horrescant, hos qua inter manus, quos sublatoꝝ in humeros, in publica valitudinaria deportarunt.

Viri nobiles Cordubæ, dum de more urbem obequitant, forum prætereunt, in quo concionabatur vnus è nostris. consistit alter, atque Deo ita providente non retrahitur à comite obijciente nimiam sãctimoniam, leges aulicas, incitante equum; dumque attentius excipit

auribus concionem vniuersam, Deum totis medullis imbibit: inde recta iter ad Nostros arripit, manantibus lacrymis se ad pedes abicit sacerdotis, qui primus occurrit, vitam corrigit, neque ita multo post in seueriore disciplina monachum induit. Sedata inimicitia multae inter viros primarios odys inueteratis implacabilibus. eae nobiles. Malacae inter Praetoris filium, virumque principem. Corduba inter dynastam, & Praetorem, qui abibat e magistratu. malum irrigatum mutuis vulneribus, & sanguine virorum principum multas tulisset caedes, nisi mature compressum esset a nostris. Hispali ad matrimonium vite obeundum inducti nonnulli. Duo viri praecipui, qui ea spe puellis nobilibus pudicitiae florem ademerant. Alius, qui viginti annos in pellicatu vixerat.

A Terensibus duo ab Anglicana labe ad ecclesiae Romanae puritatem adducti.

Hi erepti a peccati catenis. Illi a mundi vinculis translati ad Christi compedes, aut potius in libertatem filiorum Dei. Ex Hispalensi Collegio in nostram tres, in alias familias circiter septuaginta ex Cordubensi quinque in nostram, in alias decem. Ex Granatensi sex, & Terensi duo in Societatem. Ex Montellano octo in alias.

Carceres

Carceres Triremes.

EX omnibus prope nostris Collegijs profecti ad carceres captiuorum leuaueremiseriam, solatio, consilio, eleemosynis, ope. Cordubæ sacerdos noster agros offendit, quibus erat pro lecto nudum solum, omnia deerant adlumenta, vel corporis vel animi. iacebat cadauer, cui uiuenti sacramenta, mortuo sepultura deerat: re cura magistratu communicata valetudinarium intra cancellos instituit com modo pari animorum, atque corporum.

Vbi que prosecuti, eos quos carnifex agebat ad patibulum. multi adiuti, qui desperata uita mortalis vsura spernebant æternam. inter hos Hispali quidam nobilis facinoribus ita fertoti erat ingenio, vt pro nugis haberet laqueum, ardentisque forcipes, quibus erat excarnificandus, infernos vero cruciatus, qui mortem consequuntur, haberet omnino pro ridiculis. eum Sacerdos è nostris ita mutauit; vt aliquando productus ante iudicem. ego vero, dixerit, quiddam habeo, quod summi beneficij loco uehementer efflagitem, & homini hoc statu, hoc tempore non uideatur denegandũ. tum Iudex, exposce, quod uelis, si per me licebit impetrabis, hic ille erumpentibus uberrime lacrymis. hoc unum, vt ardentius me lacerari forcipe iubeas, non tam vt fugiam cruciatus

eternos, quos non audeo ducere commissis erroribus pares, quàm ut Dei gratiam promerear, & meum corpus, quo vsque adeo Deum offendi, Deo persoluat aliquid, & minus animum in extremo die iudicij erubescat. hæc ita protulit; ut appareret non eum fractum timore mortis imminentis, sed illustratum à Deo, diuino sensu magnum illum ardorem animi conuertisse ad cœlestia, ut lacrymas extorsit omnibus quotquot aderant tantam mutationem nõ sine magna Dei laude admiratibus.

A Malacitanis nauata opera triremibus, quo vno loco omnia opera misericordiae exercenda reperius in desertum, ac plane miserandum genus hominum. nauata à Gaditanis, cum eo clasfis appulit vehementer afflictæ, multorum ægris corporibus, plurimorum animis. nauata à Terensibus spatio quinque mensium, à quibus etiam curatum est, ut dimitterentur ij, qui per fraudem detinebantur contra iustitiam.

Scholæ, Missiones.

*S*cholæ procedunt in dies. Marzenæ, quod non caperent auditores, laxandæ fuerunt tum publico ære, tum eleemosynis priuatorum hominum. Hispalis hoc anno Moralia, Græcæ, atque Hebræas litteras instituit. Cordubæ numerat octingētos. certat pietas auditorum

etiam sedulitate præceptorum, nã præter communia officia charitatis in pauperes præter consuetas corporis afflictiones, toto prope anno trinis diebus headomadæ cum alijs ciuibus honeste conditionis voluntaria flagella ad corpus edomandum subeunt.

Excursum in varia loca à proximis domicilijs. ab Hispalensibus Professis in pagos vicinos. Triguri in agrum Ardeualensem. mortosa regio, atque syluestris oppida habet raris aspersa domicilijs, habitatores plane barbaros: id fecit, vt vehementer, & cum fructu laboratum sit in eis ad humanitatem, & pietatem erudiendis.

Corduba, Mötella, Baeza, Cathazorla in vicina oppida, Fedum parenti crimen oblato sibi per fraudem vitii, iæca furore filia, delato nomine ad iudicem affinxit: illius dignitatem incertum dedecus, caput in summum periculum adduxerat. nostri Baezani eam ita oratione permouerunt, vt renocauerit accusationem, seque afficti mendacij ream prodiderit. Idem a Mahomethe ad Baptismũ, & à pellicatu ad verum matrimonium adduxerunt feminas duas, quæ oriundæ à Mauris gerebant christianam tantum speciem, ac nomen. A Malacitanis itum ad urbem Marbellam, & ad Melillam arcem, quæ ad mare contra Mauritaniam sita est: annos quatuordecim diuino verbo caruerant, quare ex maurorum consue-

tudine, familiaritate, habitatione prope dege-
 nerauerant in ethnicos. hinc satis patet, quam
 multa ijs utilitates allatę, quanti pro ijs su-
 scepi labores. non tempus necessarię quieti,
 non refectiōni concessum: diu, noctuque mini-
 stratum quicquid pertinet ad Ecclesiã & Dei
 beneficio ipsis frequentibus percupidis, &
 quasi aridum solum quicquid inmitteretur di-
 vini liquoris auidę imbibentibus, quę sunt ef-
 fecta eo videntur magis admirabilia, quo illi
 egētiōres, & ab omni genere vitiorum extra-
 hendi, informandique fuerunt ipsis primis fi-
 dei nostrę præceptis. illud certe non est omni-
 nō prætereundum. Mauri sex additi Christo;
 inter hos puella vix annorum tredecim in se-
 xu, & ætate imbecilliore fuit illustrior. re co-
 gnita parentes, qui dederāt Prefecto obsidem,
 eo celeriter nati conscensa aduolauerunt. om-
 nes artes adhibite, blanditię, promissa, mune-
 ra, minę, lacrimę, squalor, eiulatus. quę in
 tanta re ad permouendum animum excogita-
 re poterat parentum amor additę rationes, ar-
 gumenta, persuasiones, secum enim ob id ipsi
 adduxerant Maurum legis ac dissuadendi pe-
 ritum ex ijs, quos Caciques vocant. nihil effe-
 cerunt, nam præ se tulit constantiam verę
 christianam, ijsque fortissimę dimissis, tan-
 quam alienis, vel incognitis, christiana sacra
 Incepit.

Eleemosynæ factæ Societati.

Domesticis Professorum vsibus præter certas eleemosynas partim donati, partim legati aurei mille ducenti. Bona, quibus sacræ eorundem instrumentum auctū est aureis quingentis æstimet; quibus Malecitanum sexcentis, quibus Cordubense mille ducentis. ijs præterea dati trecenti in Bibliothecam. Montella quidam quinque aureorum millia extruendo Collegio sponndit. Bæza, cum transferendū, atque edificandum sit Collegium in area, quā loco illustriore, atque frequentiore coemimus, ciuitas nullo prorsus abnuente, quod admirabile est in tanta multitudine ciuium, nobis viā publicam transuersam, & magnam muri continētis partem liberalissime concessit. Ezizæ quoque ad inchoandam scholarum fabricam Senatus elargitus est aureos octingentos. Censibus annuis additi aurei trecenteni, quos confecimus ex mille, qui ad nos testamento hominis athici venerunt, & ex fructu vectigalium agrorum, quos nobis in quinquennium pro rogauit ciuitas.

Anglicanum Collegium.

Vterque virorum principum ordo ecclesiasticus, & secularis, quem appellant, amplexus est pro viribus Collegium Angli-
canum

canum, & sua spē, & propter litteras, quibus illud Rex vehementer singulis, & vniuersis commendauerat. Sæcularis Senatus edes trecentenis aureis conduxit, viros quatuor primarios designauit, qui ad eleemosynas pro eo cogendas urbem vniuersam obeant, & singulos in propria tecta ciues adeant. Capituli mille quingentos attribuit. satisque constat opus esse vehemēter probatum eque summis, atque infimis. Diem, qui diuo Thomæ Cātariensi festus ducitur, celebrarunt magno concursu, noua pompa, summo plausu omnium, aderat Cardinalis assistens, vterque Senatus, selectissimi quique ciues. pendebant ornamenta literarum; græca, latina poemata: inter sacra solemnia ex alumnis vnus orationem elegantem, atque factam ad pietatem excitandā, ita accomodatè pronunciauit; vt lacrymas etiam ijs extorserit, qui latine non intelligerent. tum prodire alij duo, qui publicè nuncuparunt iuramentum illud, quo post semestre spatium se Ecclesie, atque patrie deuuent. id quoque de superiore loco explicatum sermone hispanico cepit animos omniū. quatuor post confecta studiorum curricula remissi in Angliam. ex his duo theses alteras Cardinali alteras Hispalensi senatui dedicatas ipsis præsentibus ita defenderunt, vt non minus omnes in ijs admirati anglicanum ingenium, quam in pietate essent admirati voluntatem.

PROVINCIA LVSITANIA.

Nostrorum numerus, obitus,
Ingressus.

*L*usitanum Societatis agrum hoc anno coluerunt socij quingenti, & sexaginta. Olisipo in professorum domo quinque, & sexaginta, in Collegio vero decem minus habuit. Conimbrica in Collegio duos supra ducentos. Eboræ centum, & quadraginta. Bracara quinque, & triginta. Vnum & viginti Bragantia. Portus quatuordecim. Ad Insulas hi fuere. In Collegio Angrensi quindecim, in Funchalensi tresdecim, octo in Angolanam Coloniam transmiserunt. tredecim in Indiam, præclara omnes indole, & ad salutem eius gentis procurandam, & suo, & communi studio Societatis vehementer incensi.

Septem obiire virtute diuites, vt conijcere licet è stipendijs per multos annos emeritis. Olisipone P. Ioannes Frerius. Conimbricæ P. Antonius Consaluus. Eboræ P. Simon Martinus, ille annos duos de quadraginta, hi singuli duo de triginta in Societate vixerant. quibus

bus

bus neque virtute, neque annis inferior; coadiutor vnus qui in Funealensi Collegio post annos duos, & triginta in iuuāda Societate perfectos ad caeleste stipendium, vt speramus, emigravit. Cooptati in horum locum quatuor, & triginta; Septē Bracara, viginti quatuor dedit Conimbrica, quæ alios præterea centum in diuinum famulatum variorum ordinum familijs adiunxit; vt de eo insigni Collegio nihil non præclarissimum existimare debeamus, si ex hoc fiat coniectura de cæteris.

Auxilia proximorum.

V Ideo me si astringere singula velim, quæ Lusitana Prouincia domi, forisque pro nostra vitæ ratione cum laude gessit, longiorē fortasse futurum, quam in alterius Prouincijs rebus enarrandis; & simul nescio, qua ratione liberiore animo institutū in ea prosequor explicandi res tantum quæ genere, aut nouitate sint illustres; eam fortassis ob causam, quod quemadmodum familiæ, quo sunt de nobilitatis antiquitate certiores, eo minus testimonijs, aut præconijs gaudent; ita eos mihi persuadeo minus de rerum vulgarij commemoratione laboraturos, qui magis abundant earum varietate, atque copia; hic enim Dei beneficio viget in primis studium perfectionis,

& spi-

Et spiritus nostri B.P. Ignati, cuius memoria in benedictione est, utque is augeatur, et excolatur vehementius, nunc etiam magis solito usurpantur eiusdem Patris meditationes a nostris, ut tatisper vitatis aliorum colloquijs, congressu, conspectu, huius celi luce liberius a Deo ad magnitudinem animi, ad humanarum rerum despicientiam, cognitionem caelestium erudiantur, et ab ijs in officina domestica melius ex cultis ad omne genus hominum uberiora, perfectioraque studia, atque officia salutis emanent. ex his nonnulla perstringam.

In Portu ereptus a morte innocens, cui tormentorum dolor dum falsam confessionem exprimebat, infamiam afferebat, et suspendium Episcopus vir illustris, sanctitate morum, doctrina, et historia quam de sua familia Franciscana perscripsit, decumbebat in lecto morti proximus, et ab ea se longissime abesse existimabat, cum natura quo magis erat vi morbi prostrata, eo imbecilliolem haberet sensum doloris, minusque periculum agnosceret, agnoscebant certe praeter medicos domestici omnes, et quibus tamen propter merorem, aut timiditatem, aut reverentiam illi significare nullus audebat. Fecit divina providentia, ut salutandi gratia Rector noster interveniret. re cognita, et incusata familia, Episcopum adit, atque fideliter de morte iam iam imminente, edocet. ille quamvis subita re nihil perterritus Deo, atque

atque Reſtori gratias agit, tēporis anguſtias ingenio, atque diligentia vincit, manit imprimis animam, ad alia plurima, quæ expedienda erant, domesticis vtitur. grauiſſima quæque Reſtori imponit, neque enim aliter tranſigi poterant, actum denique vita decedit, in quo fuit operæ pretium, tum vt ille dignam mortem obiret, tum, vt euitaretur offenſio longe maior, ſi rebus ſuis incompoſitis, nullis munitus ſacramentis propè ſubito obuſſet Epicoſtus tanti nominis, à cuius eximia virtute, atque ſcientia in eo negotio eximia quædam, atque illuſtria expeſtari poterant. Multi capitali odio diſſidentes ad cōcordiam reuocati. In his Eboræ duo per illuſtres, qui alioqui deſoensuri erant ad ſingularem dimicationem, atque vt licet conijcere, ſanguine alterius non extincta diſſenſio, ſed accenſa vehementius eſſet: iam enim vtriuſq; familiæ nobilitas, propinquitates, affinitates, potentia è regno ſerò toto non minimam nobilium manum accieuerat, atque rempublicam in duas partes diuiſerant: vt inſanabilius malum eſſet, quod pertineret ad plurimos. Sed ope diuina præter omnium ſpem repente conciliatis duobus principibus, & publicè in templo noſtro reuocatis ad gratiam, magna vniuerſe Ciuitatis probatione, atque admiratione ardor cæterarum omnium omnino reſedit. Curatum, vt ſponſalia diſſoluerentur irrita contra marem, atque legem:

gem:ijsque dissoluendis, vt pro lucro animorū
 iactura aureorum sex millium negligeretur.
 Factum, vt Bragantia mille aurei alieni red-
 derentur. Olisipone maritus cum vxore stu-
 dio pietatis ad sacram ædem sitam in ripa Ta-
 gi vehebatur in cymba. quidam eodem fluuio
 nauigantes non tam vectoribus, quam Deo im-
 mortali hostes, eos primum contumelijs, &
 verbis obscenis excipiunt, tum sine vlla causa
 per barbaram quandam lasciuiam suo nau-
 gio quam maximo remorum impetu concita-
 to in scapham incurrunt, & in alterum latus
 inuertit. mulier summersa fluuio est, vir ena-
 tando in proximam ripam, ab aquis vitā eri-
 puit, & odium eduxit eo implacabilius, quo
 periculum presentius, contumelia grauior, &
 minus debita fuerat. inexorabilis animo ob-
 firmato in vindictam, vel ipsum veniæ nomen
 execrabatur: eoque magis obduruerat, quo
 spes erat cupiditatis explendæ vicinior: nam
 re, vt par erat delata in iudicium proprius ni-
 hil erat, quam vt homicidæ penderēt è laqueo.
 eo fuit illustrior diuina benignitas, quæ nostro-
 rum opera ita hominem flexit, atque emolliuit
 ad amorem, vt sugeret mel de petra, oleumque
 de saxo durissimo.

Prouisum saluti perditū cuiusdam aleato-
 ris, cuius casum libet hic ad aliorum documen-
 tum exponere. Inter ludendum perditæ dolore
 pecuniæ se diris ille deuouerat. Furens domum

eludo

è ludo redibat. occurrunt formam hominum
 induta laruae, quos numerosos amiserat, resti-
 tuunt, benignissimeque sibi denunciant, conat-
 ur auocare in vallem quandam multisca-
 dibus & latrocinijs infamem. Sed non persua-
 dent. domum deducunt, & gurgustiolum in-
 gresso ostendunt repente aulam augustissimam
 circumquaque fulgentem aureis laquearibus,
 sericis auleis, preciosa superlectili, qualis à
 poeticis auctoribus fingi solet. illarum se di-
 vitiarum profitentur auctores, affirmant, si il-
 lis perpetuo beatus perfrui velit, vnam esse
 viam laqueum, eo animam eripiat ex vitæ
 mortalis ærumnis, homo presenti spectaculo,
 argumentorum vi atque copia, penè extra se
 positus, arripit lineum funiculum, quem com-
 modissime aptatum porrigebant, ceruices præ-
 ligat, reductoque à terra corpore obruisset om-
 nino spiritum, ni strepitu excitata vicinia ir-
 rupisset in domunculam, & fracto laqueo vin-
 culis mortis miserum dissoluisset; non tamen à
 consilio discedit: & quoniam per summam do-
 mesticorum vigilantiam alia non patet via;
 dum decumbit, iisdem vsus auctoribus collum
 irretit longa recti, funiculi extrema ad imos
 pedes alligat, atque ita ad pedum porrectio-
 nē labili nodo se contrahente anima interclusis-
 set, ni si re cognita familiares disturbassent in-
 ceptum, suæque diffisi diligentie diuinos ac-
 cersuissent Societatis medicos, qui sacris me-
 dica-

ditamētis depulerunt Dæmonem, & miserum
corporis, animique salutem restituerunt.

Scholæ datæ, atque acceptæ elec-
mosynæ.

Nauata opera ingenijs adolescentium.
Eboræ mille sexcentis. Conimbricæ bis
mille. nauata corporibus egenorum. Funicali
nostris fortunis compressa fames pauperum.
in Portu inopiâ subleuata virginum religio-
sarum, atque nobilium, ad quas fames extre-
ma de cænobio relinquendo retulerat. Abba-
tissa perditum prope Monasterij statum ad
nostrum Rectorem eius freta caritate perscri-
bit. ille in subita necessitate victum vniuer-
sis è Collegio nostro suppeditat, agitq; interea
cum principibus Ciuitatis ita pie, atque pru-
denter, vt negocium illi enixè susceperint;
elemosinam ipsi erogarint, à Senatu, Episco-
po, nobilibus abunde collegerint tam cupidis
vniuersis, vt duce nostro contionatore stipendi-
per totam Urbem hostiatim emendicarint, at-
que trecentos aureos collegerint, quibus re-
creata Monasterij egestas, donec primates, &
Rex ipse Philippus ijs præsidio firmiore con-
suluit, tanta omnium probatione, vt religiosi
eius ordinis, qui huic monasterio præerant no-
bis venerint magna cum animi lætitia gratu-
latum.

M Hinc

Hinc ut pergamus de aliorum cōmodis cogitare magis, quàm de nostris; Maria Alarcania fœmina in primis nobilis, & pia, post multos annos in templo nostro diuino cultui datos, migravit ad superos. facia potestate per P. Generalem corpus templo, tria millia aureorum pro Ecclesia Collegio Eborēsi reliquit. Vbiq̄e multa ad sacram supellectilem accesserunt. In Collegio Bragantino crux argentea magni ponderis, atq; operis. In Bracarēsi theca ex argento sanctis Ursulae, & sociarum ossibus tegendis, ferculum asseruando Christi corpori, candelabra quatuor omnia auro tecta. In domo Olisiponensi simulacra tria ex argento à capite ad cingulum, quorū vno caput Beatissimi Gregorij Taumaturgi, alijs bina episcoporum capita religiosius asseruantur. Ad harum reliquiarum numerum è nostris quidam apposuit communi pietate colendum Sancti Basilij Magni digitum, quem Roma ad priuatam religionem secum deportauerat. Ioannes verò Borgia, qui domum hanc, atque adeo Urbem diuinam huiusmodi thesauris reddiderat, quasi ut coronidem poneret, suis erga nos beneficis immortalibus ad easdem reliquias adiunxit, bonam eius coronae partem, quæ sanctissimum Christi seruatoris caput circumcinxit, & pupugit.

Mis.

Misiones.

Porrò nostrorum ardor neque parietibus domesticis, neque ambitu propriarum Urbium contentus in remotiores partes erupit a Collegio Bracarenſi in proximos pagos. Ab Augrenſi in vicinas Inſulas. Ab Oliſiponenſibus profectis in quadraginta ſuburbia. A ſcholasticis in vicina oppida. Ab Eboreniſibus in circumſuſos agros, vicos, oppida. omnes toto animo incubuere in ſalutem proximorum, vt delerent vitioſas conſuetudines, bonas inducerent; vbiq; ſanata vulnera, quæ erant animis multorum impoſita, abdicata periuſia; laſciue cantiones, aut ſublata, aut mutata melioribus, ſeiuncta à maribus feminae luxuriae participes, teſtamentorum violatores ad ſaniora conſilia reuocati, reſiſe plurimæ lites, occurſum conſilij occidende vxoris, & infamiae ferro vindicandæ. Conciliati filij parentibus, oppidani Curionibus, Sacerdotes ſacerdotibus, euulſa odia inueterata, multæ factæ reſtitutiones æris alieni, famæ; liberati innoxij è cuſtodijs, multi denique per ſummam Dei clementiam à flagitioſa vita, atque à vitijs abducti, habendis concionibus, explicando catechiſmo, monendo, hortando, verbis, ac præſipue exemplo.

Non parum proſuere pia munuſcula, quæ

M 2 noſtri

nostri peregrinantes fidelibus elargiri solent. Exornauit illa Deus suae potentiae signis, quo gratiora essent accipientibus. In Eborēsi agro nobilis quidam Senator diu vi morbi delirauerat: cum sanus esse crederetur à suis in cubiculo solus ad breue tempus relinquitur. statim ille thoracem induit, in quo duo ex albo plumbo Beatae Virginis Matris sacra numismata dudum incluserat, maius aliud collo, ut solitus erat, appendit, & instigante Diabolo, qui occasione adhuc imbecillae mentis utebatur, se praecipitem è fenestra verso deorsum capite in viam durissimo lapide constrictam deiecit. sed perinde atque decidisset in plumam, incommodi nihil accipit. Miratus ipse Dæmō se vinci, & occasionem eripi è manibus erubescit. ostendit se palam humana specie, hominem suae mentis impotentem, qua hortando, qua trahendo, longa, atque difficillima via ad puteum perducit in multam altitudinem excavatum. hic ignarus, volente Deo, eorum, quae gestabat in pectore, suadet primum, ut sacrum emblemata, quod pendebat è collo, & cui incolumitatem ex primo casu referebat acceptam, ad os putei deponat, tum se in illud praecipit immittat, pareret infelix, ad imum deprimitur, nec sanè humilis erat aqua, statim emergit, ad voces quas B. Virginis opem implorans profundeabat extremas, à vicinis occurritur, praesto fuit in primis ipsa mater misericordiae. suo eum

con-

conspēctu recreauit, effecitque, vt quasi icun-
cula pro cucurbitis essent, earum tenuis exta-
ret ab aquis, & humor in mollissimam sellā
illi cogeretur horas duas. post quas prædicās
Deiparæ benignitatem, & vim sacrarum ima-
ginum, extractus est incolumis, cupidissimus
placendi Deo, liber ab insania, à pristina ægri-
tudine, à præsentī periculo, quod fuit ita mul-
tiplex, vt qui in fundum ad eum eripiendum
descenderat, e frigore mōrdum plurimorum
dierum contraxerit.

Omniū in Christo seruus

Io. Franciscus Carettonius.

Errata.

Errata sic corrige.

Primus numerus indicat paginam,
secundus lineam.

1	18	Tybertinum	Tyburtinum
4	6	Instructis	Instructus
7	2	Culonem	Culmen
7	6	Collegiis	Collegij
7	24	Congregationis	Congregationes
7	26	Quæ	Quam
8	16	Eadem	Eodem
10	3	Anglia	Angliam
12	3	Ponti	ponte
14	28	Rate	Reate
21	13	Paxeat	pareatur
24	26	Alesij	Aletij
24	17	Humero	Humeros
25	30	Occumbuerunt	Occubuerunt
26	25	Sapro	Sacro
29	17	Vnum	Vnus
30	3	Ququam	Quisquam
32	20	Esese	Esse
38	20	Deductorem	Seductorem
41	7	Perlegeret	perlegerit
44	14	Deuouent	Deuoueant
45	11	Commemorentur	Commemoretur
47	15	Prouinciz	prouincia
48	7	Mutilem	Mutilum
48	11	Hinc	Hic
49	10	perocoriensi	petrocoriensi
52	23	Campatiz	Campanæ
55	3	Condonit	Condonat
57	18	Diuersorum	Diuersarum
61	10	Vestilum	Vestium

Hof-

81	29	Horredum	Horrendum
91	2	Noftris	Noftri
128	10	Completi	Complecti
144	19	Illo	Illa
144	23	Antefignans	Antefignanus
146	14	Ideo	Id
149	8	Quemquam	Quemque
150	21	aedem	Aedem
162	4	profeflus	profefsis
176	9	Superlectili	Supellectili

R E G I S T R U M

A N N O D E 1 7 1 1

G R A T I A E A C A D E M I A E

F L O R E N T I A E

A N N O D E 1 7 1 1

M D C I

Ego Virgilius Ceparius Rector Collegij
Florentini Societatis Iesu legi has literas
annuas eiusdem Societatis & nihil con-
tinent contra fidem aut bonos mores.

Virgilius Ceparius.

Attenta superiori approbatione licentiam
imprimendi concedimus Florentiæ ac-
cedente consensu R. P. Inquisitoris. die
4. Februarij. 1600.

Alexander Caccia Vicarius Flor.

Frater Dionisius Constaccarius Hæreticæ
Praitatis Inquisitor generalis Floren-
tiæ & Florentini Dominij facultatem im-
primendi concedit 4. Februarij. 1600.

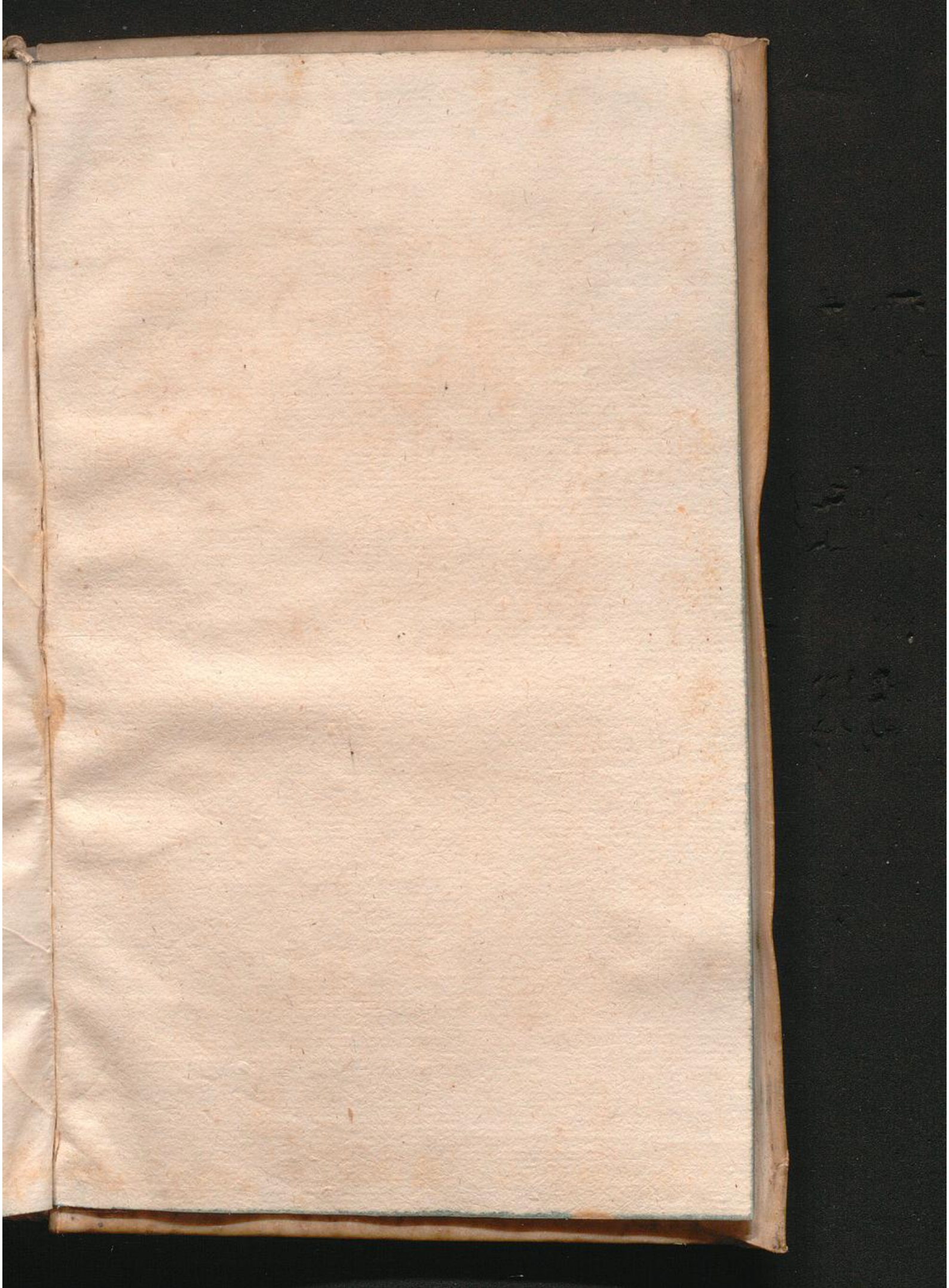
REGISTRVM.

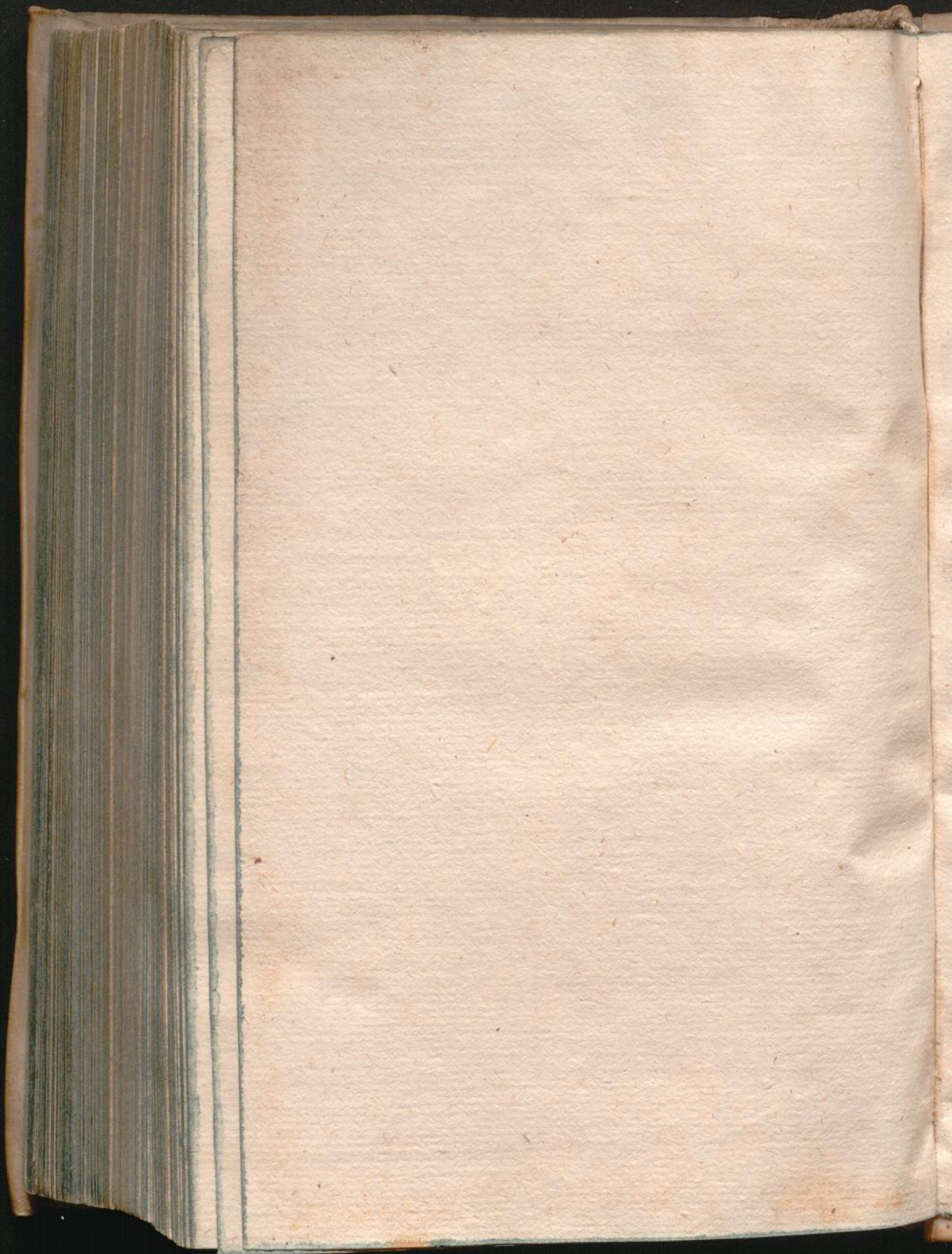
* A B C D E F G H I K L M.

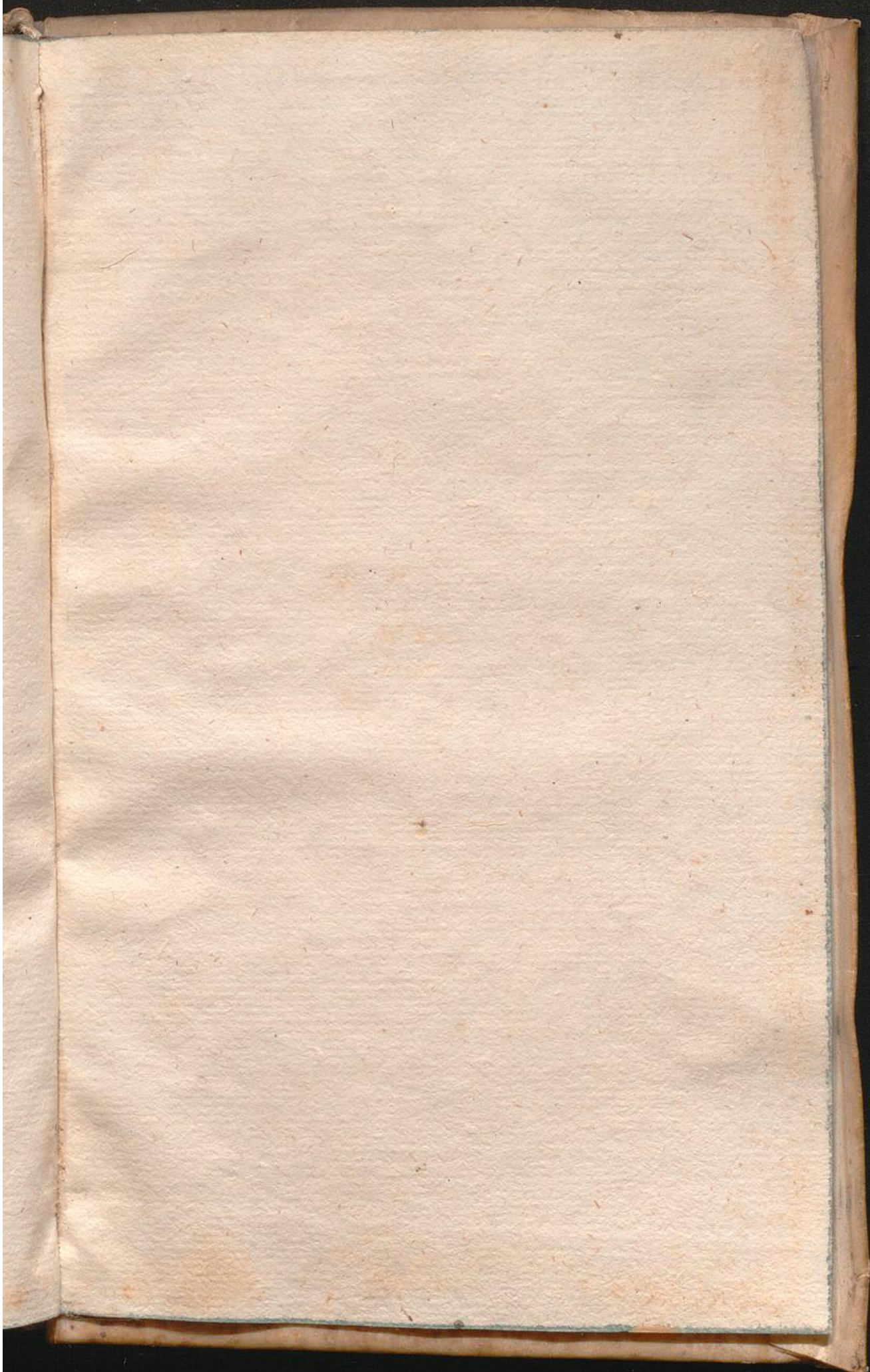
Omnes sunt duerniones, præter * M, quæ
sunt simplex.

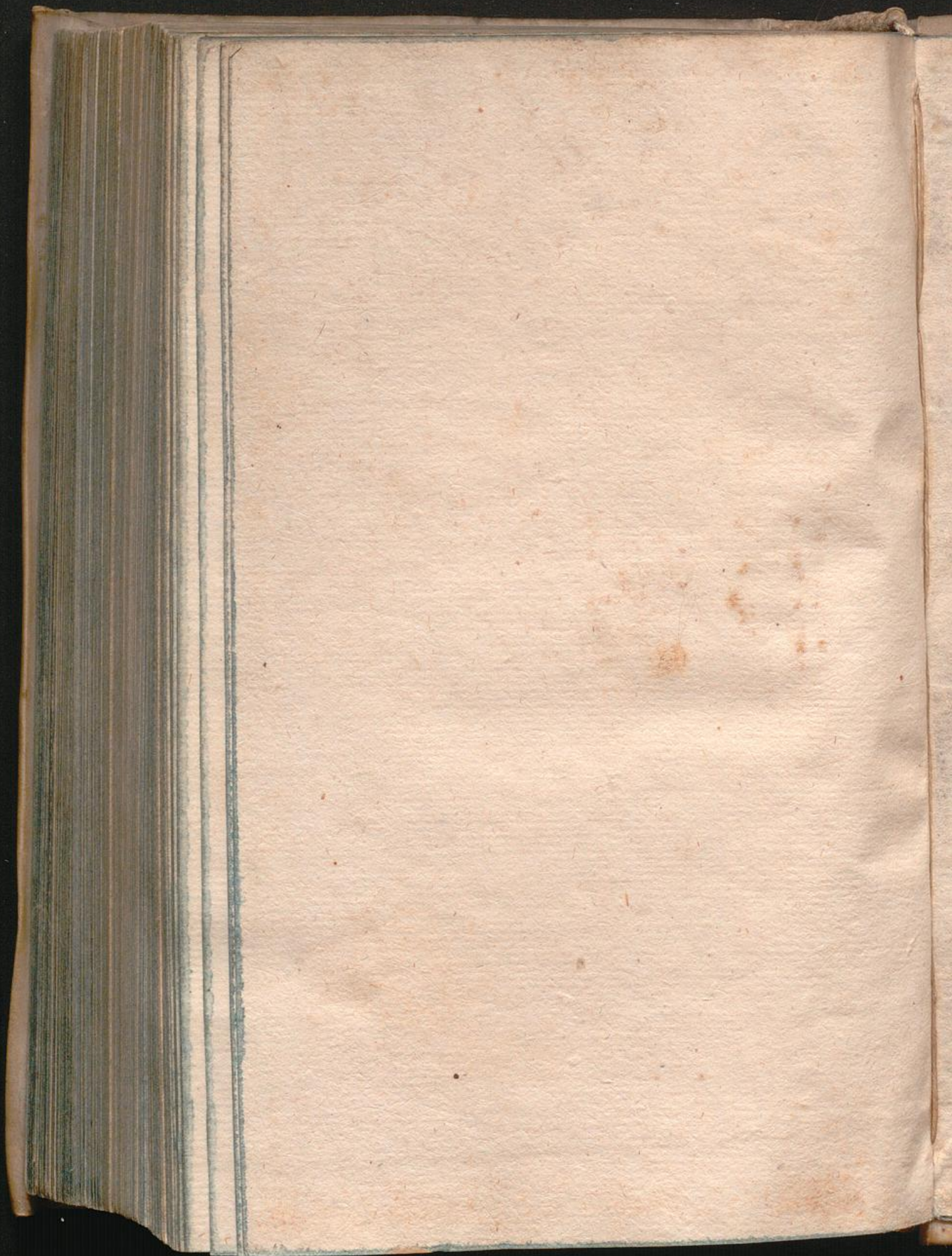

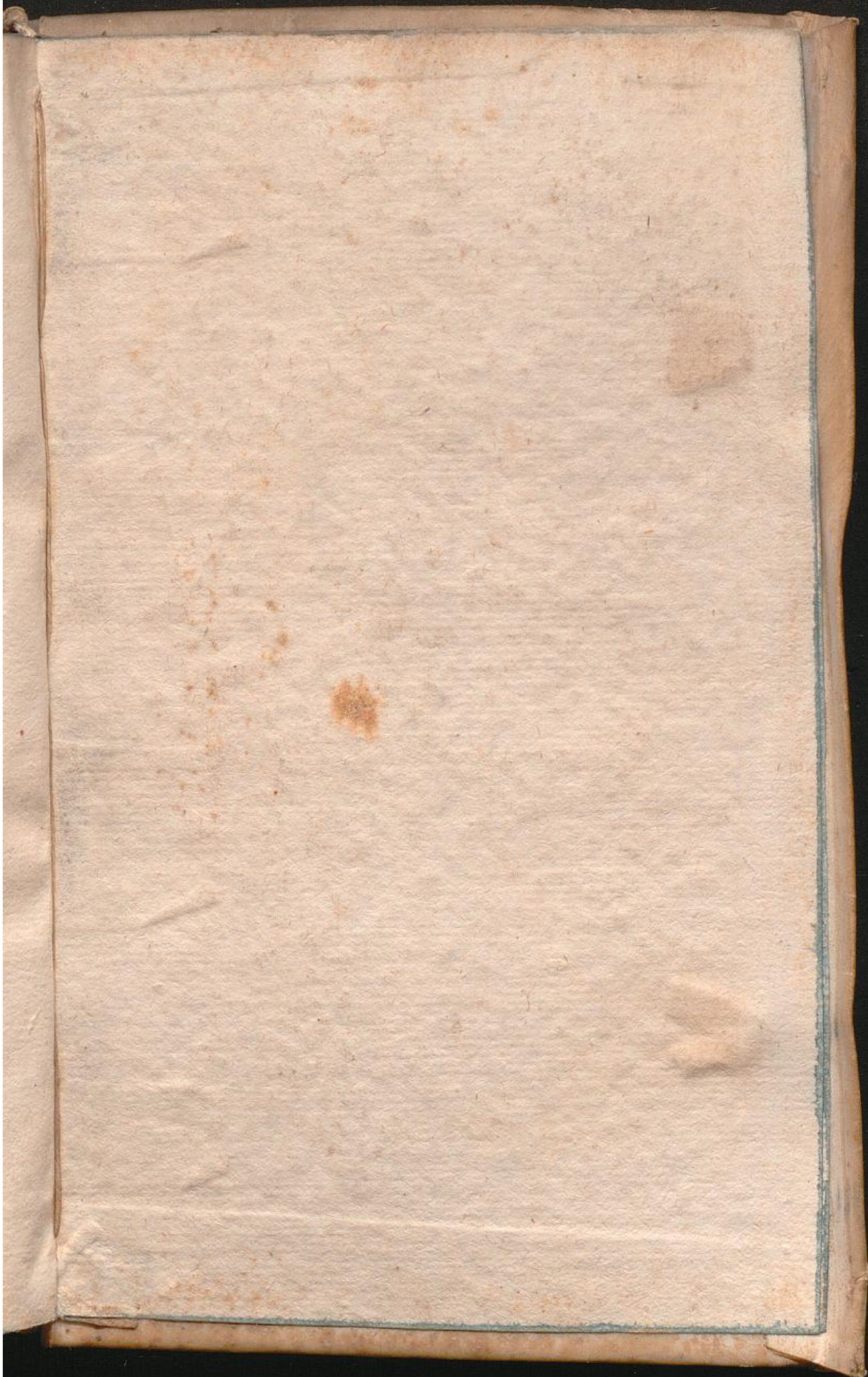
FLORENTIAE
APVD PHILIPPVM IVNCTAM
M D C.

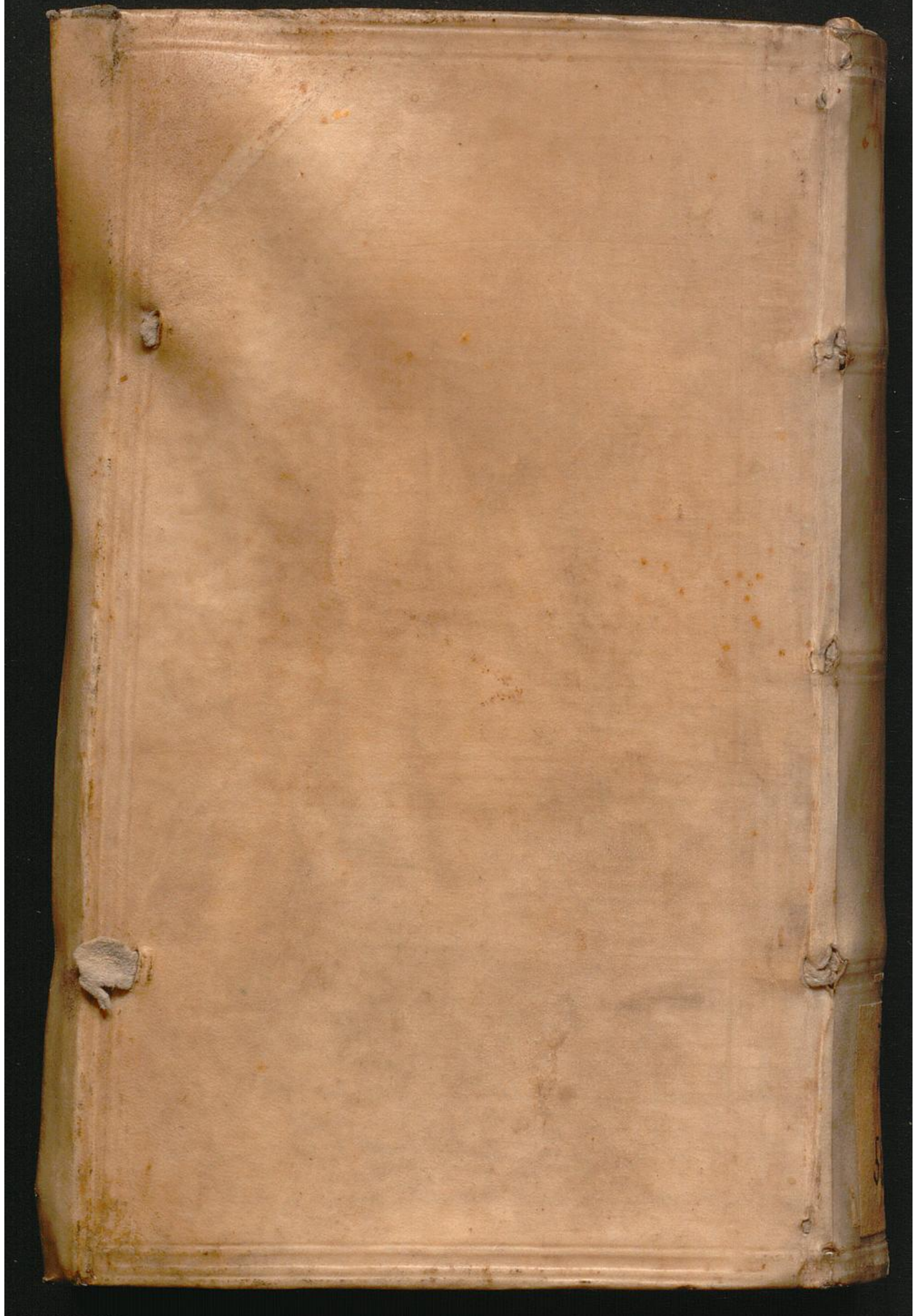

Anniue. Sarty
1592

Th
5172